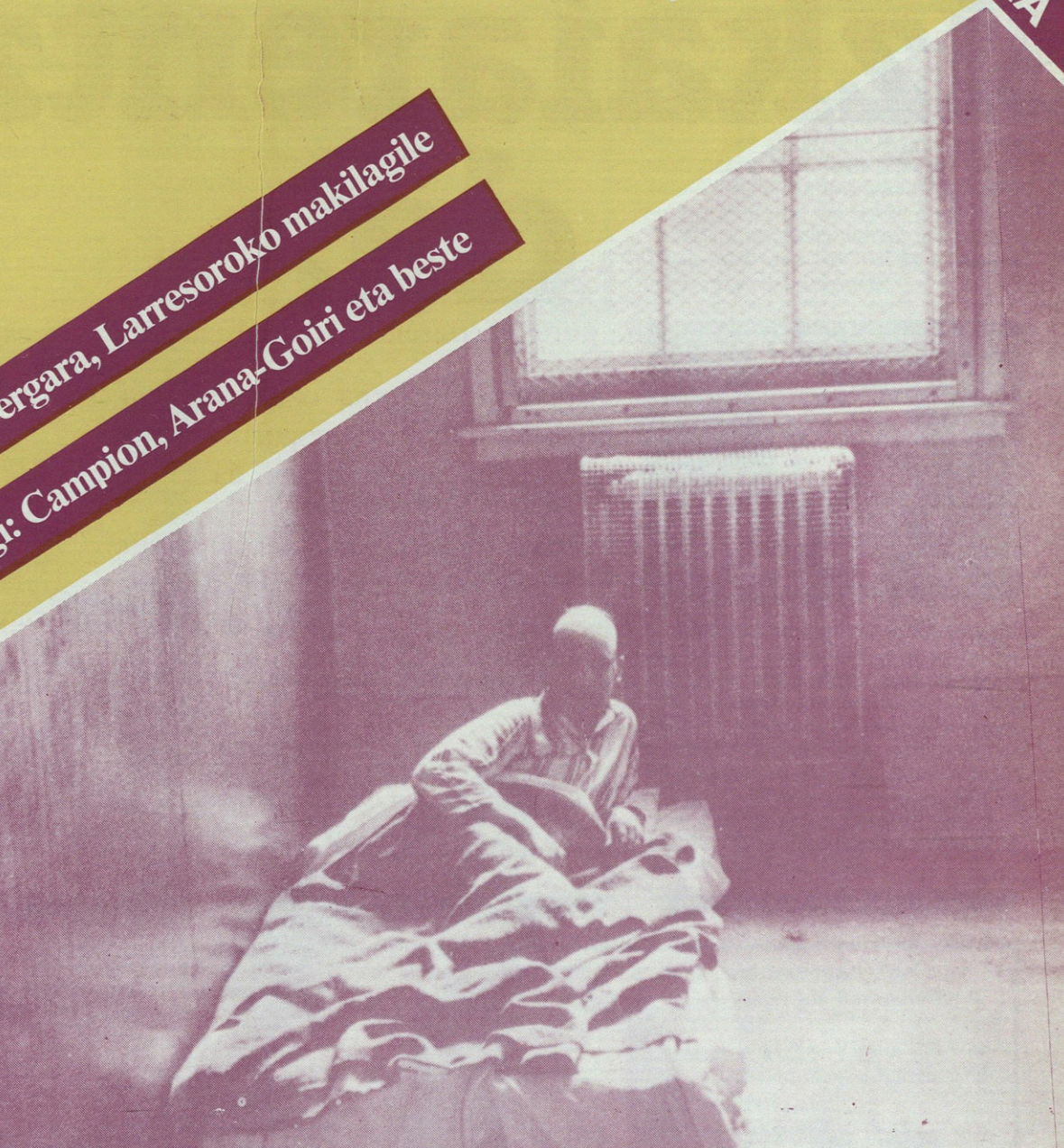

ARGIA

1985 — Ekaina 23 — XLVIII urtea — 1.065. zenbakia — 110 pezeta/6 libera

EEE-N
SARTU GINTUZTENEKO
ASTINALDI HURA

Aintziart Bergara, Larresoroko makilagile
Txillardegi: Campion, Arana-Goiri eta beste

Erreforma psikiatrikoa dela eta

ITXIKO AL DIRA EROETXEAK?

Gure ahalegina Bizkaiaarentzat da.

Gaur, betiko moduan, gure herriaren bilakaerei laguntzeko gagoz.

Gaur, aurrera joteko sasoian, itxaropena oztopoen gainetik jarrita,
zerbitzu eta laguntzarako gure gogorik onena,
berriro eta gehiagotuz sortzen da.

Gaur, eta egunero, Bizkaiko izena ohore eta,
batez ere, konpromisu moduan daraman
Aurrezki Kutxaren lana, indarra eta ilusioak, ez dute huts egingo.

Berari erantzuten jarraituko diogu.

TXURRUKARI Oroikarria. Are
Itsasoaren oldarra geld
gizonaren neurri
ahalegina

BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA

CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

Bizkaiko Foru Diputazioak sortu eta bultzatutako Erakundea.

1.065. zenbakia

POLITIKA

- 10.— Tanttaka. E.Galar.
- 11.— EEEn sartu gintuzteneko aste horretan. I. Zubiondo.
- 15.— Mundua ez da borobila. Fanxin.
- 16.— Sozialismo birmaniarrari buruz. P. Sastre.

ERREPORTAIK

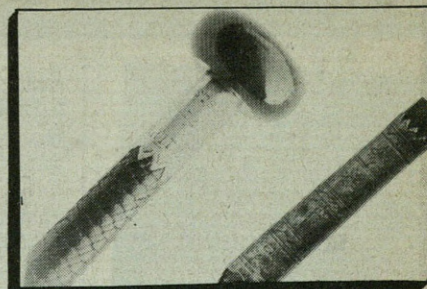
- 18.— Mediterraneoraino piraguaz (hirugarren parte). Josu Iztueta.
- 21.— Luma zorrotuz: Campión, Arana-Goiri eta beste. Txillar-degi.
- 22.— Zertan gauzatuko erreforma psikiatriko berria? J. Mollarri.
- 26.— Lizeranzurekin elkarriketa. J.L.
- 28.— Aintziart Bergara makilagi-learekin solasean. Urederra.

KULTURA

- 31.— Kulturaren ataria.
- 32.— AEK, udako ikastaroei begira. D.Z.
- 34.— «Ekarle» dantza taldea. I. Borda.
- 36.— Sebastopoleko Titiriteroak, trapezioko artistak. M. Antza.
- 38.— Txutxumutxuka. Sabin.

BESTE

- 40.— Jo... adarra.
- 41.— Bertsoak: Seaska maitasuna. Balendin Enbeita.
- 42.— Azkena. Murumendi.

Aintziart Bergara, tradizio luzea jaso duen makilagilea Larresoron bizi da. Monzonek, De Gaullek, Garaikoetxeak, Aita Sanduak... bere makilak erabili izan dituzte. Lau gizaldi dira Bergara familia makilgintzan diharduela. Tradizio eta sona handiko familia da artisau lan honetan. Berrogeita hamar bat urteko gizon burusoil eta jakintsu baten aurrean gaude. Bere jakituriaren parte txiki bat **28. orrialdean** gordea dagoelakoan gaude.

Hilabete barru estreinatuko dute Sebastopoleko Titiriteroek «Bost axola (gabe)» antzezlan. Beren izenari amore emanez zenbati urte batetik bestera ibili ondoren, Altxoko Urkidi baserrian kokatu dute Sebastopoleko Titiriteroek beren etxebizitza eta lantegia. Ganbara trapezio, alambre eta beste tresna estrainoz bete dute, bertan ensaiatzen dute hurrengo antzezlan. Bertan izandako elkarriketa **36. orrialdean** aurkituko duzue.

Estatu Espainola Europako Ekonomi Elkartean sartu zeneko astea gogoangarri geratu da historiarako. Hainbeste urtez Peninsularen gaitz guztien panazea moduan agertu den Europara alde guztietako tentsioz astindua iritsi da Madrilgo Gobernua. Istilu guzti horien kronika heltzen zaigu aste honetan **11. orrialdean** eta Iñaki Zubiondoren lumaren bitartez.

22. orrialdean, aste honetako zenbakia-
ren azala hartu duen gaia aurkituko duzu:
sistema psikiatrikoaren erreforma. Duela
egun batzuk egunkari guziek berri hau
ekarri zuten: erreforma psikiatrikoaren
bidez ixtera doaz errotxeak. Hori zein
puntutarraino den egia frogatzeko errep-
ortaria sail bati hasiera ematea erabaki dugu,
erreforma honez gain, gaur egun psikia-
tria nola dagoen nolabait aztertu ahal izateko.

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Ostaiska Irastortza, Jon, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: «Anaitasuna» taldea.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Allande Sokarros, Itxaro Borda.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Joseba Alvarez,

Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Iñaki Camino, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga «Zaldubi», «Gure Irratia»koak, Mikel Hiribarrren, Tito Irazusta, «Irulegi Irratia»koak, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Emilio Lopez Adan «Beltza», Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Txus San Migel, Andoni Sarriegi «Murumendi», Joseba Sarrionandia, Mikel Ubillos.

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.
Argazkilariak: Kristina, Txema Ormazabal.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.
Administrazioa: Jon Barandiaran.
D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA. Virgen del Carmen, z/g. Ramonaenea-behea. DO-NOSTIA-20012.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: «Graficas Semi».

Ale bakarra: 110 pezeta/6 libera

Hego Euskal Herrirako 4.000 pezeta
Ipar Euskal Herrirako 275 libera
Estatu Espainolerako 4.000 pezeta
Beste atzeritarako 5.500 pezeta
Airez 8.300 pezeta

EKAINA
22
EKAINA
28

Ekainak 25an ilgora

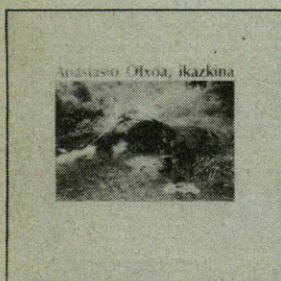
mareak: (Ekainak 23koak)
gora: 08.39 eta 20.57
behera: 02.26 eta 14.38

eguzkia: (Ekainak 23an)
irten: 06.45
sartu: 21.49

(ordularen ordutan)

liburuak

Iñaki CAMINO

Egilea: Xabi Otero-Valentin Terrazas.

Titulua: Anastasio Otxoa, ikazkina.

Argitaletxea: Pamiela.

Ezaugarriak: 84 orrialde. 48 argazki. 3.000 pta.

Arrakasta izugarria izan zuen «Tasio» pelikula egin zuen Nafarroako Estuñagako Tasio ikazkinaren bizimoduan oinarritu ziren pelikularako. Tasio, zer esanik ez, gizaki normala dugu, ehizean eta txondorretan bizimodua irabazten duena.

Liburua egilearen komentario eta argigarriez osatu da, baina baita Tasioren hitzekin ere. Hauek dira gainera uga-

rienak liburuan. Berak esplikatzan dizkigu bere ibilerak: basoko ikazkinek astebeten irabazitako dirua egun bakar bateko jatena eta edarian gastatzen zutenekoa, ikazkintzak bajatzera azken 40 urtetan nola egin duen, egurketa Irati nahiz Urbasara zihoazela, azeri eta basurde ehiz galeraziak, lehengo egur epaiteak libreagoak zirela, txondorrerako egurrik onena artekia dela, txondorra gobernatzeak zer lan dakartzan, gau bakar batez aste osoko lana alferrik nola gal litekeen eta halako asko eta asko bere Nafarroako behe ingurueta-ko hizkera berezian. Bera omen da gainera Estuñaga herriko azken ikazkina.

Aipa beharrekoa ere, Otero eta Terrazasen lanaren kalidade langa oso goitik utzi dela: testuaren realismoagatik, argazkien kalidadeagatik (txondorraren prozesu guztia argazkitan adierazten digute Pamielako lagunek).

Edozeinek gustora irakurtzen duen horietakoa dugu.

Egilea: Antoine de Saint-Exupéry.

Titulua: Printze txikia.

Argitaletxea: Txertoa. Lar-
run bilduma 4.

Ezaugarriak: 82 orrialde.

Ez da liburu hau euskaraz lehenbizikoz aldiz ikusten dugun aldia. Iñaki Sipiri omen da oraingoan itzultzaile. Argi dago honelako liburu ezagun eta maitatu batek aurkezpen motza behar duela, kaleratu dela esatea soilki.

Egilea: Josef Lang.

Titulua: Das baskische Labyrinth.

Argitaletxea: ISP - Verlag.

Ezaugarriak: 391 orrialde.

Liburua bi zatitan banatzen da. Aurrenekoa tesi doktoral da, Zurichen aurkeztua. Gaia, frankismo garaiko Hego Euskal Herriko mugimendu nazional eta soziala. Bertan kontutan hartzen da Francoren sistimaren antieuskalduntasuna, ekonomia eta gizarte bilakabideak, PSOE eta PNV alderdiek, politika sozial eta nazional honetan beren politikazko eta antolaketahegemoniari eutsi ezina. Langile mugimenduak aztertzen dira beren lau aldiak kontutan harturik. Ondoren burruka abertzalearen historia egiten da ETA eta bere lau aldiak ikusiz.

Bigarren zatian, 77-83 urte bitartea dugu, eta garai honetako arazo eta buruhausteak ageri dira. Gazteen lanik eza, ekonomia iaren krisia, emigrazioa eta inmigrazioa, ideologia burguesaren krisia, independentziari dagozkionak, errepresioa, torturak, euskara, alderdi politikoak eta ETA eta hondarrean langileen mugimenduen krisia: batasuna nola galtzen den (adibide gisa Nervacero eta Bajo Deba kasuak). Autonomiaren kronologia ere ageri da.

Egilea ETArekin ekintza armatuekin bat ez badator ere, konforme dago KAS alternatibaren bost puntuekin. Madrilen dago egoera nahastu horren errua bere ustez. Liburua alemanez dago, oso gut-

xiren eskueran noski, bain alemana dakienak, hango gutaz zer dioten jakin ahalki du. Ez da gutxi.

Egilea: Mariano Ostolaiz.

Titulua: Oroipen-kutxa.

Argitaletxea: Auspoa liburutegia. 182.

Ezaugarriak: 600 pta. 145 orrialde.

Ez dago esaterik nolako sorpresak ematen dizkigun Auspoa liburutegiak liburu berriak ateratzen dituenean. Oraingo honetan Mariano Ostolaiz oartzuarra (Antonio Zabala ez al da ba urtero Oartzun herriari lotutako liburu bana kaleratuko duela zioen agindua zintzo betetzen ari?). Gizon honek oroipen-kutxa ireki eta guri jaulki dizkigu. Mariano Ostolaiz Pasai Antxioko industria batean lan egiten duen langile soila dugu, euskaldun eta baserritarren legean ongi ikasia. Berak liburu bat egin du. Zer da liburu hau? Autobiografia da, ez barne atximur eta zalantzak kontatzen dituen biografia barnekoia, gizon batek bere bizitza eta bizimodua inguru sozial mugatu batean nolakoa izan duen kontatzen diguna baizik.

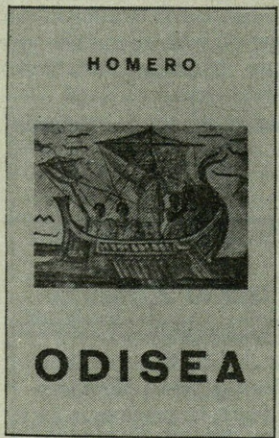
Zintzo asko kontatzen digu Marianok bere bizimodua: ehizean oilagor bila nola eta norekin ibilia den, dotriñak garai hartan herrian zuen garrantzia zenbaterainokoa zen, ogi beltza jaten zen garaietan irinketa Igantzi eta Aranatzera gauzez nola joaten ziren karrioa mandoz nahiz astoz eginda, eguzkiaren orduak sistema eta errealdadea

nola zihoazen, herriko adis-
kideekin kontrarrelojea kor-
rika apustutan nola jarduten
zen...

Ez dira baztertekoak Ma-
rianok zenbait langintzari
buruz ematen dizkigun argi-
bideak ere: lur lantzeko tres-
nen berri, uztarri kontuak,
artajorra eta sagar-txikitze,
sagardotegietako giroa, ote
lanak azkarrago egiteko as-
toari burutik zakua sartu eta
arre esanik honek tira zein in-
dartsu egiten zuen, bertsotan
lagunekin nola aritzen zen.

Arras inportantzia handi-
koa da gerraren gainean
ematen digun informazioa,
neutraltasun handienaz ema-
na baita. Berak ikusi zuena
kontatu egiten du, besterik
gabe, balorazioak egitetik
guztiz kanpo dakusa bere bu-
rue, alde batetik nahiz beste-
tik iritsi ziren txarkeriak, os-
tutze eta heriotzeak ageri ditu
berak, ziren zirentxoan utzi-
rik.

Literatura goitiarra nahi
duenak ez du bertan gauza
handiegirik aurkituko, baina
garai batzuetako lekukotasu-
nak eta baserriar jendearen
bizimoduaren gogorra eza-
gutu nahi duenak aski du li-
buru soil hau eskuetan hart-
zea eta bertako euskara fres-
kutik edatea, ez zaio damutu-
ko.

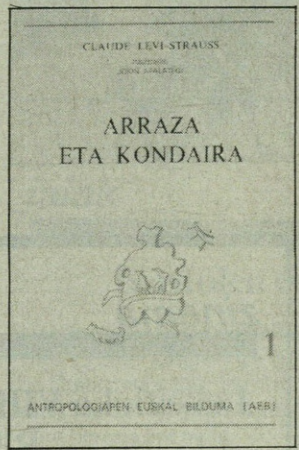
Egilea: Homero.
Titulua: Odisea.
Argitaletxea: Euskerazaint-
za-ren argitalpena.
Ezaugarriak: 336 orrialde.
 Berri pozgarria edozein-
nentzat Odisea ere azkenik

euskaraz dagoela jakitea;
hizkuntza guti izango da
munduan Odisea bezalako li-
burua itzultzeke duena.

Gure itzulpena aita Onain-
diak egin da, lehen ere ho-
nelako kontu klasikoetarako
grina izan duena: Bergiliren
«Eneasen» Onainiak berak
itzuli zuen. Ez da ahaztu be-
har bestalde, Homeroren
«Iliasena» Barandiaran'dar
Gaizkak itzuli zuela duela 30
bat urte.

Onaindiak benetako mai-
suak eduki ditu begi aurrean
itzulpen hau egiterakoan.
Oxford, Paris eta Bartzelona-
koak hain zuzen. Hitzau-
rrean, testu klasikoan euskal
itzulpen batek izandako kriti-
kaz dihardu Onaindiak, be-
rak orain itzulitako Odisea-
ren kalidadea epaituko due-
naren zain geratzen delarik.

Guk itzulpenari Onaindia-
ren lanei aurkitu ohi diegun
euskal hitz jatorretarako jo-
ra eta mailebu berriei atea ix-
teko erabaki sendoa sumatu
ditugu. Itzulpena bizkaiera
batuz egin da, aditza eta
ñabarduaren bat kenduz gero
aise ulertzen den bizkaiera
batua.

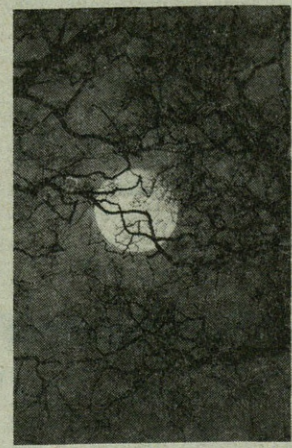
Egilea: Claude Levi-Strauss.
Titulua: Arraza eta kondaira.
Argitaletxea: Haranburu edi-
torea, S.A.
Ezaugarriak: Antropologia-
ren euskal bilduma
(AEB)I.a. 111 orrialde.
 580 pezeta.
 Bilduma berria atera du
Haranburu argitaldaria, li-
buruak antropologia izanen
dira, lan orijinalak eta itzuli-

takoak argitaratuko dira eta
guztiak euskaraz izango dira.
Saila Levi-Straussen «Arraza
eta kondaira» lanarekin hasi
da, Jokin Apalategik itzulita.
Lan hau aspaldi egin zuen
berak, 71. urterako burutua
zegoen, baina garai hartan ez
zuela argitaratzerik izan eta
orain arte itxoin behar izan
du.

Ez da esatekoa Levi-S-
traussek jasoa duen ospea
norainokoa den, mundu guz-
tiak ezagutzen duelako bere
lanen bat edota gutxienez be-
re ideologia. Dena dela, guk
liburu honetako gaiak nondik
nora doazen agertuko dugu:
arraza eta kultura, kulturaren
ezberdintasunak, etno erdi-
koikeriak, kultura arkaiko eta
primitiboak, aurrerapenaren
ideia, historia irteera gabea
eta historia pilatzailea, sartal-
deko zibilizazioaren lekua,
halabeharra eta zibilizazioa,
kulturaren lankidetzeta eta au-
rrerapenaren ikur bikoitza.

diskak

Kaki.

Egilea: Prince and the Revo-
lution.
Titulua: Around the World in
a Day.
Diskoetxea: WEA.
 Duela gutxi «Egin» en
Prince-ren aurkako kritika
eskas bat irakurri nuen, jada
honako Lp berri hau eskue-
tan nuela. Aipamen hura
Prince-ren «Purple rain» fil-
mari buruzkoa genuen hain
zuzen.
 Eta zer zioen? Ba tipo hau
lehen Lpetan jenio bat zela
eta orain saldu egin dela batza-

beste. (Kontutan har Prince
aspaldian ezezaguna, proba-
katzailea, gogorra, zitala eta
berritzailea izan dela beste
mila gauzaren artean). Baina
orain Grammy eta Oscarrak
direla medio famatua egin da.
Beraz, ia ez digu balio. Ez da
iraultzailea. Diru ugari eta
fans hortera pila bat bait du.

Ni egia esan potrotaraino
nago halako planteamenduz.
Artista bat jenio bat denean
berdin izan daiteke jenio fa-
ma eta ospez bere balioa salt-
zen ez badu. Eta kasu honetan
ez da halakorik gertatzen.

Prince-k bere musika egi-
ten du, eboluzio argi bat na-
bari zaio rock musikaren mila
osagarri ezberdin azti eraz
beregantuz doalarik, baina
nahiz orain hortera pila baten
heroe izan niri izugarri gus-
tatzen zait eta bost axola. Be-
rak indarra du. Potentzia.
Zuzenean inoiz baino hobeto
dago. Betiko moduan neskez
lagutzen da bere lan prozesu
guztietan berauei parte akti-
bo nabaria utziz. Eta inpor-
tanteena. Inongo kontzesio-
rik egin gabe irabazi du nahi
duena. Bere norabide alda-
ketak estiloaren garapen loji-
koan datzate eta ez da inola
ere inondik agertzen bere le-
henengo lanak gorai patuz
oraingoak ukatzeo arrazoi-
rik. Bat bakarra, rock-a arma
iraultzaile moduan ulertze
aren errutik atera daitekeena.
Bada ordua gauzak bere le-
kuan uzteko.

Musikak bere balio soziala
badu ere ez da gure salbatzaile
izango eta ea ikasten dugun
noizbait beltz izugarri hauen
musika ulertzen eta dantzat-
zen badugu premiarik eta.
Eta Prince-ren azken Lp honi
buruz, esan, Psikodeliaren
mundura hurbiltze ariketa
polit bat eskaintzen dugula
Printzek, hain gaitzetsiak izan
diren 70 etako artista beltzen
era eta moduak positiboki
orotuz (Sly the family stone,
The Jacksons, Jimmi Hen-
drix). Sokazko instrumen-
tuak sartzen ditu nobedade
gisa, eta berriz ere aipatu, fa-
ma lortuz gero beronen diruz
musika usteldu ez duen artis-
ta jenio bakarretarikoa izanez

aste giroa

gero errespeto pixka batez entzun beharko genukeen tipoa dugula gaur egungo eskenetako PRINTZE hau. Bai konpositore, bai interprete, bai musikari bezala, PRINTZE.

jaiak

ARABAN

Ekainaren 23an, Murga, Montebite, Berguendan eta Manzonos.

Ekainaren 22an, Barrundiainen.

Ekainaren 25ean, Biasterin.

BIZKAIA

Ekainaren 25ean, Bedion, Errigoitia eta Ubidean.

Ekainaren 22an, Leioan eta Muskizen.

GIPUZKOAN

Ekainaren 25ean, Abaltzisketan, Andoain, Arrasaten, Belaunzan, Hernanin, Tolosan eta Seguran.

Ekainaren 22an, Anoetan.

Ekainaren 26an, Zarautzen.

NAFARROAN

Ekainaren 25ean, Aristegin, Burlatan, Bakaikoa, Gorritin, Huarte Arakilen, Lekunberrin, Madozen, Obanosen, Otxobin, Torralban eta Iantzin.

Ekainaren 23an, Berueten, Setoain eta Subizan.

Ekainaren 28an, Barañainen.

Ekainaren 22an, Liedenan.

lehiaketak

Euskarazko saioen Mikel Zarate saria

Euskaltzaindiak, BAKen babespean 1985eko Mikel Zarate saria eratu du honako oinarri hauek ezartzen dizkiolarik parte hartu nahi duen orori: lanek orijinalak izan beharko dute, noski, eta gainera argitara gabeak; gutxieneko hedapena 125 foliotakoa da; aurkezteko epea irailaren 15ean amaituko da. **BAK Kultur Departamendua, Buenos Aires kalea, 4. 48001-Bilbo** helbidera bidali behar direlarik jatorrizkoa eta hiru kopia ohizko moduan sobre itxi batetan egilearen datuak ezarriz. Sari bakarra 300.000 pezetatakoa da, erabakia abenduaren 8a baino lehen Ago jakinaraziko delarik.

Euskarazko elaberrien Txomin Agirre saria

Aurreko antolatzaile berak ditu sari honek ere, zaindu beharreko arauak ere berberak direlarik, emango den saria salbu, hau 500.000 pezetatakoa izango delarik. Epeak eta helbidea bera da.

kantaldiak

ITOIZ

Hiru emanaldi eskeiniko dituzte datorren aste barruan Itoiz taldekoek. Datorren larunbatean, ekainaren 22an, Iurretan Durango alboko herrian izango dira, gaueko hamar t'erditak aurrera herriko plazan. Ekainaren 23an, igandea, Irunen aurkituko dituzu, gaueko hamarretan eta plazan ere. Eta bukatzeko Sudupeko San Pedro auzoan arituko dira hilaren 28an, ostirala, gaueko hamar t'erditak aurrera.

BENITO LERTXUNDI

Benito lertxundik Sondikako eskoletan emango du errezitala bere taldearen laguntzaz datorren larunbatean, hilak 22an, gaueko hamarretatik aurrera.

URKO eta NAHIKO

Urko berriz Araba aldean izango dugu, Legairen zehazki. Agurain ondoan, egun berean, larunbata, hilak 22an gaueko hamarretan. Kontzertu horretan telonari gisa edo Nahiko taldekoak ikusteko aukera izango da.

OSKORRI

Oskorrikoek Dimara joko dute datorren ostiralean, ekainak 28an, bertako plazan, gaueko bederatziak t'erditak aurrera beren kantaldia eskeintzeko asmoz.

IBAI REKONDO eta TXANBELA

Datorren larunbatean, ekainak 22an, Ibai Rekondo eta Txanbela aurkituko dituzu Donostiako Trinitateko enparantzan, gaueko hamarretatik aurrera. Kantaldi hau Amnistiaren aldeko batzordeak antolatua da eta salneurria 200 pezetatakoa izango da.

IMANOL eta PABLO MILANES

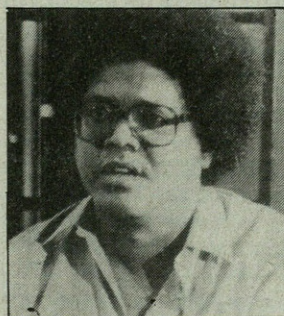
Kantari kubatarrak Euskal Herrian zehar egindako itzulari Oiartzungo Madalensor pilotalekuan eskeiniko duen kantaldi batekin emango dio amaiera datorren larunbatean. Gaueko hamar t'erditan hasiko den kantaldi honetan Imanol kantariak bere disko berriaren aurkezpena egingo du. Aukera polita Iturri Berri elkarteok eskeintzen digutena.

jaiak

Sanjuan suak Euskal Herri osoan

ekaina
23 Datorren astelehen, ekainaren 24ean, ospatzen da Sanjuan eguna Euskal Herrian. 23ko gaueko hamabitan piztuko dira Sanjuan suak Euskal Herriko auzo, herri, hiri eta menditan eta su horren inguruan antolatuko da festa. Ez du batere merezi hemen herrien zerrenda aipatzen hastea, faboritismoaren akusazioa alde batera uztearren. Dena dela, ziur aurkituko duzula gustoko suren bat zure alboan eta ilargia lagun gau interesgarria suertatuko zaitzula gorputza horretarako edukiz gero.

zinema

Lekeitioko VIII. Euskal Zinema Bilera

Aurten zortzigarrenez antolatzen da Lekeition Euskal Zinema Bilera. Antolatzaile taldeak egitarau interesgarri bezain mamitsua prestatu digu. Bilera hauen mamia Zinema Amateur lehiaketa bada ere, lehiaketa horren inguruan beste zenbait filme proiektzio antolatu da. Ekainaren 24 eta 25ean Galiziako filmeen proiektzioa izango da eta hurrengo egunean azken bost ikuskak ikusi ahal izango dira. 27, 28 eta 29an projektatuko dira lehiaketan parte hartzen duten filmeak. Euskal zinemagintza amateurren nondik norakoa neurtzeko aukera ederra izan daiteke.

Musika

Romaniar organo ikastaldia

Uztailaren bigarren hamabostaldian, 22tik 27ra ospatuko den Musika Hamabostaldiarekin kointzidituz, Donostiako Kontserbatorioan Nazioarteko Romaniar Organo II Ikastaldia izango da. Paris-eko Saint-Germain-des-Prés-eko elizako organista den André Isoir-en zuzendaritzapean. Euskal Herriko Organoaren Lagunen Elkargoak patrozinaturiko ikastaldi hau goizetan izango da. 2.500-5.500 pta. bitartean kobratuko dute eta inskribitzeko Easo kalera jo ezazue. 39. zenbakira, edo 466488 telefonora hots egin bestela.

Argazkigintza

Irungo V. lehiaketa.

Anzaran-go auzo elkarteak antolatutako lehiaketaz ari gara noski. aurtengo edizioan San Martzial eta San Pedro-ren jaien programaren barnean ipini dutena. Lehiatu nahi dutenek abuztuaren 31 baino lehen beren lanak ez bost baino gehiago, 24X36 zentimetrotan azaltzea daukate. Anzaran-go auzo elkartean, Lope de Irigoien, 2, 5. Ah, eta 25.000koa izango da lehenbiziko saria, eta atzetik beste batzuk banatuko dituztela agintzen dute.

Dantza

Bidebietan dantza ikastaldia

Bai, Bidebietako Polikiroldegian emango dituzte uztailaren 1etik 13ra dantza ikastaldi bat. Hiru eratako dantzak erakutsiko dira: klasikoa, aski jazza eta gaurregungoa, aski prezio merkeetan. Bi maila izango dira, hasi berrientzat eta jadanik zer-edo-zer daki-

tenentzat. Gutxienez 12 urte izan beharko dute ikasleek, eta prezioak kurtsilo bakoitzeko 2.000 pztakoak izango dira. Hilaren 28an bukatzen da inskripzioak egiteko epea, eta hori Gipuzkoako Diputazioan egin dezakezu.

Herri kirolak

Estropadak aurrera

Ekainaren 22an eta 23an, Donibanen, Euskadiko trainerilen txapelketa ikusi ahal-ko duzue.

ihardunaldiak

“Eko-Topake- tak-85” Donostian

Aurtengo “Eko-Topaketa” hauen amaiera datorren asteburuan izango da. Erakusketak berez igandean amaitzen da, **ekainaren 23an**. Onodren ekologisten topaketa erakusketak honek bere ibilbideari ekingo dio Gipuzkoa osoan zehar.

jaiak

Ikastolen eguna Hendaian

Datorren igandean, **ekainaren 23an**, Hendaia-ko kaian “Ikastolen Eguna” antolatu du Hendaia-ko “Gure Ikastola”-k. Goizeko hamarretan hasi eta iluntzerarte ekitaldi anadana batetan parte hartzeko aukera izango da. San Juan bezpera izanik festa egun berezia ere bada.

Goizeko hamarretan kalejira batek emango dio hasiera “Ikastolen Eguna”-ri; hamaiketan ikastolen arteko jokuak; hamaiketan aperitifa; ordubatean bazkaria, menua honokoa delarik: makailaua Hendaia-ko eran, gasna, bizkotxa eta kafea, gutxia 35 liberaren truke. Bazkalondan, hirurak aldean bertsolari gazteen saioa, Arantxa Loidi, Jon Sarasua, Aristorena eta Sorozabalekin; ondoren, laurak inguru. Kakas, Kokos eta Kirriki pailazoak, eta haurren abesbatza Jaione Eskuderoren taldearekin. Bostetan, haurrentzat jokuak. Azken ekitaldiari zortziretan emango zaio hasiera San Juan sua, txalaparta, dantza eta erromeriarekin, baina egun osoan zehar itsasuntzi erakusketak eta txosnak bisita ahal izango dira txaranga eta trikitixaren animazioaz lagundurik.

Egiako “Aitor Ikastola”ren eguna

Ekainaren 22 eta 23an, datorren asteburuan, ospatuko du Donostiako Egia auzoko “Aitor Ikastola”-k bere eguna, horretarako bi egunetako jai egitaraua prestatuz. Larunbatean goizeko hamarretan Atotxako frontoian pilota partidua ikastolako haurren artean. Hamaiketan saskibalo partidua ikastola atarian, eta hamabitan eskubalo partidua. Arratsaldeko lau t’erditan mus txapelketa auzoko edonork parte har dezakeelarik. Seiretan sukaldaritza lehiaketa, prestatu beharreko janaria makailoa izanik. Eguna bukatzeko, zazpi t’erditan ikastolako txistulari eta Porrontxo txara! garekin kalejita auzoan zehar.

Igandean, goizeko bederatzitan joko dute diana ikastolako txistulariek. Hamar t’erditan kros mistoa Gladi-senea parkean. Hamaika t’erditan, haur jolasak ikastolako atarian. Orhubatetan, Trintxerpeko “Ilunbe” haur taldearen kontzertu emanaldia. Ordubitan bazkari herritarra Landaberri Ikastolako trikitilariak alaituko dutelarik giroa. Lau t’erditan ikastolako haurren abesbatza, antzerkia eta dantzaldia.

Argitalpenak

Liburu argitalpenerako laguntza Nafarroan

Príncipe de Viana izeneko erakundeak Nafarroarekin zerikusia duen liburu baten argitalpenerako laguntza deialdia zabaldu du egunotan. Gai zientifiko edo kultur ikerketari buruzko liburuak beharko dute izan. Projektua aurkezteko epean **irailaren 28an** amaitzen da, honoko helbide honetara igorri behar direlarik lanak: **Institución Príncipe de Viana. Argitalpen negoziatua, Kultur Zerbitzua. Ansoleaga kalea, 10. Iruñea-31001**. Horrekin batera edukia eta liburuaren datuak aurkeztu beharko dira: azalak, margoak, paper tipoak, letra tipoak, tintak, etabar. Saria 1.500.000 pezetatakoa da eta lana 1986 urte barruan argitara beharko da.

ikastaroak

Errusierazko ikastaroa

Sobietar Batasuna-Euskadi arteko Adiskidetasun Elkar-teak antolaturik uztaila eta iraila osoan zehar errusierazko ikastaldi batetara joateko aukera izango da. Ikastaro hau astelehen eta asteazkenetan arratsaldeko zortzirak laurdengutxitatik bederatzirak laurdengutxitara. Urriaren lehenetik aurrera segida izango du ikastaroak. Izen emateko epea **ekainaren 26an** amaitzen da, astelehen eta asteazkenetan arratsaldeko zazpiretatik bederatzirak arte **Zuloaga Eskola Publikoan**. Hor bertan eskeiniko da ikastaroa Aldamar kalean Donostiako Alde Zaharrean. Ikastaroan parte hartzeko ez

da errusierazko aurre ezagupenik behar.

Nekazaritza alternatiboaz auzolandegia

Tolosako Gazteri Batzordeak "Gazte Uda-85"aren barruan Nekazaritza Alternatiboaz Auzolandegi bat antolatuko du Deban, abuztuaren 1etik 15era. Egun horietan honoko ekintza hauek izango dira: ikastaro teorikoa (egunean bi ordu), nekazaritza biologikoari buruzko praktikak, ingurunearen ezagutza, mendi garbiketa eta hondakinen birziklaketa. Auzolandegia aran batetan dago, Lastur Bea izeneko auzoan, alojamendua kanpaina dendetan izango delarik. Bertan parte

hartzeko 12.000 pezeta ordaindu behar da, mantenua barne. Izenemateko Tolosako udaleko Gazteri Saitetik pasa behar da, hamabostentzat besterik ez dagoelarik lekua.

hitzaldiak

Euskal kultur hitzaldiak Zarautzen

Zarautzko udaletxeko euskara batzordeak antolaturiko hitzaldi sailari amaiera emanez, datorren astelehenean, **ekainak 24**, Jose Mari Iriondo "Herri kirolak" gaiari buruz mintzatuko da, arratsaldeko zazpi terditan Antoniano Zineman.

dantza

Dantza alardea Basaurin

datorren igandean, **ekainaren 23an**, Basauriko Soloarte izeneko futbol zelaian Euskal Dantzen XIII. Alardea egingo da. Udaletxeak, Herriko Taldeak eta Euskal Dantzarien Biltzarreak antolaturik. Goizeko hamarretan egingo zaie harrera dantzarietako udaletxean, ondoren kalejiran Soloarteraino zuzenduko direlarik. 345 dantzari bilduko dira igande horretan. Gipuzkoatik Legazpi eta Zumarraga; Bizkaia-aren partetik Abadiño; Nafarroatik Iruñeako udal taldea, Ibaiegakoa, Lizarrakoa eta Tuterakoa. Lapurtarrek eta Atarratzeko maskaradak ere parte hartuko dute.

jaiak

Larraineko festak

Datorren asteburuan ospatzen dira Zuberoako Larraineko festak. **Ekainaren 22an**, gaueko hamaiketan dantzaldia Oker taldearekin. **Ekainaren 23an**, goizaldean etxez-etxe karriketan, Iruñeako Igeltsoa txarangarekin; hamabitan plazan herri kontseilariak eskeinirik bazkal aurreko edaria eta haur jolasak, ondoren Igeltsoa taldearen emanaldia. Arratsaldean lauretatik aurrera txaranga eta kantaldia Larraineko zenbait ahotsekin. Negeloa aita-semealabak, Igeltsoa txaranga eta joteroak Mendoza ahizpak. Zazpiretan dantzaldia Luro eskusoinulariak lagundurik. Hamaiketan berriro dantzaldia aurreko berarekin. **Ekainaren 24an**, goizean etxez etxe Luroekin eta bertako ostatu batean mus txapelketaren azkenak. Hamaiketan dantzali ia Luor eta atabalarekin.

bizikletaz

Gasteiz bizikletaz

Urteko egunik luze eta espero dezagun eguzkitsua, aitazakitzat hartuz Gasteizen hiri bizigarriagoa, eta garraiko publiko hobearekin erreibindikatuz bizikletaz martxa bat egingo da datorren igandean, **ekainaren 23an**. GEAK antolatutako martxa honi goizeko bederatzitara emango zaio hasiera eta Gasteizko zenbait kale korritu ondoren Ulibarriko urtegiaren amaituko da.

bertsolaritza

Herriarteko bertsolari txapelketaren finala

Hirugarren eta laugarren postutarako lehia garbitu ondoren, bertsolari txapelketa luze honi datorren igandean **Tolosako** Beotibar pilotalekuan goizeko hamaika terditan hasita egingo den azken saioa besterik ez zaio falta. Zarautz hirugarren eta Elgoibar laugarren gelditu dira. Igandean, **ekainak 23an**, Segura eta Zestoaren artean nor txapeldun garbituko da. irabazlea irabazle, ondoren txikiteoa eta ordubiak terditan merkatuan bazkaria txapelketan parte hartu duten larogei bertsolari ingururen ere berran izango direlarik.

dantza

Euskadiko IX. Txapelketa Dantza Askatuan

Segurako udalak antolaturik, datorren igandean, **ekainaren 23an**, Euskadiko IX. Txapelketa Dantza Askatuan egingo da. hamabost bikote lehiatuko dira Baratz pilotalekuan arratsaldeko bostetatik aurrera. Hamaika gipuzkoar, bi nafar, bizkaitar bat eta arabar bat neurtuko dira.

antzerkia

Euskal Antzerki Ihardunaldiak Baionan

Paüko Unibertsitateak "Antzerki" eta Baionako Euskal Herriko Kultur Zentroaren lankidetzarekin, datorren larunbaterako euskal antzerki ihardunaldi batzu antolatu dira Baionan. Zehazkiago Marengo karrikan dagoen Euskal Erakustegian. **Ekai-**

naren 22an, beraz, goizeko bederatzitatik arratsaldeko seiretara hainbat txosten irakurriko dituzte ondorengo jaun hauek, batzu euskaraz, besteak frantsesez, besteak gazteleraz: Joxemartin Apalategi, Eugenio Arozena, Manuel Granja, Jean Haritschelhar, Daniel Landart, Beñat Oiharzabal eta Patri Urkizu. Arratseko zortzi terditan Koldo Amestoyk bere ikusgarria eskeiniko du leku berean.

Protocolo ala Protokulo

Filmea: Protocolo. **Zuzendaria:** Herbert Ross. **Gidoia:** Buck Henry. **Musika:** Basil Poledouris. **Argazkia:** William A. Fraker. **Aktoreak:** Goldie Hawn, Chris Sarandon, Richard Romanus...

Txorakeria on, inteligente, propaganda pro-amerikanoa eta zenbait unetan farrage egiteko modukoa da «Protocolo» izeneko filme hau.

Topikorik amerikanoena erabiliz, hau da, edozein amerikano izan daitekeela Ameriketako lehendakari, eta italianada edo espagnolada baten antzera eraikiz filmea, ondo ordea, klub batean lan egiten duen andereño bat bere herriko pertsonaiarik garrantzitsuenetako bat bilakatuko da.

Neska honek ekintza patriotiko baten bidez lortuko du guzua: arabe itxurako batek egin behar duen atentatu bat deuseztuko du.

Bere "ausardia amerikanoa", bere herrikoitasuna, bere grazia, bere etxekoitasuna... guziz goratuak izango dira.

Horren ondorioz "Et-xe-Zuri"ko protokolo bulegoan sartuko dute. Gora doa neska. Festak, diplomatikoak... Emir-a...

Eta denen aurrean "egia" defendatuko duena bilakatzen da neskatxa hau. "Herri" amerikanoaren sinbolo bilakatu dute. Horrek uzten die prodtoreei protokolo amerikanoari buruzko trufa egitea. Politiko profesionalak solfan jartzen dituzte. Baina ez da ezer hori amerikarren "libertateen" propaganda paregabeari uzten zaion lekuaren aldamenean. Bi aldiz irakurtzen du neskatxak "Herri Amerikanoaren Independentzia deklarazioa". Edozein gauzaren gainetik Amerika-Amerika-Amerika.

Okerrena zera da, irrifarriz ikusten duzula filmea. Neska —maziza eder bat— denek gustatzeko modukoa

dagoela eta a lo tonto a lo tonto nahi duten guzia sartzen dizutela —telebistako edozein anuntzio begiratzea baino ez dago, diferentzia batekin ordea: kasu honetan saltzen dizutena Amerika da—.

Piskanaka piskanaka gogoratzen joanez gero, eta irrifar horren barruan sartuz gero, konturatzen zara pornografikoa dela filme hau. Pornografia politikorik onena.

Barrurago joez gero erabat eskuindarra dela ohar-tuko gara: herri txikiarekiko ematen den imajina, atentatuaren kontra naturalki egindakoa saritzea, familiaren papera eta bereziki nes-karen papera bera.

Hori bai, progresismo itxura handiz estalirik guzia: bi gizon gayrekin bizi da, "bere barrenak" agintzen diona egiten du, "benetaz-koa" da...

Zuek ikusi. Egia esan ikusteko modukoa da. Oso gustagarria da. "Cuento de hadas" bat da... nagusientzako ordea.

Hori bai, musika ona da, argazkia ere bai, aktoreek primeran egiten dute beren lana... Amerikanada bat da eta ondo egina.

mendi ibilaldiak

Ekainaren 30erako

Mirugain (Otxandio): 29an, Monkaio-ra.

Mendikari (Hazparne): Ligi-Atherei, Iguntze, Issarbe (1559 m.). 6 orenetako ibilaldia izanen da. Tf. 294336.

Gasteiz: Lizarraga-Usabide-Trekua-Lezitarra (1.360 m.)-Satrustegi-Huarte Arakil. Tf. 250354.

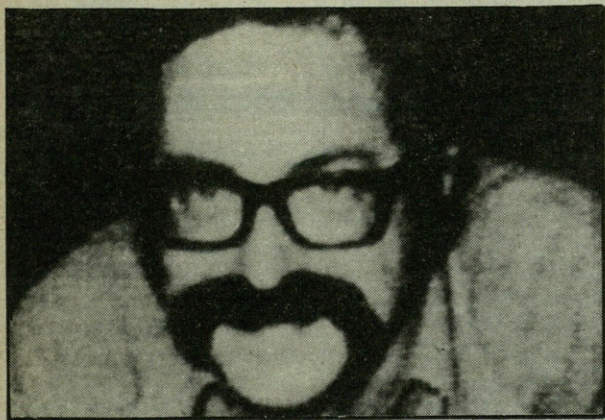
Club Vasco de Camping (Donostia): Borda del Pedregón-era. Tf. 428479.

Iruñeko mendi taldeak: Ernaz-eko lepoa-La Contende (2.397 m.) Tf. 227115.

Gallarreta (Gallarta): mendi talde honek 28rako gazteentzat akanpaldiei buruzko hitzaldi bat antolatu du.

Udarako beste plan bat

Aldatz-gora Bilboko mendi taldeak aurtengo abuztuaren 1etik 15erako irtenaldi berezi bat antolatu du. Irtenaldi honetan Frantziako Chamonix (Mont Blanc-eko alderdia, 4.807 m.) eta Italiako Aosta bailarako mendiak (Gran Paradiso, 4.061 m.) bisitatuko ditugu. Turismoaren laguntzat ere beste zenbait bidaia dago programaturik, Genova eta Milan hirietara esate batera. Aldatz-gora-koak badakizue non dauden: Padre Lujendio, 2, 1; Bilbon, noski.

Jesus Trokaolaren kasoak eskandaloa sortu behar luke

FERNANDO Mugica Herzog, Enrique ezaguna goaren anaia, eta Joseba Azkarraga senatoreak Jesus Trokaola eibartarrarentzako indultoa gestio-natzen dute, hau reintsertzio bidetik sartu delarik. Markinan lau guardia civil hil zituzten etakideak etxean gordetzeagatik 28 urtetako kondena kunplitzen du Trokaolak, polizia Ispaster eta Durango atentatu-tuetakoak ere ezkutatzea egozten ziolarik.

Trokaola ETAKoa ez dela eta bere defentsa hartu badu errore judizial bat izan zela seguru dagoelako egin duela adierazi du Mugicak. «Audiencia Nacionalaren bigarren sekzioak bi alditan epaitu eta bietan absolbitu zuen», esplikatu du abokatuak. «Baina hirugarren epaiketan zori gaiztoa izan zuen: hirugarren sekzioak juzgatu zuen, eta bigarrenak asko uzteko erabili zituen froga berdinekin kondenatu egin zuen. Azpimarratu behar da hiru auzietan froga berak erabili zirela».

Antzeko arrazoia eman du Azkarragak: delitu beragatik utzi zutela libre estraina eta kondenatu gero. Oinezko euskaldunak, ordea, galdetzen dio bere buruari ea ez ote den eskandalo bat sortzeko haina motibo holako gauzak plazaratzea. Edo Azkarraga eta Mugica zigortu behar dituzte Justiziaren izen ona zikintzeagatik, edo Audiencia Nacionala behingoz eztabaidatu eta desegin behar dute, edo preso dauden euskaldunen kasuak rebisatu behar dituzte. Ez da deus gertatuko, eta hori ere bada nahiko eskandalo.

Txiitek bai lortu dute Pedro Aristegi mogitzea

TXIITEN komando batek TWAKo hegazkin bat bahitu eta erabili dituen joan etorriak izugarriak izan dira. ARGIA hau isteko garaian artean ez bukatu gabe zegoen arazoa. Frantziako, Estatu Batuetako eta Madrilgo enbaxadoreka aireportuan presentatzea eskatu zuten bahitzaileek. Ezaguna da Estatu Espainoleko enbaxadorea, Pedro Aris-

tegi, lehen ere ordu batzuetan bahiturik eduki zutela txiita batzuek.

«Hendayais»ko gertakizunen ondorioz Ballesteros komisarioari egin zitzaion epaiketara Pedro Aristegi ekarri nahi zuen abokatu akusatzaileak. Izan ere, tiroketa gertatu zen garaian Gipuzkoako gobernadore zibila bera zen. Baita joan den astean juzgatu dituzten Lasa eta Iturbidek beren hilketak egin zituzten garaian ere. Agian gutun baten bidez eskatu beharrean hegazkin bat bahitu behar zukeen Miguel Castellsek beharrezko zitzaizkion lekuko guztiak eskura edukitzekotan.

EEEn sartzeko egunean baserritar euskaldunen protesta kalean

GUTXITAN mogitzen badira baserritarrak beren eskubideen alde, azkenaldi honetan beren buruak erakusten dituzte. Europako Ekonomi Elkartean sartzeko euskal baserriarentzako oso baldintza kaltegarriak onartu dituztela ordezkariek espainiarrek eta hiru manifestaldi antolatu zituzten Komunitate Autonomoko hiru hiriburuetan. Batez ere esnearekin izanen dute pikardiarik haundiena gure laborariek, European sobran duten produktu hori hemen sartu ahal izan dadin bertakoei beren produzioan tope batzuk jarriko zaizkie eta.

Beti bezala alde batera geratu zen Nafarroako laborarien sindikatua. Oso beste era bateko jokabidea segitzen du honek, eta beste hiru probintzietakoekin harremanik ere ez duela esan daiteke.

PNV Nicaraguako iraultzaren kontrako kanpainan

EZAGUNA bada PNVk internacional mailan kristau demokrazia bultzatzen duela, horrek Ertameriketan aukera politiko garbiak egitea eskatzen du. Reaganzaletasunak aspaldi ditu kutsatuak jelkideen komunikabideak. Eta Ertameriketari dagokionez, zaharra da Napoleon Duarte demokristauarengana erakutsitako babes.

Sandinisten kontrako kanpainari ekin zaio orain. Jose Ramon Scheffler-ek artikulua sail oso bat eskaini dio jerarkia ultrakonserbadore batekin arazoak dituen eliza herrikoi nicaraguarriari, hiru artikulua luze beste ezein elizak merezi izan ez dituenak. «Euzkadi» astekarian berriz «La cara oculta de Nicaragua» titulupean han hain ugariak omen diren torturak salatzen ditu «Comisión Permanente de Derechos Humanos de Nicaragua» delako batek, sarreatik aideraziz «... el país centroamericano vive una situación represiva similar a la existente en el antiguo régimen». CIArekin kolaboratzeko era asko dago, eta yankien inbasioa prestatzeko ere bai.

Grebarako deia, ET Aren ekintzak, juezen haserrea, Madrilén urduri...

*Bere modernizazio
planetan lehen
mailako garrantzia
dauka sozialistentzat
Europar sartzeak.*

Europar sartu

gintuzteneko aste gogoangarri hura

Estatu Espainola Europako Ekonomi Elkartean sartu zeneko astea gogoangarri geratu da historiarako. Hainbeste urtez Penintsularen gaitz guztien panazea moduan agertu den Europara alde guztietako tentsioz astindua iritsi da Madrilgo Gobernuak: ET Aren borroka armatua, aginte judizialaren eta ejekutiboaren arteko ezinegona, gerra zikinaren eskandaloa, birmoldaketa industrialak erakarrirako istiluak eta aseguru sozialaren aldaketak dakartzkienak, PNVrekin sinatutako legealdi hitzarmena kolokan jartzea... Azkenean, gobernu sozialista honek bi zutabe mantentzen ditu irmo: Parlamentuan duen gehiengo garbia eta bere plan ekonomikoak Bankaren aldetik duen oneritzia.

Langile mugimenduaren egonezin gogor batekin zen iritsia Felipe Gonzalezen gobernuak Europako atarira. Industriaren birmoldaketak sortutako istilu ugari (oraindik ere gogoan ditugu Sagunto, Gijon, Galizia, Bilboaldea, Euskal Herrian ezagutu dugun beste hainbat mugimendu) Aseguru

Sozialari ezarri nahi zaion aldaketak sortutakoak erantsi behar zaizkie.

PSOEk erretiroen errejimenean ezarri nahi dituen aldaketa haundien kontra sindikatu guztiek egina zeukaten hil honen 20rako grebarako deia. Baina greba eta istiluen gainetik industri birmoldaketa kupidagabeko

errealitate dela, ostegunetik igandera-ko opor edo «puentean» erakutsi zen, «Euskalduna» untziolatik ezkutuka «Prekokeska-Plovidba» konpainia jugoslavoaren bi barkuak eraman zituztenean.

Felipe Gonzalezen gobernuaren helburuak justizia soziala hedatzea eta sistemaren desajusteak moldatzea izango zirela (Europako edozein gobernu sozialdemokrataren helburua litzatekeena) pentsatu bazitekeen, mila bider errepikatu den betebeharr historikoari ekin dio: Espainia modernotzeari. Horregatik pilatu dira Europako Ekonomi Elkartean sartzeko unean azkenaldian Estatu Espainolak erakutsi dituen kontraesanik latzenak: sistema judizialaren eta polizien arteko iskanbilak eta autogobernu eske ari den Euskal Herriko borroka armatua.

Espainolek urte luzez amestutakoa sinatzen zen egunean euskal arazoa zintzilik dagoela gogora erazi zuen ETak Madrilén bertan.

Juezek polizien harrokerigatik mindu egin dira

Ballesterosek Donostiako auzitegian erakutsitako harrokeriaren ondoren tirabirak areagotu egin dira juezen eta polizien artean. «Hendayais»ko ekintzetan ia seguru parte hartu zuten hiru tipoei alde egiten utzi eta beren izenik juezari ez emateagatik epaitzen zuten komisarioak bezala bere menpekoek ironia batere ezkutatu gabe «ezer ez jakitea» argudiatzea ezin izan dute eraman juezek. Eta beren haserrearekin areagotu egin da kondizio horietan poliziari ETaren kontrako borroka galerazten zaiola hainbeste lekutatik idatzi eta esan denean.

Gipuzkoako epailariak izan ziren lehendabizi kexatu zirenak, prentsa eta politikoez gain beren aginduetara egon behar duten komisarioak ere, Rosinos bezala, hasiak zirelako ipailen lana juzgatzen. Baina ez daude horretara ohituak poliziburuak eta APko politikoei egin omen zaien espioitza ikertzen ari zen epaileari kere-lla sartuko diola iragarri du polizia espainolaren zuzendari orokorrak, Rafael del Riok. Madrilgo juezek publikoki salatu dute presiobide hori.

Urrutiegitxo joko luke, ordea, juezen autonomia horrek haserreagatik edo beren protagonismoa azpimarratu nahiz poliziaren gain kontrol estuagoa ematen hasiko balira. Ez bait dago horretara ohitua Espainiako polizia. Joan den astean telebista espainoleko eztabaida batean lapurretatik es-

petxeratutako presoek salatzen zuten berei eginiko tortura, polizia frogak biltzera baino ahalik eta azkarren delituak norbait leporatu eta aitormena indarrean lortuz kondena biltzera dedikatzen dela salatuz. Juezek autonomia haundiagoa edukiz torturarekin egingo litzateke topo.

Martinez Beistegi estraditua berriro babes bila...

Baina poliziaren irudia eta desmoralitza urrutirago iritsi ez dadin, Coalición Popularrekoek iragarria dute hurrengo eskabidea: torturak ere Audiencia Nacionalak juzga ditzala. CPren bozeramaileak argitu nahi izan zenez: «Esaten da gure espioitza salaketekin polizia desmoralizatzen ari garela. Honekin, tortura salaketak Audiencia Nacionalera bidaltzearekin, erakutsi nahi dugu ez ditugula poliziak indefentsioan utzi nahi. Terroristen gaiztakeriak epaitzen diren lekuan epai daitezela torturen kasuak ere». Hori aurrera aterako balitz, seguru auzitegi ordinarioetan baino errezago ibiliko direla poliziak.

Audiencia Nacionalaren jokabideaz hain seguru ez zegoelako egin du ihes Estatu Espainoletik Jose Manuel Martinez Beistegik ere. Pakito Lujanbio kondenatu zuten frogatuta eta arrazoiak ematen berdintsuekin kaleratu zen libre Martinez Beistegi gasteiztarak bere burua presentatu zuen Baionako subprefekturan Madrilén eta Europako Ekonomi Elkartearen arteko hitzarmena sinatzeko bezperan. Berak

espikatu zituen arrazoinak: epaiketak izan zuen erabaki politikoa aldatu zitekeela errekursoaren poderioz eta bigarrenik GALEk bidalirik hartutako mehatxuak.

Probokazioa, ordea, haundiegia zatekeen. Justu egun horretan erakutsi nahia Frantziako Estatuan babestu nahi izateko arrazoiak badituztela Hegoaldeko euskaldunek, Madrilén tribunal politiko bat badagoela, indefentsio juridikoak segitzen duela... Eta Kataluniatik pasatu dute Estatu Espainolera. Horrekin Parisko gobernuak zerbait gehiago adierazi nahi izan duen denborak erakutsiko du. Bitartean, Beistegi gizarajoak egun gorri.

ETaren erasoaren aurrean berriro kontraesanak azalera

Eta egun seinalatuan berriro erakutsi zuen ETak bere eraso. Urte luzez espainolen psikologi kolektiboak hainbeste amestu zuen egunean Euskal Herriko borroka armatuak hartzen zuen protagonismoa. Koronel bat eta bere txoferra Madrilén, polizia espezialista bat ondoren eta militar bat Bilbon. Madril poliziaz betea zegoenean eta hiriarren bihotzean. Espainiaren europeizazioa burutzen zen egun sinbolikoan Madrilgo almatzen haundienak desalojatzen.

Estatuko hiriburuan bere azpiegitura osorik duela erakusten zuen ETak berriro ere, eta era berean Europaren aurrean ere ekintza sinboliko bat zen, Espainiako egiturak astindu ditzakeela alegia eta EEEn onartzen duten estatu berria bere arazo haundi bat konpondu gabe hartzen dutela erakusteko-edo. Hola ulertu du prentsak ere, eta Felipe Gonzalezek berak ere bai, prentsak gertaera hauei ze tratamendu eman behar dienaz mintzatu denean.

Biharamonerako zegoen planteia-turik Gasteizko parlamentuan Fuerzas de Seguridad del Estado edo Estatuaren indar armatuentzako oneritzia. PSOE eta CP bakarrik geratu ziren, eta aurreko egunean ETak hildakoen senideei doluminak bidaltzeko erabakia onartzen zen arren beren babesak ukatzen zieten Policia eta Guardia Civilari PNV eta EEK.

Egun berean, ez dakigu kointzidentzia batez edo Euskal Herrian gertakizunak hainbeste eta hain azkar gertatzean pilotzen direlako, tortura kasu berri bat ezagutzen zen, Iruñean.

Martinez Beistegiren espultsioak eta GALen eraso berriak errefuxiatuen egoera larria azpimarratu dute.

Juezari edozein preso komisaldegitik ateratzea posibilitatzen dion «Habeas Corpus» dela medio Iruñeko epaile bat eta mediku forensea izan ziren Julian Nazarri egindako tortura basatien lekuko.

Polizia espainolari buruzko eztabaida eta PNV-PSOE tratuaren koloka

Justu joan den astea izan da, era berean, polizia eta guardia civil espainolak Hego Euskal Herrian jarraitzea gobernu autonomotik ere eztabaidatu denekoa. Madrilekin akordio zehatzetara iristeko zailtasunak ipintzen omen zituen Karlos Garaikoetxea kendu eta bere ordezkari berehala sozialistekin tratu batera iritsi zen Ardanza jarri ondoren, gobernuaren bozeramailea bera da, Eugenio Ibarzabal, esaldi «tabua» ahozkatu duena: «Hemendik joan egin behar dute, Ertzantzak beren lekua har dezan».

Madrilgo Gobernuak Komunitate Autonomoan duen ordezkariak, Ramon Jauregik, berehala eman du arrapostua. Sekula ez dute hemendik alde eginen polizia eta guardia civilek, terrorismoa ez da Ertzantzari dagokion alorra, Komunitate Autonomoaren mugen gainetik hedatzen den fenomeno delako, Ertzantzak aldez Fuerzas de Seguridad del Estado horiekin kolaboratu behar du.

Eta polemikaren erdian iritsi da PNVko buruek sozialistei Legealdi Hitzarmena haustearen salaketa. Arrazoa: Aginte Judizialaz Madrilan prestatzen ari den legeak Gernikako Estatutua errespetatu zezan akordio batera iritsiak zirela Gonzalez eta Ardanza hitzez, eta hautsi egin dutela. Ondorengo egunotan ikusiko da akordio hori ze neurritarainokoa zen, ze neurritaraino hautsi den, eta ze neurritaraino egoera bortxatu nahi den une zehaz batean PSOErekiko tirabira itxura bat emateko.

Madrilen urduri dabilta

Hainbeste gertakizun batera egokitu eta joan den udazketatik Madrilgo gobernuaz erakusten zuen irabazle moral, pittinka-pittinka Euskal Herrikoa konpondua zegoela, egoera kontrolatzea erdietsi zela... sentsazio hori pikutara joan da. Azkenean poliziaren sindikatua ZEN plana polizia eta jendearen arteko harremanak hobetzeko helburuan frakaso bat izan dela aitortzera ailegatu da, eta beren plan berriak proposatu dituztela.

Madril aldeko urduritasuna hemengo juezen jokabideagatik hasi zen nabaritzen, ETari jokoa egiten diotela, ETak ezartzen duen terroreak ermaten dituela polizien aurkako neurriak hartzea eta abar. Azken atentatu eskaladaren ondoren, ezinegona beste

neurri batzuetara ere igo da.

Madrilgo giro politikoa nahiko ongi ezagutzen duen eta normalean komentaria politikoen artean fribolitatek gutxien agertzen duen bat da Lorenzo Contreras, eskuin aldera markutzen dena. Hona joan den larunbatean berak idatzia: «Es alarmante la impresión de que sólo un planteamiento bélico, con todas sus consecuencias, empieza a aparecer, al menos para algunas mentalidades, como 'razonable' respuesta. El terrorismo viene golpeando sin descanso al mismo ritmo que decae la moral de las fuerzas de seguridad del Estado. O sea, que los únicos posibles autores de la única respuesta entendible se encuentran probablemente en el momento más bajo de su capacidad combativa».

Ez da kasualitatea Fraga egunotan desafioka hastea, berak sei hilabetetan arazoa konpondua duela eta Konstituzio barruan gainera.

Geldiunea hautsirik, GAL ere berriro martxan

Eta ez da kasualitatea GAL berriro agertu bada. Berriro sumarioa ireki berria duen «Hendayais» ostatuko kasua gogora erazi du Ziburuko «Trinket Txiki» ostatuan gizon batek eta emakume batek egindako atentatuak. Ijito arrazako bi pertsona zerraldo, eta erreibindikazioan orain arte

GALeok sekula erabili gabeko formula: populazioari eskatzen zaiola ez hurbiltzea errefuxiatuak dabilzan lekura.

Uda gainean delarik, lehendik ere turismo aldetik ahul agertzen zen tenporadari (Iparraldeko abertzale batek komentatzen zuen duela gutxi IKkoek ez zeukatela aurtun turismoaren kontra kanpaina haundirik egin beharrik, egina zegoela) GALEn ekintza honek ez zion mesederik eginen. Berrirori jarri da, beraz, mekanismoa martxan, eta errefuxiatuek duela hilabete pare bat ARGIA honi salatzen ziotenez helburua iheslariak populazioagandik apartatzea litzateke, Iparraldeko populazioa bere kazikeak buru direla beren kontra jarri dadila, espultsio eta estradizio batzuei buruz.

Joan den astean galdetzen genion abokatu ezagun bati ea nola ulertu behar zen GALEn geldialdia. Azken atentatuen ondorioz jasandako erorketengatik izatea baztertzeko, beti ere nahiko dirurekin hiltzaile bat kontratatzea errez delako. Bera gehiago makurtzen zen pentsatzera erabaki politiko bat zela, gerra zikinaren inguruan hainbeste trazu zahar ateratzen zen denboran. Izan ere gehiegizkoa ere bazirudien prentsa espainiarrak gerra zikinaren eta poliziaren artean erakusten zuen lotura pila.

Iturbide eta Zabalaaren epaiketa estrainoa

Askok ere ezkutuagoan pasa dena Inazio Maria Iturbide Alkain era Ladislao Zabala Soltxagaren epaiketa izan da. Zazpi pertsona hil zituzten bi horiek Urnieta, Andoain eta Hernani artean, beti ere beren zonatik atera gabe eta bi urteren buruan.

Denborak erakutsiko du Legealdi Hitzarmenarena PNVk bere baseak lasaitzeko astindu duen ala benetako konponezina izan den.

Bietako baten izena bederen ezagutarazia zen, eta baita argitaratua ere. Iturbide «Piti»rena, lehendabiziko hilketa gertatu zenetik, Jose Ramon Ansarena 1979ko maiatzean. Hala ere aske segitu zuten eta beste sei pertsona hil zituzten. Zehaztasun batzuk beldurgarriak dira. Talde fazistak desegiteko enkargua zeukan komisarioa Angel Pascual zen, eta honi emana zion Juan Mari Bandresek bi ultraeskuindar hiltzaileen berri. Beste bederatz hila batez, ordea, libre jarraitu zuten, eta azkenean Bandresek zekien guztia publiko egiteko egin zuen mehatxuaren poderioz eta eskandaloa haundiegia izateagatik detenitu zituzten.

Ezer ez egiteko arrazoitzat Martinez

Torres komisario buruak lotua zeukala jartzen zuen. Gauzak nola diren, dena jakinda beste sei hilketa pasatzen utzi zituen komisarioa gaur egun buru dago Iruñean, justu Piti eta Zabala juzgatzen zituzten egun beretan bere mendea AEKko gazteak torturatzen utzi dituen (gorago aipatzen genuen torturak juezak berak frogatu dituela). Martinez Torres berriz gaur egun «Comisario General de Información» delakoan buru dago.

Abokatuak salatu dutenez, hainbat pista utzi da aidean, gerra zikinaren ezagutza eman zezaketenak. «Mekanismo ilun baten zatiak dirudite guzti horiek» entzun diogu abokatu bati Joan den astean zati guztiak aidean ibili ditu.

Iñaki ZUBIONDO

ARGIAREN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

Telefonoa

Herria

Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

Zenbakia

SINADURA

Parisen arrazismoaren aurka

Paris-etik, ARGIArako.

300.000tik 400.000ra pertsona pasatu ziren larunbat arratsalde-igande goiz honetan Pariseko Place de la Concorde-tik, arrazismoaren aurkako jaialdi-konzentrazio guztiz handi batetan.

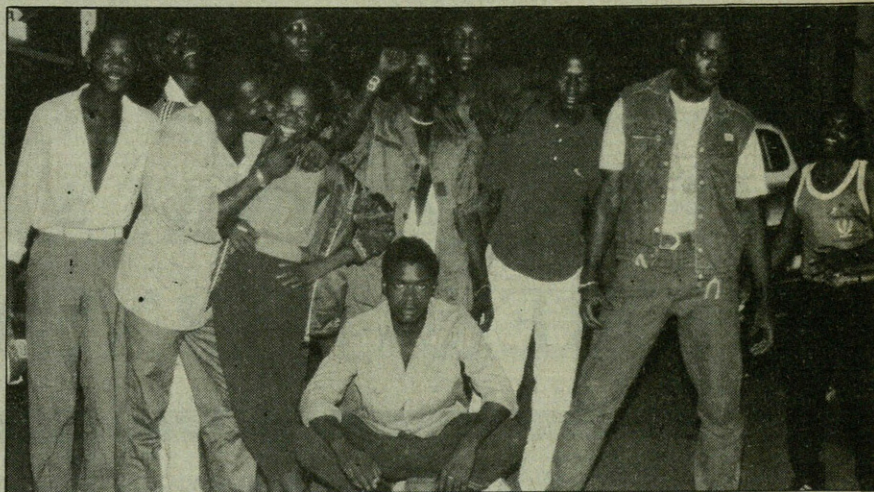
«SOS racisme» asoziazioak antolatatu zuen adixkidetasuna, elkartasuna erakutsi nahi zituen ekintza hau. Plaza bete-betean, hamabi ordutan barrena Frantziako eta Frantziatik landako hainbat taldek eta kantarik musikarekiko eta ahotsarekiko beren trebetasunak agertu zituzten. Gure irudiko Afrikako eta, bereziki, arabiar herrietako musikaririk biziki gutxi programatu zen; are gutxiago —bihirik ere ez, gu han izaniko denbora guztian— herri horietako musika «tradizional»ik, aldiz hori delarik —arabiarrenean, oso nabarmentki— nortasun bat ematen diena.

Jaialdia presiditzen zuen lema («touche pas a mon pote»: ez ukitu nire laguna) ez zuten ekintza konkretu honetarako bakarrik paratu; Frantzia guztian eta inmigranteek jasaten dituzten umilazio eta hilketak arrazisten aurka antolatutako den kanpaina zabal baten lema da.

«SOS racisme»-k laguntza ofiziala altxatzen du sozialisten gobernamen-
duarengandik, jaialdirako berak ordaindu zion gastu denen erdia. «Hemen erakusten da, Frantzia arrazakeriaren kontra dagoela», esan zuen hizlari batek, beharbada optimismo itanitta batekin.

«Haiek, arrazistak dira Frantziako *minorités*», esan zuen beste batek, eta, nire irudirako, hori, frantses gehienak arrazista «samarrak» direlako gezurra izan badaiteke ere, egia ere bada beste alde batetara. Izan ere, jaialdiaz aparte, Paris batetan zein arabiar eta beltz eta beste «arrazen» proportzioak dauden ikusteak, errealtate hartan «minorité» kontzeptua zeini aplikatu lekiokkeenaz dudarazten zaitu.

Hala gobernamen-
duaren laguntzak nola oso mogimendu zabala izan nahiak, gure ustez indarra kendu diote «SOS racisme»-ri. Oso liberalak, broma askorekin, ez bat ere erradikaltasunik. «Et maintenant —gonbidatzen zuen kantari haietako batek— venez-vous avec moi, nous allons a New York», eta jotzen segitzen zuen, eta de-

nok saltoka. Eta beste horrelako detaile batzuk, etsaia zein den pixka bat ahanztuta bezala.

Poliziak ehundaka zebiltzen ingurutik. Lagun bati «zer etorri dira, horiek?», galdetu diot. «Ils sont venus pour la prevention...», esplikatu dit. Txakurrak ez zuten molestatzen nonbait. Ikusteko dira, gero, amorratzeko, edo-

zein arratsaldetan, txakur horiek berak, ze txulokeriaz dabilzan kanpotarren auzoetan, besteren aferetan muturra sartuta.

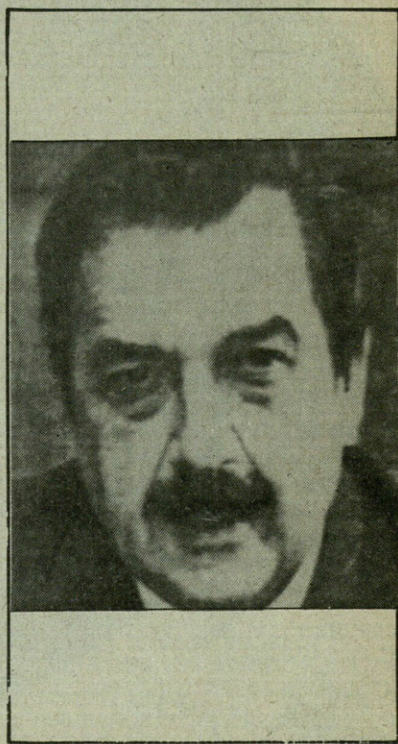
Halaz eta guztiz, jendeak erantzun egin duela esan daiteke, eskuindarrek nahi zuten baino askozaz hobeki. Eta kanpainak, zeren arrazakeriak ere bai, segi egiten du.

Argentina: zorraren ondorengoak zeinek pagatzen?

Aste honetako astelehenetik argentindarrei nekosoxeago gertatzen zaie erosketan joan eta diru-jario gaitzari eustea nolabait. Hona prezio gutxi batzuren altxaketa: farmazietako produktuak, ehunetik 15 eta 35aren artean; haragia, ehunetik 150; edariak eta ardoa, ehunetik 35etik 40ra.

Alfonsín-ek neurri ekonomiko berriak ostiralean iragarri zituen, eta gobernuak kanpaina handi bat antolatu du, berak esplikatzekotan. Oraingo honetan gogor jokatu nahi dute, propagandazko kartel honek adierazten duen legez: «gerra ekonomia batetan, espekulatzailea desertore bat da».

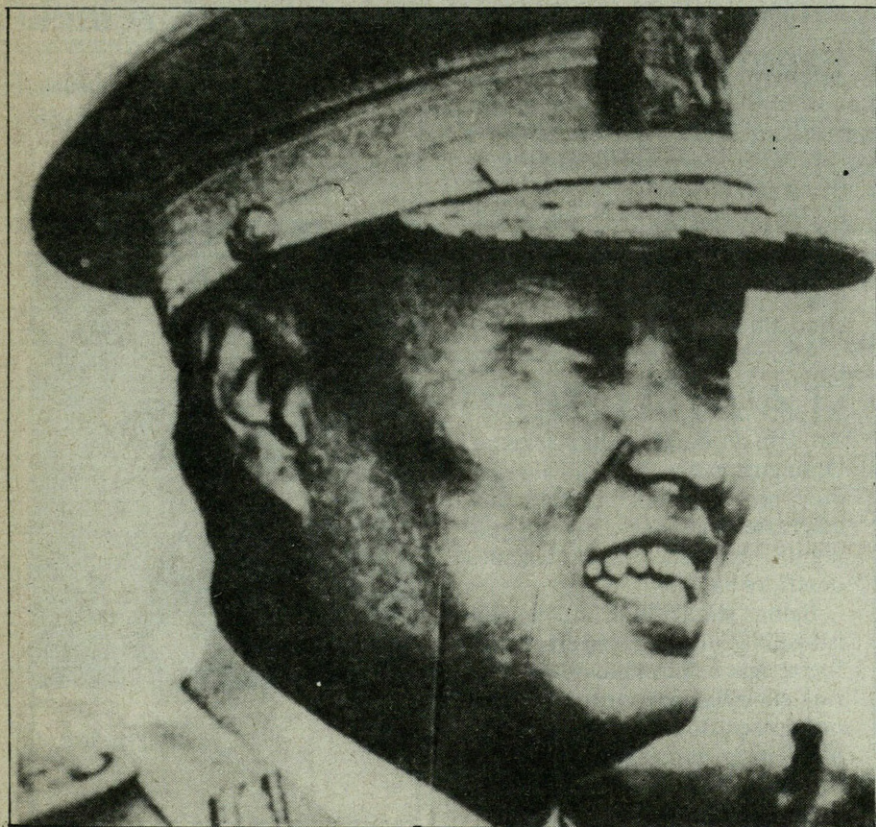
Baina sindikatuak ez zaizkio isil-isilik geldituko. Izan ere, berak, fuerte egin beharra ikusirik ere, zor-
rak eta inflazioak sorturiko krisisa ordaintzen dutenak langileak izatearekin ez daude bat ere konforme. Seguru asko greba orokorrera joko dute, 24 edo 48 ordutakoa.

Sozialismo birmaniarrari buruz

OREKA INTERNAZIONALA, DESOREKA BARNEAN

Birmania Asiako hego-ekialdean dago. 1962ko estatu kolpearen ondoren bide aurrerakoi «ez-kapitalista» bat hautatu zuen, eta kanpo politika neutralista bat. Gobernu berriaren buruzagia, ordudanik hona, Ne Win jenerala da, eta alderdi politiko legeztatu bakarria Programa Sozialistaren Alderdi Birmaniarra. Aurrera atera nahi dutenari «sozialismo birmaniarra» deitzen diote, nonbait budismoak kutsatua dagoena. Estatua ekonomikoki urte askotan zehar aski isolatua egon da, zeinarekin ekonomia ezin bait zen desarroilatu, beraz 1974an politika hau birplanteiatu zuten eta ekonomia zuzpertzu duten neurri batzuk hartu zituzten.

Ne Win, Programa Sozialistaren Alderdi Birmaniarraren buruzagia.

Halarik ere, urteko eta pertsonako bataz besteko 170 dolarretako errentarekin, Birmania munduko hamargarren Estaturik pobreena da, nahiz eta muntako aberastasun naturalak dauzkan. Arrozarekin izan dute azken urteotan problema seriorik, zeren eta inoiz baino gehiago produzitu arren. 1982tik aurrera munduko kotizazioak ikaragarri jeitsi bait dira, eta Birmaniako esportaketan %45a suposatzen du arrozak.

Birmanak nagusi ziren

Birmanen etniak populazioaren %67a osatzen du, eta budisten erlijioa dute nagusi. Talde honek gobernatzen du Estatua; katxin, naga, xan, karen eta beste etnia batzu mendian bizi dira, aski baztertuta.

Xanak eta birmanak izan ziren Erd Aroan mendian «estatu» gisa antolatuta ziren lehendabiziko etniak. Birmanak bakarrik zabaldu ziren gero zelaietara baina ez dute behin ere izan gainontzeko etniekin hartu-eman goxorik, eta Estatua gaurregun alderdi honetatik kontsolidatu gabe dagoela esan daiteke.

Birmania Inghaterraren kolonia izan zen, herritarrek 1824tik 1885era inglesen aurka hiru gerrate galtzearen ondorioz. Hasieran Indiaren probintziatzat eduki zuen Inghaterrak, baina borroka batzu eta gero 1937an nola-baiteko autonomia ezagutu zioten. 1942tik 45erako Japon-en inbasioak ere hertzaleen ahaleginak bilarazi zituen. Gerra eta gero herriak jo eta fuego, eta 1948an Birmaniak bere independentzia erdietsi zuen.

Orduan, Estatu batua indartzeko egin zuten saioaren ondorioz, inguruko nazionalitateek beren borrokak areagotu zituzten, karenek, xanek eta katxinek batipat.

Sozialismo birmaniarra

U Nu-ren gobernuak ez zeukan indarrik, ahalgea zen, amerikarrei erabat salduta zegoen. 1962ko militarren kolpea ez zen hortaz momenturik txarrenean etorri.

Gainera militarrek egin zutena burgesiari eta lurjabe handiei boterea kentzea izan zen, eta hori dela eta herritar askoren apoioa berenganatu zuten. Kolpearen urteko bereko apirilean gobernu berriak bere programa politikoa argitaratu zuen, «Birmaniaren bidea sozialismoaruntz» izenarekin.

Handi-handitan esatekotan, aipatzekoa da programa horrek kapitalismoaren zapalkuntzazko sistemari ezetza ematen diola, halaber parla-

Asko bilakatu den arren, munduko naziorik pobreenetakoa dugu oraindik.

mentu-demokrazia burgesari. Estatuaren, kooperatiben propietatea aldarrikatzen du, eta demokrazia sozialista sistema politikotik bezala, non langileek eta nekazariak boterearen oinarria osatzen duten.

1962an bertan, gorago aipaturiko PSAB alderdia sortu zuten militarrek, «zeren iraultzaren buruzagitza partidu iraultzaileak asumitu behar bait du». 1971an alderdi horren lehenbiziko kongresua izan zelarik, 73 mila partaide zeukan, eta 261 mila kandidatu (zenbaki ofizialak jakina). Partaideen artean 42 mila militarrek ziren, 20 mila langile eta enplegatu, eta 9 mila nekazari.

60. urteetan britainiar kapitalekiko entpresak nazionalizatu zituzten. Lurjabetza handiak nekazarien artean banatu ziren, nahiz «Estatua den lurrraren jabe nagusia», beraz lurrraren jabegoa ekonomiaren osotasunean begiratzen dute eta ez posesiozko ekingia bezala. Ekonomia gehixeago ezagutzen ditugun Estatu sozialisten antzera planifikatzen da, lau urtekal Birmaniako kasuan.

Kanpo politika

Esana dugu: neutralitateak marikatzen du Ne Win-en gobernuaren kanpo politika.

Harreman ekonomiko onak ditu Birmaniak Txina, Singapur, Indonesia, Sri Lanka-rekin... Azken bi hauek nahiko arrosa erosten diote Birmaniarri. Hala ere ekonomiaren arloan bere sozio printzipala Japon du, eta Europar mendebaldeko Alemaniarekin ere badu kontaktu onik.

Gaurregun EEBBak behin eta berriro saiatzen ari direna Birmania ASEANen sartu dadila da. ASEAN «Asiako hegoekialdeko nazioen elkargoa» da, eta bertan Tailandia, Sin-

gapur, Malasia, Indonesia, Filipinak eta Brunei daude sartuta.

Datu interesgarri bat: Birmania ez dago Ez-lerrotuen mogimenduaren barruan. Aldiz, esanda dago, bere burua neutral mantendu nahi du. Eta zaila du.

Barru gerra gogorak

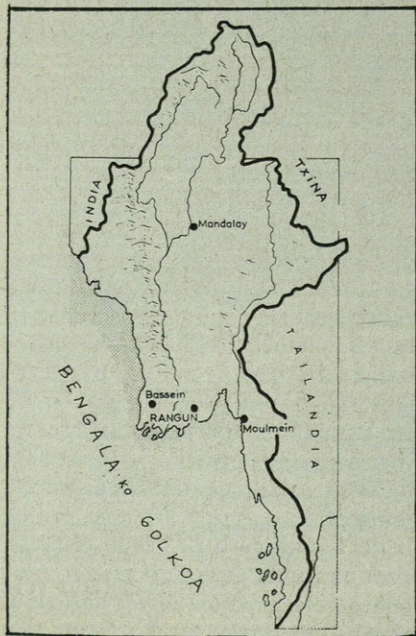
Birmaniak 676.552 kilometro koardratu du. Bangladesh, India, Txina, Lao eta Tailandiarekin mugakide da. Bengalako golkoak bainaturiko kostalde luzea du. 40ren bat milioi bizilagun. Kilometroko 52 lagun, Indiak, Txinak eta parte hartako beste gehienek baino askoz gutxiago. Hirietan (Rangoon da kapitala, 700.000 lagun) populazioaren %28a bizi da bakarrik. %38ko analfabetismoa...

Arazorik mingarriena eta nekosoena minoria etnikoekin izango du seguru aski Birmaniak. Minoria hauek armaturik daude, eta gobernuari oposizio gogorra egiten diote. Gureganaino heldu diren informazioak ez dira honi buruz fidagarriegiak, nazionalitateen borroka inperialismoak erabiliak direla esatera mugatzen dira eta, hori baino gehiago badagoela susmoa badugularik...

Birmaniar buruzagientzat nazioaren batasuna obsesio bilakatu da. Armadaren parte garrantzitsu bat nazionalitate horien kontrako ahaleginean ari da.

Nazionalitate horien ordezkariak beren aldetik oso kexu dira, ez zaielako beren ustez nazio eskubide minimorik ezagutzen. Ikusten denez, Birmaniak, ekonomian biziki huntza ez badabil ere (hala ere, esate batera, bere kanpo zorra hirugarren munduko Estatu gehienena baino anitzez bazuagoa da), oreka batetan eusten du bere burua, eta hala segitu behar duela ematen du.

Pablo Sastre

Ipar-ekialdean konzentratzen dira gutxiengoko nazionalitateak.

Euskal Herritik Mediterraneora
piraguan (III)

Zaragozatik Flix-era

*Hiru lagunak Zaragoza inguruko ur,
zabaletara iritsi aurretik.*

Maiatzak 2, osteguna

Goizean goiz, arrantzarako behar genituen tresna batzu erosi eta laister ginen bakoitza bere piraguan sartzeko moduan. Dudarik ez izan atzoko aholkuak segituz eskuineko arkutik pasa garela.

Zaragoza irteeran Gallego ibaia adarra Ebroratu arren, urak oso kutsatuak daude, 700.000 biztanle eta industria ugari duen Zaragoza honek nazkagarri uzten du Ebro gaixoa. Denetarik ikus daiteke ur hauetan, olioak, plastikoak, janari hondarrak, kaka mokor-doak... asteburuan norbaitek erabilitako kondoi bat ere han zihuan... a ze eskaparetea dagoen hemen.

Gaurtik aurrera, Angel eta biok, mano mano goaz, martxa ederra daramagu eta ordu térdi batetan **Burgo de Ebro** herrian gaude, atzoko janari goxoen sobrak, herriko zaharren elkartean berotu eta gustora jan ditugu. Ibaira gindoazela gazte batekin topo egin eta berriketan ordu erdi bat edo... zera kontatzen zigun, joan den udan hemendik hurbil, bi pertsonen gorpuak aurkitu zituela adar batzutan trabaturik eta parte ematera joan zela... gero juezak, guardiazibilak eta familiakoen artean erdi eroturik ibili zutela eta «yo lo tengo claro» esaten zuen, hurrengoan hildakoren bat to-

patzen badut, ni ixil ixilik egongo naiz, beste batek eman dezala parte nahi badu.

Beste ordu pare batetan **Pina de Ebron** gaude, hemen egingo dugu lo gaurkoan. Elizdorretan zikoina hankaluzeak beren kabietan daude. Azken urte hauetan ez omen daukate lan handirik Paristik umeak ekartzen; egia esan beraienak haztearekin baidaukate nahiko lan!

Herri dotorea, kaleak txukun eta garbi ikusi ditugu afalostean ohizko kafesnea eta esne beroa hartzera irten garenean. Gaur 50 kilometro egin ditugu.

mermelada, gurina eta ezia gorputzari eman eta arraunerako gai izatea.

Gaur Montenegrotako basamortua zeharkatuz joango gara, hemen urtean 300 m/m euri besterik ez da erortzen. Ibai ondoak berde berde eta hain bizitzaz beteak ikusi eta metro batzu gorago, ezer ez, dena hilik ikusten da.

Azud (presa) batzu pasa beharrean gara, lehenbiziko biak nobedaderik gabe atzean utzi ditugu, eta hirugarren honek besteak bezalakoa zirudien, halako batean Angel nondik jeitsi ikusteko atzeraka zebilela urak arrastan eraman du, marrakzi bizidunetan gertatzen den bezala; arraunean ahaleginak egiten zituen leku berean mantentzeko, baina alferrik, presan behera joan da hiru bat metro edo. Ezer ez zaiola gertatu ikustean, bera behean eta ni goian, farrez hasi gara: aiba hi!!! banoala... urak zeharka bota nau eta boteka jeitsi naiz behearaino harriarte, piragua zulatu besterik

ez, atzera begiratu dugunean berriro biak farrez hasi gara. Gerta zitekeena ikusirik ez da susto handi bat besterik izan.

Velilla herrian, kanal txiki bat hartu eta errota zahar baten ondoraino heldu gara. Handik hurbil, 80 urteko amona bat, errotariaren amona hain zuzen, hitzegiteko gogo izugarriaz kontu kontari ari zaigu... «herrian zaharrak besterik ez gara gelditzen, gazteak hiri handitara joan dira, etxegintzan edo ahal den lekuan. Baina orain han ere gauzak gaizki daudela diote. Nire senarra da herriko zaharrena, bere praka hauek garbitzera etorri naiz labadero honetara. Piskanaka gu ere ba goaz, ez Zaragozara, beste barriora baizik!».

Velillan bertan erromatar aztarnabaliotsuak aurkitu dituzte, orain indusketetan daude... agian horrek turismoa ekar dezake... bien bitartean herriko kaleak bizirik diraute, etxe hormetan usain goxoko larrosoondoak loretan daude, arrosa horiek hemen-dik aurrera hilobiak apaintzeko izango direla pentsatzeak dardarrez uzten nau.

Agur, herritik inoiz irtengabeko amona izan arren, **Ebron** behera goazela eta desio onak, zoriona eta osasuna opa dizugulako.

Alborge izeneko herrian bukatu du-

gu gure gaurko etapa, **Zaragoza** probintziako herri txikienean ere hiru gauza hauek badaude: kolorezko teibista, makina tragaperras, eta Heraldo de Aragon egunkaria herriko tabernan. Hau da Telefono gabe aurkitu dugun herri bakarra.

Haizeak, ilargi ia betearen argitasunak eta egunaren zehar gertatutakoak goizaldeko hirurak alderarte esna mantendu naute.

Maiatzak 4, larunbata

Edozein mapatan begiratu eta **Sas-tago** herria topatzen baduzue, Ebrok horren inguruan egiten dituen **S**handi horietan gaude. Zuzenean 8 kmtrotako bidea eta ibaiez 30 kmtro daude, 3 presa pasa ditugu eta ibaiaren kurba handi hauetako batetan, mendipetik tunel bat dago, batetik bestera argia ikusten da, baina tentazioari uko egitea erabaki dugu, barruan gaudela turbinak itxiko balituzte, akabo!

500 metro egin ordez 4 kmtro egin beharko ditugu, kanal horrek Ebro urik gabe uzten du eta leku batzutan Larraun ibaiak Lekunberrin zeukan baino ur gutxiago dauka.

Eskatrongo zentral termikoa bistan daukagu. Dauden hiru tximinietatik bat bakarrik dago ketan. Argi indar postez josita dago inguru guztia eta ikatz errearen usaia, azufre kiratsa na-

barmena da. Herri honetako etxe batetan «*Se regala esta casa*» txartela jarrita dago balkoian.

Hemen, gure jeitsieraren planak aldatu behar ditugu, atsedeen egun batzu hartzeko asmotan gara. Tolosatik Andorrara doazen lagun batzurekin, Bartzelonara doazen errepide nagusiari zitatuta gara bihar goizetarako. Andorran 2 egun egon Espainiako Itzuli ziklistaren etapak ikusten eta Tolosara itzuliko gara lagunekin kotxe zahar bat ekartzeko honaino. Honela, itsasora iritsitakoan, geronek eramango ditugu piraguak beste inor liatu gabe. Mobida pentsaezinenaren mobida dugu hau, bi piraguak zubi azpian utzi ditugu, eta inork tentazio txarrik izan ez dezan, honako nota ipinita aldegin dugu. «*Lukas: estamos en el pueblo, venimos enseguida*».

Maiatzak 8, asteazkena

Geurera gatoz berriro, 5, 6, 7, hortik zehar igarota. Azken egun hauetan egin dituen eguraldi txarrak direla eta ibaia asko altza da, guri berdintsu zaigu, 500 metrotara dagoen presatxo bat pasa eta hantxe bertan 135 kmtrotako urtegi bat daukagu. Hemen ez dago korronterik baina ur geldiak egon behar zuten honetan, haizeak olatuak altzatzen ditu eta zaila egiten da aurrera jarraitzea.

Paraje tristeak eta hondoratutako herriak ere badira Ebro honetan.

Arraunean oreka ezin mantenduz gabiltza eta bi piraguak lotu, lema bat jarri eta dendaren doblettxoa bela bezala hartuaz belaontzi bat inprobisatzea erabaki dugu... 80 kmtro ordurako. Haizea gehiegizkoa da eta asko nekatzen gara.

Bazkalondoan etzanda egon eta ordu pare bat gure «katamarana» hobetzen egin ditugu, oso ongi joan zaigu baina leher eginda bukatu dugu, kanpamendua haize babesean montatu eta etzan ordurako lo.

Maiatzak 9, osteguna

Gaur atzoko sistema berdinez km-tro batzu egin ditugu, Iparmendebaldeko haizea egonaren ondo gidatzen da inbentoa, haizeak gogor jotzen duenean ordea, piragua muturrak gehiegi sartzen dira uretan.

Han dago urrutitira, mendixka lehor baten tontorrean Chiprana. Berain geratzea erabaki eta herrira igo gara hiru egunetarako beharko ditugun erosketak egitera. Herriko kale aldapatsuetan, umeak gure atzetik segika genituela, ea zirko bateko artistak garen galdetu digute, piuragatik edo... guk berriez zezen plaza non dagoen galdetu diegu, alternatiba eske gabiltzan maletilak garela eta... Nahiko farre egin dugu denok ere. Arratsalde osoa bertan igaro dugu. Haize honekin ez dago aurrera jarraitzerik.

Maiatzak 10, ostirala

Eguraldiak ez duela aldatzeko asmorik eta geuk aldatu ditugu gure asmoak. Eguna hemen galdu ordez, Escatrongo udaletxe aurrean utzi genuen kotxea hartu eta itsasoraino eramanez dugu, honela hemendik aste batera egin beharreko lana aurreratzen ari gara. Kotxe bila estopez joan, gero kotxea hartu, gauean trenaz inguruko herri batera iritxi eta aspaldiko partez tren geltoki batetan lo egin behar. Bagoiartearen lo zakuan sartu eta kitto.

Maiatzak 11, larunbata, eta 12, igandea

Eguna argitu ordurako piraguak utzitako lekuan geunden. Aspaldian euririk egin ez duen lurralde honetan kriston euri jasa bota du, hamarrak aldera, atertu bezain laister irten gara, gaur eta biharko egun osoak beharko ditugu Mequinenza herriraino iristeko. Urtegi honetako urak garbi garbiak ageri dira, gero eta ederragoa iruditzen zaigu, ez da erraza hemen dagoen bakardadea, lasaitasuna eta isiltasuna gaur egun aurkitzea.

Non gabiltzan ideia egin dezazuen,

Ebroko urak gelditzen dituen urtegi 1964. urtean bukatu zen. Urte haietan Espainiako handiena zen eta Europako handienetarikoa.

Ebroren ibaiarroan beste 125 urtegi badaude, baina askoz txikiagoak noski. Urtegi honek 130 kmtako luzera, leku batzutan 2-3 kmtako zabalera eta 80 km karratu. Horietan korronte ezak norabidea galtzea eta erdi despistaturik ibiltzea dakar... halere urrutira horma ikusi dugunean lasaitu gara.

400 metrotako zabalera eta 80 metrotako altura dituen hormatzar honen bazterretik lurreratu eta behera jeitsi ordurako beste urtegi batetan gaude. Mequinenza zaharra erdi urperaturik geratu da eta ondian, herri berriaren aurrean, arraun estropadetarako leku bat prestaturik daukate. Cinca eta Segre, Pirineotatik hainbeste ur eta Navata jeitsitako ibaiak hemen Ebroratzin ziren, Mequinenza, ikatz meategi inportantea izan da urtetan.

Maiatzak 13, astelehena

Gaur, geratzen zaizkigun bi urtegi pasa nahi ditugu, Ribarroja eta Flix izenekoak. 40 km ditu lehenengoak eta 15 bigarrenak. Goizean ura hotza zegoela iruditu zaigu, ez zen irudipena, urak hotzagoak izatearen arrazoia zeran datza, turbinak mugitzeko erabiltzen duten ura urtegiaren azpikal-detik irteten da eta noski, ur azalean beroa baldin badago ere sakonean dagoena hotz hotza da.

Hemen, gu gauden leku honetan, garai bateko etxeak, baratzak, soroak eta arbolak urperaturik daude. Ez dute eguzki gehiago ikusiko.

Betirako ur azpian geratu den Fayon herriaren lekuko, bertako elizaren kanpandorra dugu.

1967. urteko azaroaren azken egunak ziren: «presa amaiturik zegoen eta Fayon herriko biztanleek ez zuten herria hustu nahi, etxeak, lurak eta be-

raien bizibidea bertan zuten, Ebroko urak hazita zetozen gau beltz hartan, jendea lotan zegoela, agintariei ideia bat bururatu zitzairen: presako konportak ixtea. Goizaldera urak azpian hartzia eta denak itotzea nahi ez bazuten aitonak, umeak, gazteak nahiz zaharrak, etxea utzi eta mendira joan beharra izan zuten. Halarik ere aldegin nahi ez zutenak indarrez bota zituzten, zutik zirauten etxe batzuk dinamitatu eta...». Hau da laburturik Fayon zenaren istorio tristea. Goian bego!

Gero, Fayon berria ireki zutenean, Brasilgo gobernari gertatu zitzaion gauza bera gertatzeko arriskua zegoen: Amazonas ohian erdian Brasilia izeneko hiria eraiki nahi zuten, baina bi intentok porrot egin zuten, gaurko Brasilia hirugarren intentoa da. Gizonari han eta hemen berdin, ez bait zaio bere herria artifizialki ematen, «nekez uzten du bere sorterrria sustraiak han dituenak» datorkit burura hau ikustean.

Hainbeste urtegi egin nahi hura Francoren garaikoa da. Francok aste-ro NODOan azaldu ahal izateko pantano edo antzekoren bat inauratu behar zuen, sokatxoari tiraka zegoela eta jauntxoaz inguratutik zenbat aldiz esan ote zuen «*queda inaugurado este pantano*».

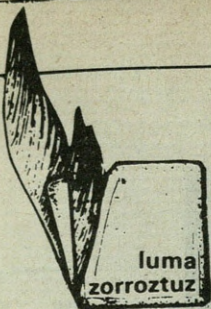
Kilowatietaz ezer ulertzen ez zuen jende hura progresoaren izenean esku hutsik geratu zen eta argi indarra gainera, Frantziari saltzeko. Orain ermita bat dago mendi puntan, urak inoiz azpian hartuko ez duen leku hartan zerbait pikatu dugu indarberriturik aurrera segitzeko.

Urtegi hori ondodetik behera jeitsi eta Flix herriraino 15 km besterik ez zaigu geratzen, hemen elektrokimika industria izugarriak daude, Europako bigarren gudatean, alemaniarrek abioietatik botatzen zuten kloroa hemendik eramaten omen zuten, esan zigun kamioizale batek.

Hamabi metroko presa bat dago, eta ibaian ibiltzen ziren ontziak pasatzeko «eskusa» oraindik martxan jar daiteke norbaitek behar balu. Eskluseren sarrera aldamenen beste kanalak urak zentral turbinetara eramaten ditu, non geunden konturatu garen, zuri zuri gelditu gara biok, eta momentu batez okerrera ere pentsatu dugu.

Ordu erdi baino lehen umore ona errekupeatu dugu eta azken ehun kilometroak 3 egunetan egiteko asmoa dugu.

Josu Iztueta

CAMPION, ARANA-GOIRI ETA BESTE

«Nihil novum sub sole» esaten zuten gure aurrekoek. Eta «Fontes» aldizkarian Sodupe-ko *Javiert Granjak* argitaratu duen artikulua mamitsua irakurtzean (Ikus «Fontes» 43, 155-179), gauza bera errepikatzeko gogoia sortzen da gugan.

Alde batetik, Literatura eta Iraultza bikoteari buruzko iritziak ditugu hor elkarren parean: Sabinorenak eta Campionenak. Jakina: Arana-Goiriren helburu politikoa ez da gaurkoa, zenbait aldetatik bederen; nahiz naziotasunaren baiespena gaur baino garbikiago eta ausarkiago agertu. Eta borroka-nahiak, aste hauek eztabaidari buruz, hiper-literatoen kontra darama bilbotarra: «Nunca hemos sentido simpatía por la literatura. Nos ha parecido siempre algo así como postizo, como pura apariencia, pura forma, que carece de un fin práctico, y no sirve más que para recrear la imaginación en los ratos de ocio» (1894). «Pero cuando se le da una aplicación patriótica, entonces ya es una cosa provechosa, laudable y digna de ser estimada por los hombres y los pueblos».

Gaurko hitzez esanda, Sabinok «Euskal Iraultza» nahi du; eta helburu horretan sartzen ez den literatura, desbideragarri zaio; «Se me objetará que, si bien la poesía no es un medio directo de regeneración, es sin embargo de suma importancia, cuanto que mueve los ánimos a investigar los caracteres de la Patria y a ocuparse en sus intereses. A lo cual contestaré que no es necesario semejante preludio, que no estamos para perder tiempo, y que vale más adoptar el medio directo de regeneración por la instrucción y enseñanza de la Historia, Leyes y Lengua patrias; sin que pretendamos negar por esto a la Poesía el papel; aunque accesorio, que en el patriótico movimiento le corresponde».

Sabinok presa zuen, presa handia; eta ez zegoen zeharkako bidetan barrena galtzeko gertu. Zein abertzalek ez du gaur ere (orduan baino bizikiago agian) presa gorri hori senditzen? Benetako sozialisten artean ere, nor ez du ekintza-egarri bizi hori senditzen?

Eta Sabinok, berehala eta gogorki jokatzeko egarri horrek bultzaturik, Hondarribiko biltzarrea sabotatzeko erabakia hartu zuen. 1902an ginen orduan; eta euskal ortografia batu beharraren gorria senditzen zuen. Ez bat eta ez bi, 320 «bizkaitar» bildu zituen (o tempora! o mores! horiek ere PNV-koak baitziren!); eta biltzarrean nola edo hala bere ortografi proiektua aurrera ateratzeko deliberatzen zuen. «Visceral» haien artean, 293 bizkaitar, borrokarako prest... Puntu askotan, jakina, eta zientziaren aldetik, Campioneak zuen egia; baina abertzaletasunaren dinamika, besteak zetorren... Ez dizue honek ezer gogoratzen?

Oso interesgarria da, dena dela, Arana-Goirik Campionen kontra zeukan gorrotoaren muina: «desde hace ocho años conoce nuestra doctrina, pero no se le ha ocurrido todavía ser nacionalista» (1901; PNV-a 1893an sortu zen).

Hitz batez: Sabinok «españolistatzat» salatzen zuen Campion. Sabinoren ustez lehenengo puntua hori baitzen: Espainiaren barruan, ala Espainiatik at?

Hots, Espainiaren barruan somatzen zuen Campion; eta horretatik ezinikusi osoa: «la política autonomista, fuerista o regionalista... es tan *extranjera* como cualquier otra de las que tienen vida activa en la nación de España... Tan *extranjera* es el regionalismo como el federalismo, la república zorrillista, la posibilista, la política de Sagasta, la conservadora, el carlismo y el tradicionalismo integro» (1889). Zer diote honetaz Uzturrek eta Ibarzabalek?

Javier Granjak ez ditu Sabinoren ideia guztiak gogoratzen, noski. Baina Arana-Goiriren alderditik esaten zaizkigunak entzunda, on izan daiteke Campionen kontrako gorroto hura argitzea.

Arana-Goiriren ustez Euskadirenganako maitasunak, gauzak oraingo honetan daudeno, Espainiarekiko gorrotora darama; eta «erdibide»rik ez dago. Adibidez: «Los euskerianos nacionalistas aborrecen a España, porque ha pisoteado sus leyes patrias, profanado y demolido su templo, y uncido a su patria el yugo de la esclavitud más infame, y está corrompiéndole la sangre, que es la raza, y va a arrancarle la lengua que es el euskera, y acabará por estrujarle el corazón del sentimiento nacional». Ez dago hor «sentirse cómodos en España» delakoaren aztarrenik.

Goazen aurrerago: «El odio cordial que nosotros profesamos a España, se funda en el amor igualmente vivo que tenemos a Euzkeria, nuestra Patria... (España) está esclavizando a nuestra Patria, y esto nos basta para odiarla con toda nuestra alma... La calamidad de la esclavitud de nuestra Patria aparece más considerable a nuestros ojos que la misma destrucción y aislamiento de toda España».

Cuba Espainiaren kontra altxatzean, horretara, «zorionak» bidali zien Arana-Goirik Cubatarrei: «porque si a esta nación latina la viésemos despedazada por una conflagración intestina o una guerra internacional, nosotros lo celebraríamos con fruición y verdadero júbilo; así como pesaría sobre nosotros como la mayor de las desdichas, cómo agobia y aflige al ánimo del naufragio el no divisar en el horizonte ni costa ni embarcación, el que España prosperara y se engrandeciera». Nola ez txalotuko, beraz, Cubaren independentzia?

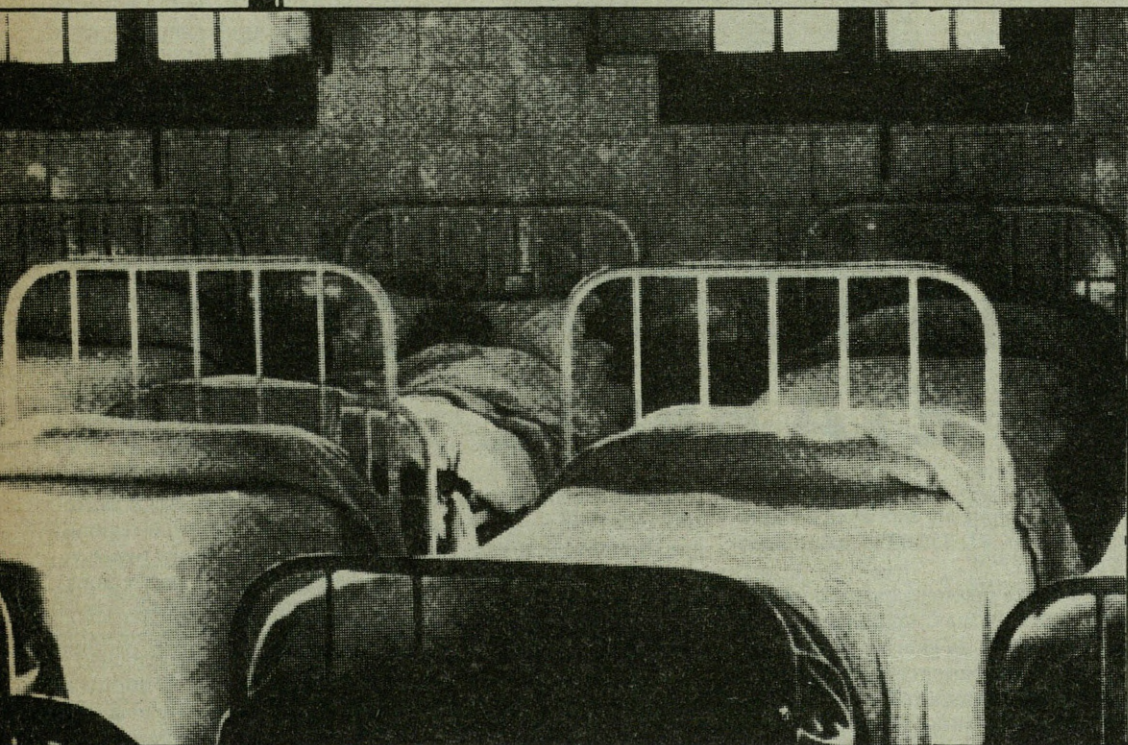
Arana-Goirik ez zuen entzun ere nahi «autonomía» hitza: «Sólo diré y aconsejaré no desoigamos las lecciones de la experiencia, que tanto infalible maestra es para ser despreciada. Y ¡ay de Euzkeria el día que abrazara la autonomía: ese día atraería sobre su cabeza la sentencia de muerte!».

Berriro ere, zer diote honetaz Uzturrek eta Ibarzabalek?

Baina oportunistak eta espolismak mila jazerak berriz jantzi diren une honetan, beste askori ere egin lekieke galdera bera.

Eta Sabino eta Campion, horretara, uste dugun baino askoz berrago aurkituko genituzke.

Erreforma psikiatrikoa dela eta

*Hego Euskal
Herrian 3.500 bat
ohe daude
eroetxeetan.
Normalean beteta
egoten dira beti.*

Itxiko al dira eroetxeak?

Duela egun batzuk egunkari guziek ekarri zuten berri hau: erreforma psikiatrikoaren bidez ixtera doaz eroetxeak. Hala esan dute. Geroak frogatuko du noraino ailegatzen den erreforma hau. Erreportaia honekin sail bati emango diogu hasiera, erreforma honezaz gain, gaur egun psikiatria nola dagoen nolabait aztertu ahal izateko.

Estatu Espainoleko Ministeritzatik sortutako batzorde batek prestatu ditu erreforma honen erizpideak. Osasun Ministeritzak onartutako dokumentu hori izango omen da asistentzia psikiatrikoa Seguridade Sozialean sartzeko oinarria.

Egia esan bazen ordua estatu espainolean psikiatria arloan zerbait egitekoa. Italian esaterako, 68aren inguruan eta Basagliaren eraginez, batez ere PCK nagusitasuna zuen eskualdeetan, eroetxeak itxi egin ziren eta erregimen ireki batean hasi ziren es-

perientzia berriak lantzen. Estatu espainoleko erreforma honek noraino heldu nahi izango dion arazoari ikustear dago oraindik.

Erreforma hau aurrera ateratzeko 36 oinarri eta 29 aholku proposatu

**sartutako gehienak
hildakoan bakarrik
ateratzen dira**

dizkio. Administrazioari duela urte terdi sortutako batzorde horrek. Horien artean aipatzen da hospital psikiatriko direlakoekin amaitu beharra eta psikiatrikoetan dauden «gaixoak» hospitale arruntetara eramatea nahiz eta modulo berezi batzutarara.

Aholkuen artean badira beste batzuk ere: «psikiatri gaixoentzat» dauden oheak murrizten joatea, haur, gazte eta agureei asistentzia berezi bat eskaintzea, asistentzia psikiatrikoa lehen mailakoen artean kontutan hartzea...

Koxka ere Korrika

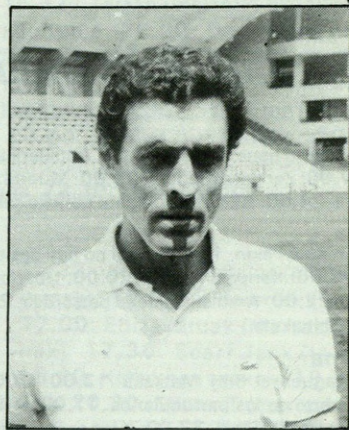
Besoak gurutzaturik, baina aurrera

ZAILA dirudi ezer ez egitearen sinbolo den besoak gurutzaturik egonez zerbait egitea (pentsatzeaz aparte esan nahi da). Baina horixe lortu dute argazkian agertzen diren lau karrerista, ziklista edo txirrindulari horiek. Euskadiko Itzulia dela, Vuelta dela, Giroa gero eta laster Tour-a, ziklismoa gero eta jarraitzaile gehiago biltzen ari da. Baina ez dira beti ibiltzen ziklista porrokatu horiek argazkian ageri diren moduan. Manillarra indarrez eutsi behar izaten da mendi puntara igotzerakoan, eta baita beherakoan bihurtune arriskutsutan karreteratik atera eta amildegitan behera ez joateko.

Hor lasai doaz, hankak aski zaizkie martxa eramateko, bidea zuzena bait da; baina, edozein unetan hor atzean, argazkian erdi ezkutuan dagoen horietako batek erasotzen duenean, ihesa saiaturaz, lau horiek, beste guztiak bezala, burua makurtu eta zistu bizian aterako dira ihesaldia neutralizatzeko asmoz. Irribarreak izoztu egingo dira aurpegitan, esfortzuak agindutako beste zimurdura batzuk ordezkatzeko dutelarik patxadaren marka oro.

Bienbitartean, zerbait erakusten digute ziklista horiek, besoak gurutzaturik eduki arren martxan aurrera egin daitekeela. Noizean behin ez datorkigu guri ere batere gaizki besoak gurutzatzea, martxan jarraitzen ikasiez gero (pentsatuaz aparte esan nahi da) formula majikoa gure esku dago.

ABILEZIA ETA INDARRA

Ormaetxea, futbol komertzialeko sakrifikatua

ALBERTO ORMAETXEA eka-
rri dut «Abilezia eta Inda-
rra» honetara egunkari eta aldiz-
kari gehienek gales beten izena
—John Toshack— ikasi erazi nahi
diguten garai honetan.

Hain zuzen ere horregatik ekarri
gainera. Futbolaren inguruan es-
pantuak sortzetik bizi diren horiek
entrenadore gales berri horren in-
guruan sortu nahi bai dute espek-
tazioa guztia, bitartean Ormaet-
xea entrenadore bukatu bezala
ahazten duten bitartean.

Eta Ormaetxea izan da Erreala-
ren historian etekin haundienak
lortu dituen entrenadorea. Bi ur-
tez txapeldun izatea lortu du
Errealak bera entrenadore izan
den garaian, eta sekula santan ez
zuen horrelakorik lortu.

Enrike OTXOTORENA

PELIX eta MIXERIX

BAKOITZAK BERE KOKKA

Hala Bedi Irratia

Astehelena

12,00: El Romano tiene herpes. 13,00: Antiklerikal, antimilitar. 15,00: Izor hadi. 17,00: Zer pasa moduz? 20,00: Muerte al Papa. 22,00: Y a la gobernadora. 24,00: AEK (homologatu gabeko sektorea).

Asteartea

12,00: El Chino a Pekin. 13,00: Aquí no hay desierto. 15,00: Pegando el coñazo. 17,00: Kanpaiak jotzen. 20,00: Obarioetaraino eta potroetaraino gaude. 22,00: Amnistia aldeko batzordea. 24,00: El Batallón Duruti. 2,00: Salhaketa.

Asteazkena

12,00: Mecaguen el Billy Matxakā. 13,00: La Gasa de los proleas. 15,00: El huerto de los parroquianos. 17,00: A 1.000 m. de la playa. 22,00: El cassette de Iñaki. 22,00: Y los enanos azules. 24,00: Jo ta ke. 2,00: Hijo puta no, hijo perra.

Osteguna

12,00: Malos pelos: ¡peinate! 13,00: Máximo desorden. 15,00: Grupo de mujeres de Bagla Desh. 17,00: Bakerito bat entzun da mendi tontorrean... 20,00: Gasteizko langabetuen asanblada. 22,00: Koko-loko. 24,00: ¡Que ruina de país! 2,00: Onda fúnebre.

Ostirala

12,00: Psicólogo: ¡vete a las Nieves! 13,00: Mecaguen la Virgen Blanca. 15,00: Patrona de la ciudad. 17,00: Zer pasatzen da Prontoarekin. 20,00: Larrua jotzen. 22,00: Hil dadila. 24,00: Vamos a matar esta noche al Papa.

Larunbata

12,00: Piris: ¡pirate! 13,00: Drogak HBn. 15,00: HABE. 17,00: IRA-LE. 20,00: A Judith de Reyes, Cosme y Antonio. 22,00: Txutate los 106. 24,00: Anarkia y cada noche una tía.

Igandea

12,00: Muerte al clero y al madero. 13,00: Hemos de ocupar espacio al capital. 15,00: OTAN ez, woldan bai. 17,00: Al talego el madero. 20,00: Sexo, droga y goma 2. 22,00: Feministak. 24,00: Gays.

BA AL LITEKE ORAINDIK EZ JAKITEA?

Santi UGARTEMENDIA

Lekeition "Arrakala". — Askotan zaila izaten da irrati libreei pista jarraitzea, proiektuak noiz gauzatzen diren ere ez maiz jakiten. Horregatik, agian, ez duzu jakingo Lekeition duela bi hilabete hasi zela "Arrakala" irrati 106 Mhz. tan emititzen. Lehen urrats zalantzatsuen ondoren, akatsak konponduz apurka apurka Lekeitioko irrati libre honek ia berrogei orduko egitaraua lortu du, eta jende aldetik ere kontuan hartzeko kopurua biltzen ari dira. Irratigintzari estu estuki lotu gabe, beste zenbait ekintza kultural antolatzen ere aritu dira "Arrakala" koak: antzerkia, rock jaialdiak, kaleko mogidak... Horiek ere udaletzeko oztopoekin aurrera ateratakoak. Herrian arrakasta gero eta haundiagoa bildu dute bi hilabeteotan, eta laster irrati libreek ohizko dituzten aspirazioak betetzeko emisore mobil bat, telefonoa eta beste hainbat mejora egiteko proiektua dute.

"Xorroxin Irratia" ren arazoak. — Baztan aldean uhinak botatzen dituen "Xorroxin Irratia" k emanaldiak etengo dituela da berria. Gobernadoreagandik jasotako mehatxuei orain arazo ekonomikoak batu zaizkie. Hori dela eta, bi hilabetez emisioak moztu eta diru eta laguntza-sinadura bilketa kanpainei ekingo diete "Xorroxin" goek. Erratzun kokatua dagoen irrati honek bailarako kultur hutsunea bete nahi izan du, eta hori dela eta zenbait jaialdi eta ekitaldi ere antolatu ditu Lekeitiokoaren antzera. Espero dezagun kanpainetan jasotako laguntzak animo berriak emango dizkiela.

"Hala Bedi" mehatxupean eta ikastaroak antolatzen. — Gasteizko "Hala Bedi" irrati inguruko jendearen dezentzioarekin hasi dira berriro ere estuasunak irrati libre horretako partaideentzat. Duela hilabete gutxi ekin zioten berriro emititzeari eta orain isteko arriskua gauean dute berriro, baina gasteiztar horien jitea ezagutuz, kostako zaie besterik gabe istea. dena dela, eta hau da berria, beste irrati libretako jendearentzat ikastaro teknikoak antolatzen hasi dira. Nola montatu emisora bat erakutsiko da beroietan, eta "hala Bedi" k argitara emandako manual bat ere banatuko zaie ikastarokoei.

Santutxuko «Iluna», auzoa mugitzeko

Aldizkari honen kontrako izena duen irrati honekin mintzatu ginenean isteko mehatxu bat zuten, horren aurrean nola erreakzionatu, zer egin, eta bestelako kezak zituzten buruan. Bide legalari ekin alde batetik, beste bideak ahanzi gabe... Asuntza da, lehen izualdia pasata, ziurrago zebiltzala, eta lerro hauek idazterakoan ez dugula istealdiaren berririk. Dena dela,

IRRATI LIBREEN KANTOIA

hauxe dituzue "Iluna" irratiokoei kontatu zigtuenaren parte bat. «Orain dela bi urte auzoan mugitzen den jendeak kultur mailan ezer ez zegoela ikusirik horri erremedio jartzeko bide bat izan zitekeela pentsatu genuen; santutxun ez bait dago ez zinemarik, ez antzokirik, ez ezer. Gure auzoa mugierazteko ere montatu nahi genuen irrati librea, "lotarako-auzo" horietako bat bait da gurea».

77tik hasitako beherakada hori gairidituzeko bide bat izan zitekeela pentsatu zuten orduan irrati honetako eragileek, «politika mailan errete zegoen jendea berrartzeko eta orainarte sartu ez zen jendea mugierazteko».

Hasierako oztopoak gairidituz gero (etxea, teknika arazoak, etabar), 84ko urtaririlan hasi ziren emititzen, «jende kopurua zehaztea ez da zaila, baina oso mugikorra da jendea, adibidez, hasi zirenak orain ez daude; dena dela, saioak egiten eta hogeitamar bat pertsona gabiltza, Santutxuko talde guztiek hartzen bait dute parte, agian

guztira ehun bat pertsona izango gara».

Beren emisio ordutegia, lanegunetan soilik, seiretatik ordubata artekoa da, nahiz eta sarritan luzatu, «hala ere, gure asmoa da zerbait berezia dagoenean saio bereziak egitea, Maiatzaren 1a dela, edo beste edozer, nahiz eta horretarako programazioa moztu edo aldatu».

105 Megaziklotan ateratzen dira azken aldaketa ondoren, eta batez ere Santutxu auzoan entzuten bada ere, Basauriko zenbait gunetan entzuten da; baina laister emisorea aldatuko dugu, eta ziur Bilbon eta inguruko herritan ondo entzungo dela.

«Istearen istilu honekin hasieran beldurtu egin ginen, baina orain lasaia gabilta, eta argi daukagu aurrera jo behar dugula. Badugu beste leku bat beste emisore batekin prestatua, eta isten badigute beste leku horretan jarraituko dugu». Orain epe motxera duten proiektua informatiboak lantzea da, asteen behin edo gehiagotan, beste komunikabidetan agertzen ez diren berriak agertzeko.

22 ekainak **15,30:** Aurkezpena. **15,32:** Tarzan (marrazki bizidunak) 27. kapitulua. **16,00:** Don, Don, Kikilikon (pailazoak). **17,00:** Virginiarra (luzemetraia). **18,30:** Gazte bizkorak (telesaila). 1. kapitulua. **19,30:** Mundu bat amaitzeaz (dokumentala) 11. kapitulua. **20,30:** S.O.S. erne (telesaila) 8. kapitulua. **21,00:** Gaur Egun. **21,15:** Show txanpa. **22,15:** Bronk (telesaila) 13. kapitulua. **23,00:** Amaiera.

23 ekainak **15,32:** Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak). **16,00:** Bidaiariak (telesaila). **17,00:** Ehizakatuak (marrazki bizidunak). **17,30:** Scarf Jack (telesaila). **18,00:** Klasikoen txokoa. **19,15:** Barzelonatik saski baloia (zuzenean) 1. zatia. **19,50:** Marrazki bizidunak. **20,00:** Saski baloia, 2. zatia. **20,35:** Mister T (marrazki bizidunak). **21,00:** Gaur Egun (informatiboa). **21,25:** Mundu bat amaitzeaz (dokumentala). **22,20:** Kirolez-kirol. **23,00:** Amaiera.

24 ekainak **13,32:** Hitz eta pitz. **13,45:** Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak). **14,00:** Hitz eta pitz. **14,15:** Musikala. **14,30:** Gaur egun (informatiboa). **15,00:** Carson darren legea (telenobela) 31. kapitulua. **15,50:** Amaiera. **19,10:** Aurkezpena. **19,15:** Gaur egun (informatiboa). **19,30:** Lirainduz. **20,00:** Superman (marrazki bizidunak). **20,30:** Kirolez kirol. **21,00:** Saski Baloia, 1. zatia. **21,35:** Gaur Egun. **21,45:** Saski Baloia, 2. zatia. **22,20:** Papa Zoro. **22,50:** Gaur egun (informatiboa). **23,00:** Amaiera.

25 ekainak **13,35:** Hitz eta pitz. **13,45:** Superman (marrazki bizidunak). **14,00:** Hitz eta pitz. **14,15:** Musikala. **14,30:** Gaur egun (informatiboa). **15,00:** Carson darren legea (telenobela) 32. kapitulua. **15,50:** Amaiera. **19,10:** Aurkezpena. **19,15:** Gaur egun (informatiboa). **19,30:** Virulyse (telepanpinak) 18. kapitulua. **20,00:** Scarf Jack (telesaila) 6. kapitulua. **20,30:** Gaztetandik. **21,00:** Saski Baloia. **21,35:** Gaur egun (informatiboa). **21,45:** Saski Baloia, 2. zatia. **22,20:** Gaur egun (informatiboa). **23,00:** Amaiera.

26 ekainak **13,35:** Hitz eta pitz. **13,45:** Virulyse (telepanpinak) 18. kapitulua. **14,00:** Hitz eta pitz. **14,15:** Musikala. **14,30:** Gaur egun (informatiboa). **15,00:** Carson darren legea (telenobela) 33. kapitulua. **19,15:** Gaur egun. **19,30:** Lirainduz. **20,00:** Kaixo Sandibell (m. bizidunak) 14. kapitulua. **20,20:** Zopa Haundi. **21,00:** Saski Baloia, 1. zatia. **21,35:** Gaur Egun. **21,45:** Saski Baloia, 2. zatia. **22,20:** Gaur egun (informatiboa).

27 ekainak **13,35:** Hitz eta pitz. **13,45:** Tarzan (marrazki bizidunak) 27. kapitulua. **14,00:** Hitz eta pitz. **14,15:** Musikala. **14,30:** Gaur egun (informatiboa). **15,00:** Carson darren legea (telenobela) 34. kapitulua. **19,15:** Gaur egun. **19,30:** Gazte bizkorak (telesaila) 2. kapitulua. **20,30:** Zerotik zetara. **21,00:** Saski Baloia, 1. zatia. **21,35:** Gaur Egun. **21,45:** Saski Baloia, 2. zatia. **22,20:** Gaur egun (informatiboa). **22,50:** Fede giroan.

28 ekainak **13,35:** Hitz eta pitz. **13,45:** Kaixo Sandibell (marrazki bizidunak), 14. kapitulua. **14,00:** Hitz eta pitz. **14,15:** Musikala. **14,30:** Gaur egun (informatiboa). **15,00:** Carson darren legea (telenobela) 35. kapitulua. **19,15:** Gaur egun. **19,30:** Lirainduz. **20,00:** Plaza berri. **20,30:** Kirolez kirol. **21,00:** Saski Baloia, 1. zatia. **21,35:** Gaur Egun. **21,45:** Saski Baloia, 2. zatia. **22,20:** Gaur egun (informatiboa).

programazioa

29 ekainak **15,32:** Tarzan (marrazki bizidunak), 28. kapitulua. **16,00:** Don, Don, Kikilikon (pailazoak). **17,00:** Lur planeta (luzemetraia). **18,30:** Gazte bizkorak (telesaila) 2. kapitulua. **19,30:** SOS Erne (telesaila) 9. kapitulua. **20,00:** Hemen bizi (astekaria). **21,00:** Gaur egun (informatiboa). **21,15:** Saski Baloia partiduaren laburena. **22,30:** Show Txanpa.

30 ekainak **15,32:** Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak). **16,00:** Bidaiariak (telesaila). **17,00:** Ehizakatuak (marrazki bizidunak). **17,30:** Scarf Jack (telesaila). **18,00:** Klasikoen txokoa. **19,30:** Hazardeko Dukeak (telesaila). **20,30:** Mister T (marrazki bizidunak). **21,00:** Gaur Egun (informatiboa). **21,15:** Mundu bat amaitzeaz (dokumentala). **22,15:** Kirolez-kirol. **23,00:** Amaiera.

1 uztailak **13,35:** Hitz eta pitz. **13,45:** Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak). **14,00:** Hitz eta pitz. **14,15:** Musikala. **14,30:** Gaur egun (informatiboa). **15,00:** Carson darren legea (telenobela) 36. kapitulua. **15,50:** Amaiera. **19,10:** Aurkezpena. **19,15:** Gaur egun (informatiboa). **19,30:** Lirainduz. **20,00:** Superman (marrazki bizidunak). **20,30:** Kirolez kirol. **21,00:** Gaur Egun. **21,15:** Papa Zoro. **21,50:** Dallas (telesaila). **22,45:** Gaur egun (informatiboa). **23,00:** Amaiera.

2 uztailak **13,35:** Hitz eta pitz. **13,45:** Superman (marrazki bizidunak). **14,00:** Hitz eta pitz. **14,15:** Musikala. **14,30:** Gaur egun (informatiboa). **15,00:** Carson darren legea (telenobela) 37. kapitulua. **15,50:** Amaiera. **19,10:** Aurkezpena. **19,15:** Gaur egun (informatiboa). **19,30:** Virulyse (telepanpinak) 19. kapitulua. **20,00:** Invisible man (telesaila) 1. kapitulua. **20,30:** Gaztetandik. **21,00:** Gaur egun (informatiboa). **21,15:** Mahai ingurua. **22,45:** Gaur egun (informatiboa). **23,00:** Amaiera.

3 uztailak **13,35:** Hitz eta pitz. **13,45:** Virulyse (telepanpinak) 19. kapitulua. **14,00:** Hitz eta pitz. **14,15:** Musikala. **14,30:** Gaur egun (informatiboa). **15,00:** Carson darren legea (telenobela) 38. kapitulua. **19,15:** Gaur egun. **19,30:** Lirainduz. **20,00:** Kaixo Sandibell (m. bizidunak) 15. kapitulua. **20,30:** Zopa Haundi. **21,00:** Gaur Egun. **21,15:** Albaniako konkista (luzemetraia). **22,50:** Gaur egun (informatiboa).

4 uztailak **13,35:** Hitz eta pitz. **13,45:** Tarzan (marrazki bizidunak) 28. kapitulua. **14,00:** Hitz eta pitz. **14,15:** Musikala. **14,30:** Gaur egun (informatiboa). **15,00:** Carson darren legea (telenobela) 39. kapitulua. **19,15:** Gaur egun. **19,30:** Gazte bizkorak (telesaila), 2. kapitulua. **20,30:** Zerotik zetara. **21,00:** Gaur Egun. **21,15:** Wayne eta Shuster (umorezko telesaila) 7. kapitulua. **21,45:** Beltza eta arriskutsua (telesaila), 3. kapitulua. **22,45:** Gaur egun (informatiboa). **22,55:** Fede-giroan.

5 uztailak **13,35:** Hitz eta pitz. **13,45:** Kaixo Sandibell (marrazki bizidunak), 15. kapitulua. **14,00:** Hitz eta pitz. **14,15:** Musikala. **14,30:** Gaur egun (informatiboa). **15,00:** Carson darren legea (telenobela) 40. kapitulua. **19,15:** Gaur egun. **19,30:** Lirainduz. **20,00:** Plaza berri. **20,30:** Kirolez kirol. **21,00:** Gaur Egun. **21,15:** Ederra eta pitzia (luzemetraia). **22,45:** Gaur egun (informatiboa).

TXORI BATEK ESAN DIGU...

AMOREBIETA

Barne-produkzioetako zentrua, kinka larrian

Gero eta zurrumurru hedatuagoa da Gasteiz eta Durangoko bulegoetan Miramongo zentrua martxan ipiniko lukeen bigarren fasea arrisku bizia dagoela, eta zenbait datu daude hori horrela izango dela pentsatzeko. Hasteko, presupostu aldetik eman den murrizketarekin epe laburrean guztiz ezinezkoa gertatzen da Miramongo barne-produkzioetako zentruari hasiera batetan pentsatua zegoen abiada ematea. Horrezaz gain, hortik zehar entzuna dugu "Eresoinka" etxea bikoizketaz gain, ETBrako produkzio autonomoak egitera dedikatzea daukan asmoaz, azken finean barne-produkzioetako zentru batek bete zitzakeen funtzioetarik zenbait bertan beteko liratekeelarik. Era guztitan ere, aitortu beharra dago Amatiñoren hasiera batetako proiektuari politikoki hegala mozteko erarik praktikoa, oraingoz hauxe dela, hots, ETBren bigarren fasea bertan behera zapuzten uztea. Inoren burua moztu gabe, oraingoan horretara doazela dirudi Gasteizko gobernu berrikoak.

"Kultur Topaketak", programa berria irailetik aurrera

Programa berria prestatzen ari da ETBko trasdendetan; kultur programa izango da eta Hasier Etxeberriaren zuzendaritzapean irtengo omen da antenara. Bere izena oraingoz "Kultur Topaketak" delakoan finkatua dago. Duela hilabete batzuek Hasierrek berak esan zuen elkarrizketa batetan bere gauza gustukoena kultur programa bat egitea izango zela, eta azkenean badirudi bere ametsa gauzatu ahal izango duela. Zorte ona bere erditze berri honetan, eta irudimentsua izan dadila.

UERekiko negoziaketak, atzeratzen ari

Gauza jakina da denboralditxo batetatik hona ETB bereziki saiatzen ari dela UER delakoaren barruan sartzen, modu horretan telebista desberdinetako irudiak trukatu ahal izango litzuzkeelarik (eta baita "Eurovision" bezalako horteratetan parte hartu ere). Dena dela, hasieratik Espainiako telebistak betoa ipinita zion ETBri eta beto hori kentzearen negoziaketa politiko bati ekin zioten EITBko buruek. Nahiz eta ekainerako negoziaketa horiek burutuak izango zirela esan egin zen, uste baino eragozpen haundiagoa ipintzen ari dira Madrileko telebistako jabeak, eta baliteke uste baino dexente hilabete beranduago gertatzea zorioneko UERatze hori. Negoziaketa hori konponduz gero ere, beste sei hilabete edo behar lirateke ondorioak baliatu ahal izateko.

BOTOIA SAKU

luzemetraiak

Gary Cooper, zientzia fikzioa, "Alabaniako Konkista" eta Cocteau

Ohizko martxa piska bat aldatzen da datorren hamabostaldian luzemetraiei dagokienez. Lehen astean, ez asteazken eta ez ostiralean ez da filmarik izango kirol erretransmisioak direla eta. Baina, dena dela, denetara lau filme dira ikusi ahal izango direnak, eta denek dute interes puntu bat, arrazoi bat edo beste dela medio.

Larunbatean, ekainak 22an, arratsaldeko 17,00tan **Virginianarra**, garai bateko filmea, 1929an errodatutikoa, Victor Fleming zuzendaritzapean, eta antzezle nagusi gisa Gary Cooper ospetsuaren presentzia eskeintzen duguna. 1880an kokatzen da istorioa, eta Box H izeneko etxaldeko nagusiordea den virginianarren gorabeherak kontatzen dizkigu. Hurrengo larunbatean, ekainaren 29an, ordu

berean ikusi ahal izango den luzemetraia berrixeagoa dugu. Bi 1974ko. **Lur planeta** izeneko filmea zientzia fikzioa maila dutenentzat egokia izan daiteke; emakumeen agintzen duntan denbora garai batetan gertatzen da, gizadia eraso izugarria baten ondoren zatikatu, izan denean. Uztailaren 3an, asteazkena, Euskal Herriko errodatutikoa **Albaniako Konkista** emango da gauera 21,15tan. Alfonso Hungar izan zen filme honen zuzendaria eta antzezleen artean Xabier Elorriaga, Klara Badiola, Txema Muñoz eta Walter Vidarte. Datorren izenak nabarmendu daitezke. Bukatzeko, uztailaren 5ean, ostirala, aurreko filmaren eskeiniko den ordu berean beste pelikula zahar samar bat baina interesgarri bat, Jean Cocteauren **Ederra** eta piztiak 1946an errodatutikoa.

KURRETIK

lesailak

"Gizon ikusezina" eta "Gazte bizkorak"

Bi telesail berri estreinatzen dira datorren hamabostaldia antzonal Telebistan. Biak gazteentzako programaturiko tartean. Lehena "Gizon ikusezina" izenekoa da, asteartetan agurratsko 20.00tan emango dena, "Gaztetandik" baino lehen, eta bertan izenburuak erakarki asko aditzera ematen

ertransmisioak

Saski Baloia aste osoan zehar

Datorren astean eta erretransmisioei dagokionez saski baloia izango da nagusi ETBn. Munduko klubaren arteko saski baloi txapelketa eskeiniko da egutegian Bartzelonatik. Ekainaren 23an, igandea, hasi eta ekainaren 29a, larunbata, artean saski baloia izango da egutegian.

duenez, ikusi ezin den gizon baten abenturak ikusi ahal izango dira. Bestea, ostegunetan, arratsaldeko zazpi terditan emango da; "Gazte bizkorak" da bere izena, eta oraingoan ordenagailu eta bestelako gailu sofistikatuak erabiltzen diren gazte koadrila baten abenturak dira telesailaren hasieratik osatzen dutenak.

Igandean, 19,15tan hasiko da erretransmisioa, eta hurrengo egunetan 21.00tan. Erretransmisio tartetan "Gaur Egun" eskeiniko da. Azken egunetan 21,30tan partiduen laburpen bat eskeiniko da saio berezi bat eginez horretarako.

telesailo aldaketak

Greba eta aldaketak

Jakina da langileen greba dela eta igande eta astelehenetan informatiboak besterik ez dituela eskeiniko. ETBk, bestalde, eta gorago aipatutako saski baloi erretransmisioak direla eta ekainaren 25ean ez da mahai ingururik izango, asteazken eta ostira-

lean luzemetrairik ez da izango, eta ostegunetan telesaila izango da kenduko den saioa, larunbata show txanpa ikusi gabe pasa beharko delarik. Bestalde, Hemen Bizi saioa igandetik larunbatera aldatzen da.

SAIOAK ETB-N...
DENTZAT
ADELA KORRIKA!

IKUSITAKOAK IKUSITA

Antxon URRESTARAZU

Manifestaldiaren ahalegina

Beste noizpait ere adierazi dut ETBko informatiboetan nabariegia agertzen zen ideologiazko setakeriak sortzen zidan larridura. "Terrorismoa" ren aurka muntatutako manifestaldiak beste edozein manifestaldik baino oihartzun eta kobertura informatibo eta publizitarioa eduki zuen prentsa mailan. Baina horretan ere ETBk eskutik irabazi zien beste guztiei, horretarako, manifestaldiaren kronika zabala moldatuz, bere ordutegia pikutara bidaltzeaz batere arduratu gabe. Okasioak merezi omen zuen merezi. Harrigarriena zera da, alde batera utziz zein kasutan egin duen esfortzua, telebistak gisa horretako saioa egitea kalean gertatutako zerbaiten berri emateko. Ideologiak alde batera utziz Euskal Herrian azken hilabetetan makina bat gertaera garrantzitsu izan da, eta telebistak ez du sekula horrelako esfortzu informatiborik egin. Tamalgarria da teoriak guztiona dena, praktika ezkutuan batzuenak soilik dena, argi eta garbi batzuenak eta batzuentzako delak ikustea. Tamalgarria, edo agian ez, gauzak diren bezala ikustea eta jakitea beharrezkoa bait da. Baina bide horretatik ziur ez duela lortuko ETBk tele-ikusle guztien errespetua. Pena da beti ur beretsutan "bustitzea". Penagarria eta izutzekoa, telebista bakarra bait da, eta batzuen eskuetan dagoena.

ETBko langileak greban

Duela hilabete inguru ETBren orekari buruz hitzegiten genuen hemendik bertatik. Gerora, giroa guztiz nahaspilatu da ETBn, dimisioak, kanporatzeak, joku politikoa, eta horrekin batera aldizkako grebak. Larunbat eta igandetan informatiboak besterik ez dizkigu eskeintzen 4. kanalak. Urte hasierako grebaren oihartzuna da hau, eta tarteko denbora tregua bezala ulertu behar da. Argi dagoena zera da, ez dela gustora lan egiten ETBn, horretarako giroa ez dagoela. Horrela zail da aurrerabiderik izatea. Areago, esan daiteke telebistaren proiektua kinka larrian dagoela. Kontuak eskatzerakoan gorantz begiratu behar, haiek dira arazoa konpondu behar dutenak, galtzaile beste guztiok.

Kirolaz leporaino

Hau ez doa "Kirolez kirol" saioa egiten dutenentzat, aitzitik, beren lana ongi egiten dutela iruditzen bait zait. Kirol gehiegi eskeintzen ez ote den susmoa dut, eta nire kritika alde horretatik doa. Astelehenetan, asteartetan eta ostiraletan daude kirol saioak, informatiboetan agertzen denaz gain. Eta gero erretransmisioetan ere kirola da nagusi. Nire ustez errezerkiak egiten du hori posible, eta horri erremedio jarri beharko litzaioke.

BESTEEN AHUNTZAK

Nola hurdetar bat horditurik hil zen bere emaztearen gainean

Las Hurdes. «Aspaldian jende batzuk izkutatzera heldu ziren hona, eta, segi!» Norbaitek jende honetaz «otso arrazakoak» zirela esan zuen. Victor Chamorro-k (1967an) bere begiez ikusi nahi du. «Cáceres-en ba al dago olibondorik?», galdetzen dio, ailegatu eta laster, hurdetar zahar batek. «Asko dago». «Hemen baino gehiago egongo da». «Bai». «Nolako oliba du? Ximurto egingo dá?» «Baita». «Erreka zabala ibiliko da». «Bai, zabala...» «Zein ederra!» Begiak ongi zabalik, emozionatua esaten du. Jende zoragarria...

Nuñomoral-en etxe berri batzuk eraiki dituzte, jendeak bere etxe-zuloak lagatu ditzan. Etxe berriek ez dute ez komunik, ez tximiniarik, ez urik, ez elektra indarrik. Horiek maisuek, apaizek bakarrik dituzte. Apaiza? Hala ere, «**es mu gueno. Yo le acompaño por los pueblos y los sermones. Pero no le gusti jugar al lus tutes**».

Txerria hil eta dena jan arte, ez da besterik probatzen. Gero hamar hilabetez aza patatekin. Eta ogia, orain. Lehen handik uda partean eskale modura irteten zirenek bakarrik ekartzen zituzten ogi gogorreko zakukada batzuk. Edan, ardoa. Mendiko ura puruegia bait da, bozioa ekartzen du; behekaldekoa berriz ur zikina da, paludismoa ekartzen du. Ahuntz esnea ere edaten dute. «Hemen ez dago behirik. Bat bazen Mestas-en eta hil egin zen. Beste bat ere bazen».

Chamorro pareja zahar baten etxera sartu da. Gela bakarra dute, kea, hezetasuna. Iratzeko ohandia. Patatak, lurretik. Antxume bat, ixkin batetan. Atea, hautsita. Eguzki pirrintak teilatuko harbel artetik datoz barrura. Zaharrak ez daude ezkondata. «Alarguntsa gelditu nintzen, pattarrak hil zidan senarra. Erditzeko egunean hil zitzaidan gizajoa, ohe gainera erori zitzaidan, eta nik: ken hortik, baina Jainkoaren beste bizitzan zegoen bera jadanik. Bi seme utzi zizkidan, eta ni bakarrik eta pobre. Bata mutua, tentela bestea. Baina Jainkoa oso ona da, lagundu egin dit, seme bat oso azkarra emna dit, mutua, artzain dabilena, bestea tontoentzako etxean dago. Eta Jainkoa oso ona da, ze gizon hau nire apoia da, eta Jainkoari bakarrik eskatzen diot aurretik ni eraman nazala eta ez dezadan gizon hau ere hildakoan ikusi».

Martin IRAZGOITI

BIDEAK NORA, OINAK HARA

Erroimendi, Ezpata, Ori: haizeak ezagutzeko lekuak

Ibilbide honek Oriko iparraldearen itzulia egiten du. Erroimendi lepoa (1.362 m.) eman diogu abiapuntutzat: hara heltzeko, autoz joan daiteke (Larrainen errepidea hartuz), baita oinez ere (Larraineko Karrikaburutik gora, San Josepetik). Mendizale bakoitzak ikusiko ditu bere indar eta gogoak.

Lepotik, mendebalera jo behar da, ardisendraz eta ibilbide nahiko horizontalaz: Behastoi eta Elitxaltolatze ostikoek mugatzen duten zirko belarditsua trabeskatuko dugu, gainean Oriko ezkata arrokatuak oso goitik menderatzen gaituelarik. 1.438 metroko goitasunean, Elitxaltotzearen itzulia egingo dugu, eta sendra beheruntz joango da, Alupinako erreka 1.395 metroetan igarotzeko. Gure aurrean, beti mendebalera, Ezpatagaina ikusiko dugu, arroka arrosezko kasko lerdina; haren iparraldean dagoen lepora (1.510 metro) jo behar dugu, Zazpigainak (zazpi puntaz hornitua, benetan) ixten duen paisaje handios baten erdian.

Lepoan, hego mendebalera joango gara; laister, Zazpigainak eta Alupinak mugatzen duten zirkoa ikusiko da, Arroken bertikaltasun osoak ez gaitu beldurtu behar: ba da nondik pasa! Sendra desitxu-

ratu batek eramango gaitu, hasieran Zazpigain aldera eta, gorago, Alupina aldera, zeharka, burdinaz mugatutako sendra eroso bat aurkitu arte. Azken hau Zazpigainatik dator, eta Alupinako gailurraren hasierara doa, problemarik ez. 1.735 metroetan gaude.

Gailur honetan, ez da galbiderik. Beti gora, hegoekialdera, Oriko kaskora (2.017 metro) doa.

Kaskotik behera, Behastoi-ko ostikoa hartuko dugu. Gailur hau iparrakealdera doa, zuzen Erroimendira, erdian Atxurterigaina (1.829 metro) duelarik. Haren abiapundua kaskotik behera dago, Alupina aldetik, harrimeta batek erakusten duela (kaskotik 50 metrora). Behin abiatuz gero, gailurraren ahotik jo behar da, usotegiz usotegi beheko erdian, Erroimendi arte. Paraje hauetan suertatuko zaizkizue Xiberoako haize guztiak. Gure azken ibilaldian, Hego Xuria, hegoekialdetik jina, Añamendi izoztuaren hotz guztia harekin zekarrela; beste batean, Haize Beltza, mendebaleko ozeanoko urez hantua, blai eginda utzi gintuela; inoiz, Hegoa, bero eta azkarra, paisaje guztiz handien erakusle miresgarria. Orain, zuentzat.

BELTZA

Desmaila: Erroimenditik, 720 metro. **Denbora:** 4 orduetara joanetorria. **Oharrak:** Oso jende gutxi ibiltzen da Ezpata aldetik: lekuak ezagutu gaberik, aro ederra eta konpainia ziarra behar ditzue. Era berean, kaxu elurrari! kaskoan dagoenean, Elitxaltotze eta Alupinaren arteko arroiletan eluso izoztuek moztzen dute sendra; handik pasatzeko kranpoiak eta pioleta gomendatzen dizkizuet. Udaran, noski ez da halakorik. **Mapa:** Larrau 1-2, 1/25.000, ezinbestekoa.

PLAGIO POTAGIO

Plagio Potagio XI: Agur esateko ordua

Munduan zehar begiratu eta sarraskia eta gertakari lazkarriak besterik ez dute ikusten ene begiek. Gizadiari garai txarra bititza tokatu zaiola pentsatzeko arrazoi asko dago. Baina batek ez daki joandako garaia hobekia izan ote ziren, edota distantziak emandako perspektibak leuntzen dizkigun egutegitik erauzitako orriak.

Gogoan dut Simon Videleroniren "La mente está presente" izeneko liburuan agertzen zen pasarte guztiz interesgarri bat: "Es un vicio de la mente humana desgastar las aristas de sucesos y hechos acaecidos en el pasado, limandolos hasta dejarlos suaves y sin escollos, para que el recuerdo los aprehenda sin heridas. A lo sumo como un manjar un tanto amargo".

Simon Videleronirekin bat nago ni, kaskahezurrean dugun materia grisak bizitza aurrera eramaten laguntzen digu, jasagarri egiten dizkigu eguneroko desgrazia txikiez osatutako orduak. Amorrua eta tristura disfrazatzen eta moztortzen laguntzen digu gure burumuinetak mekanismo zoragarriak. Egia eta gezurra bereiztea entelekia hutsa dela susmatzen badugu ere, badakigu egunean eguneko egiterakoan guztiz beharrezkoa dela horiek bereiztea, eta egunaren lehen orduekin pizten dugun lehen zigarriloak gure biriketan poza ematen digunean, badakigu benetan txarra dela gure birikentzat ke hori.

Orainarte idatzitako guztiari buruz errebaso egiterakoan, lehen aipatutako mekanismo hori dela medio eta laguntzaile, sinpatia irudipen bat sortzen zait, nahiz eta badakidan jakin zenbait gauza presaz egin eta kaskar samar atera zaizkidala. Horregatik nire indarrak neurtu eta aurrean dudana lanari ekin behar diodan une honetan, jarraituz gero kaskarkeriak tajuz egindakoak baino gehiago izateko arriskua dagoela ikusten dudana une honetan, hilabete hauetan egunez egun, astelehenak salbu, irakurri nauten jarraitzaile porrokatuei barkamena eskatu nahi diet.

Halakoxea da bizitza esanez amaitzen da Videleroni delakoaren liburu hori, eta nik ere esaldi horrekin bukatu nahi nuke nire azken entrega hau, gaizki esanak barkatzeko erregutzearekin batera.

EZETZ ASMA

Urrezko katea ostatua ordaintzeko

Bidaia hark ez zeukan lojamendua ordaintzeko zazpi katemailaz osaturiko urrezko kate disdiratsua besterik. Fikatzatzen ez zenez, ostalariak aurrez ordaintzeko eskatu zion eta tratua honetara iritsi ziren: bidaia egunero katemaila bat emango zion aste osoa bukatu arte eta ondoren alde egingo zuen.

Galdetzen dena zera da: zein da ireki beharko den katemaila kopuru minimoa ordaintzeko hau egin ahal izateko?

Beltz guztiak uretara

Itsasuntzi batetan 30 arrantzale, erdiak zuriak eta gainerantzekoak beltzak, ari dira lanean kapitain baten agindupean. Istribu bat dela eta, untzia urperatzeko arriskuan dagoenez, kapitainak 15 marinel itsasoratzeke erabaki gogorra hartzen du. Jartzen ditu arrantzale guztiak zirkulu bat osatuz eta bederatziak kontatzen hasten da, beti bederatziagarrena uretara botatzen duelarik. Bere lana bukatzen duenean, zer gertatuko eta, untzian geratu diren guztiak zuriak direla, baina ez da harritzekoa kapitaina ere zuria dela esaten badugu. Nola jarri ditu kapitainak arrantzaleak hau gerta dadin?

OSASUNAREN ARDURAZ

Larruazal-fabrikak, ia martxan

Frantzia lehenengoz, talde mediko-kirurgiko batek arrakastaz esperimentatu du giza larruazala birsortzeko sistema bizkor bat, urtero ematen diren hainbat erreduren tratamenduan iraultza bat suposa dezakeena.

Orain arte erabiltzen zen sistema dermis/epidermis multzotik ateratako zelulen hazkuntzaz baliatzen zen, baina eragozpen bat zuen: oso motela izatea, hilabete osoan 100 cm², zentimetro karratu batetik abiatuz. Sistema berriarekin pertsona erre batetik ateratako epidermisaren zentimetro karratu bat edo bi kultibatzen dira, eta hiru astetan pare bat metro karratu dituen larru-azalera bat lor daiteke. Larruazaleko zelula-multzo hau erredurak izan diren pertsonaren gorputzean injertatzen da eta ez da inolako erretxazo edo zaputzik gertatzen, pertsona beraren materiala bait da.

Larruazal «berri» hau ordea, jatorrizkoa baino meheagoa eta gardenagoa da oraingoz. Bestalde, nerbiorik ez duenez (ez eta izerdi-guruinik ere), ezarritako larruazala guztiz intentsiblea izango da. Hala ere, «sistema berri honekin hamar urtetan mantendu den tabua, dermisa nahitaezkoa zela alegia, bertan behera utzi da» Jean Chivolet, Lyon-eko Herriot ospitaleko medikuak esan duen bezala.

Xabier AGIRRE

Dameroa

B-22	C-18	H-21		G-4	J-68	F-54	G-44	K-25	E-20
	L-32	F-50	I-57	E-56	N-9	A-31	I-51	M-26	
L-52	D-53	C-60		A-49	M-16	B-14	D-35	I-37	
J-63	K-5	I-42	E-45	B-8	J-23	M-64	F-46	E-19	
M-43	F-66	G-2	G-11		A-3	L-58	I-30	C-27	D-1
	H-33	K-13	D-12	E-28	D-67	B-41		J-10	G-7
A-79	C-55	H-15		N-34	H-65	I-39	K-38		F-61
D-24	A-12	I-47	E-62	J-6	E-40	F-36	I-59	F-48	

- A.— $\frac{3}{41} \frac{17}{49} \frac{31}{}$ Metatu, jaso.
- B.— $\frac{22}{41} \frac{14}{8}$ Udaberrian ateratzen dira.
- C.— $\frac{55}{18} \frac{60}{27}$ Zenbait fruituk emandako salda.
- D.— $\frac{12}{53} \frac{1}{35} \frac{67}{24}$ Ematen du.
- E.— $\frac{40}{20} \frac{19}{45} \frac{56}{62} \frac{28}{}$ Tantoka.
- F.— $\frac{36}{50} \frac{48}{61} \frac{46}{54} \frac{66}{}$ Gaztanbera.
- G.— $\frac{4}{44} \frac{11}{2} \frac{7}{}$ Jaia, ospakizuna.
- H.— $\frac{33}{15} \frac{21}{65}$ Ikasteko ematen den laguntza.
- I.— $\frac{30}{59} \frac{42}{37} \frac{57}{47} \frac{39}{51}$ Polizia autonomoa.
- J.— $\frac{10}{6} \frac{23}{63} \frac{68}{}$ Letra izena.
- K.— $\frac{38}{13} \frac{25}{5}$ Tela, paper edo beste zerbaitetaz eginiko gordailua.
- L.— $\frac{32}{58} \frac{52}{}$ Ukan aditzaren flexioa.
- M.— $\frac{43}{26} \frac{64}{16}$ Gero eta haundiago egin.
- N.— $\frac{9}{34}$ Zinkaren sinboloa.

Erreforma honen bidez hospital arruntetan toki bereziak izango dira «ero» — entzat

Ikus daitekeenez aholku sail bat. Ez da lege bat. Asmo on batzuren agertzea baino ez da oraingo. Asmoak berak ere noraino diren onak ikusi beharra dago.

Marjinazio baten datuak

Zifra ofizialek adirazten dutenez 37.000 ohe betetzen dituzte gaur egun hospital psikiatrikoetan dauden «ero»ek edo «gaixo»ek edo direlakoek. Hego Euskal Herriko Komunitate Autonomoan, eta Eusko Jurlaitzaren zifratan, 2.215 ohe daude. Nafarroan berriz, San Francisco Javier psikiatrikoan beste 1.000 bat ohe daude.

Estatu mailako zifra hori, 37.000 ohe, ez dator bat duela urte batzuk «Argibide» fundazioak emandakoa-rekin. Orduan 47.000 aipatzen ziren.

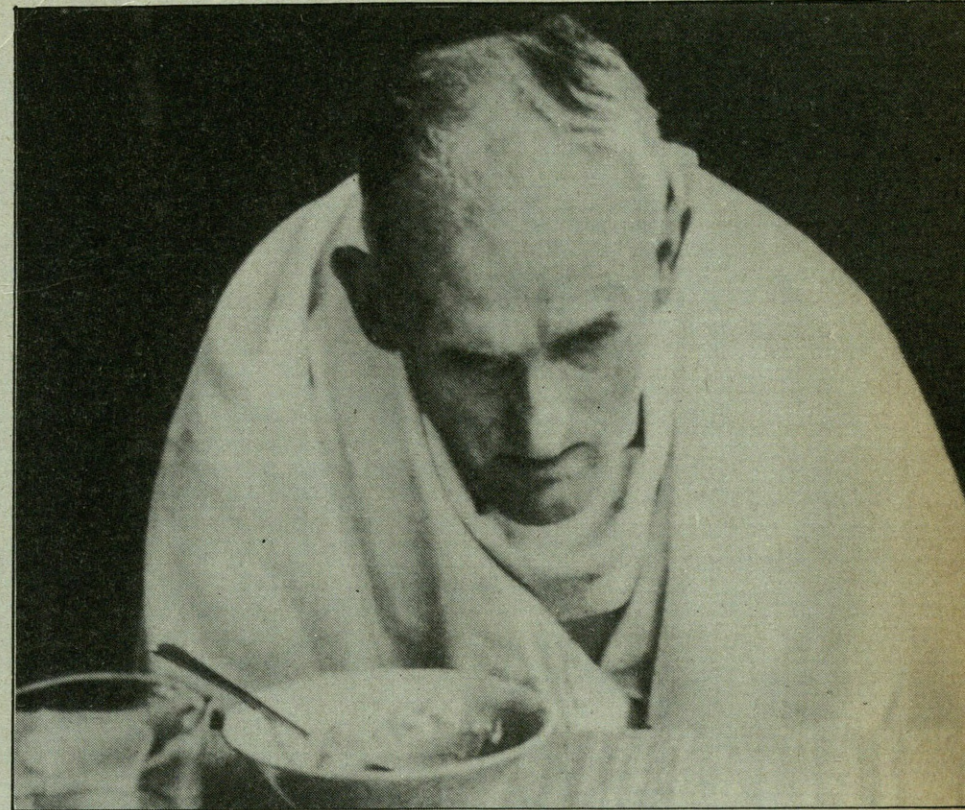
Dena dela aipatu behar da ohe hauek beti okupaturik daudela. Okupaturik daude eta administrazioak berak dio hor daudeneko %14 batek gutxienik ez daukala psikiatri patologiarik eta beste %45 batek, nahiz eta patologiarekin bat izan, ez daukala hospital psikiatriko batean egoteko arrazoirik.

Hau da, psikiatrikotan dagoen pertsona kopuruaren erdiak baino gehiagok, eta hau administrazioak esana da, ez luke hor egon beharrik.

Badago ordea beste datu bat oraindik ere beldurgarriagoa egiten duena arazo honetan sartzea: psikiatrikotan dagoen jende kopuru horren %12a baino ez da azken urte honetan sartutakoa. %50 batek 30 urte baino gehiago daramatza psikiatrikoan. Hau da, eroetxeetan dagoen jende kopuruaren erdiak 30 urtetik gora daramatza psikiatrikoan bizitzen.

Bi gauza esan nahi ditu honek.

Alde batetik psikiatrikoak «miseri-kordi» edo geriatriko batzuk bihurtuta daudela beste inora joan ezin duen jendez beteta. Jende honi «gaixo» edo «ero» deitzen zaio besterik gabe familiarik ez dutelako, edota familiakoek

Aholku sail bat da oraingo; estatu espainoleko Osasun Ministeritzak onartu duen erreforma.

bere gain izan nahi ez dutelako edota berak ekonomi aldetik errekurtsorik ez duelako aurrera ateratzeko.

Beti aipatu izan da eroetxeetan atxilotzen diren pertsona hauek gehien batean gizartean posibilitate ekonomiko gutxien duen mailatik datozela. Hau da langile jendea da edota langabezian dagoena.

Bestalde zera adierazten du datu horrek, psikiatrikotan ez dela gaixorik sendatzen. Ez da arazoa konpontzen baizik eta ezkutatu baino ez da egiten.

Honek erakusten du nolabait psikiatrikoen benetako aurpegia: gizartean, arrazoi batengandik edo bestetik, ondo integratzen ez diren pertsonentzako gartzela da manikomioa.

Gartzelan gizarteari min egin dioten pertsonak sartzen baldin badira manikomiotan gizarteari «min» egin diezaioketenak sartzen dira.

Gordina da horrela esatea baina hala da.

Norberaren etxetik hasi behar

Badirudi gizartea esan eta abstraktuan ari garela. Pentsatu nahi izaten dugu «gaixo» edo «ero» hauek beren barrenean daramatela gaitzen bat. Lehen aipatutako estadistikatan garbi ikusi da askok eta askok ez dutela arazo berezirik hor atxilotuta egoteko.

Beste askotan ikusten da, nahiz eta «zerbaiteduki» gehiago direla gizartearen beraren egitura sozioekonomikoaren ondorio. Miseriaren ondorio.

Duela zortzi urte Euskal Herriko psikiatriko batetan egindako inkesta batetan ateratzen zenez %7a baino ez zen profesio kualifikatu bat zuena. Manikomio horretan zeudenetatik %77ak ez zeukan diru autonomiarik psikiatrikoan sartzerakoan. Eta ia gehienak, %96 miserikordiz edota benefizentziaz zegoen bertan.

Datu horrek barruan dauden jatorria erakusten digu.

Beraien marjinazio ikusteko beste datu bat begiratzea baino ez daukagu. Duela zortzi urte «Berriak» aldizkarian «gaixo» batek De la Hera medikuari erantzunez egindako artikulua batean esan dako: «Euskal Herriaren erdi erdian kokatuta dagoen manikomio batean 15 lagun baino ez dira as-tean behin beren familiaren bisita bat izaten dutenak. Hilean behin bisita izaten dutenak 40 dira. Hiru hilean behin familia etroizen zaienak 60. Beste 60 urtean behin bakarrik ikusten dutenak familia. Sekula, edo ia inoiz bisitarik ez dutenak 423 dira».

Astakeria irudituko zitzaizuen agian zifra hau. «Ero» batek esandakoa agian. Ez da horrela ordea. Pedro E. Muñoz doktoreak «Argibide» al-

ARGIA 24

egin psikiatriko horretatik pasatzeak. Pastillak goizean, pastillak eguerdian eta pastillak gauean. «Eskerrak nahiko ondo nengoela eta familiak ere nahiko hurbiletik jarraitzen zuela nere prozesua medikuekin eta hitzeginez. Horrela lortu nuen hiru aste baino ez egotea han. Erotekoea da han egotea».

Honek berak esaten zigun utzi egin ziola pastillak hartzeari baina bere familiak uste duela orain «ondo» baldin badago pastilla horiekin esker dela. Horretaraino heltzen da medizinan, eta psikiatrian kasu honetan, gure ezjakintasunagatik jartzen dugun konfiantza.

Erreforma txiki baten propaganda handia

Hasieran aipatu dugu erreforma honen oinarria estatu espainoleko ministeritzak onartutako dokumentu bat dela. Asmo eta aholku batzuk daudela. Ez besterik.

Asmo horien artean aipatzen da gaur egun dauden 37.000 ohe horietatik erdi epe batetara 22.000 baino ez direla geldituko. Hau da, oso erreforma txikia da maila honetan pentsatua dagoena. Heren batean baino ez dira jeitsiko hospital psikiatrikotan dauden «eroak».

Gerò aipatzen da psikiatrikoek plan batzuk prestatu beharko dituztela beraien egoera aldatu ahal izateko eta piskanaka piskanaka gainditu ahal izateko.

Horrezaz gain, adimen osasuna

«arriskuan dagoen jende multzoaren giza inguruan» zaintzeko neurriak potentziatea; alternatibak sortuz psikiatrikotan ingresatzeko beharrak murriztea; rehabilitazio programak martxan jartzea eta «gaixo»aren esku-bideak zaintzea, dira aipatzen dituzten neurriak.

Bistan denez gauza handirik ez. Inpresioa daukagu orain ere ederki asko erabili duela gobernuan dagoen partiduak arazo benetazko bat bere probetxuan propaganda egiteko.

Joxe MOLLARRI

Manikomiotan daudenetako ehuneko hogeita bik ez du aski bisitarik izaten. Ehuneko hirurogeita bederatzi batek ez du sekula bisitarik

Eroetxe berri eta handiagoak sortu ziren XX. mendearen hasieran.

tauentzat. Lan egiten eta produktiboa izaten erakutsi behar zaio.

XIX. mendearen bukaeran gaisotasun bat bezala onartzen da erotasuna. Eroetxeak erietxe bezala tratatzen hasten dira. Alemandarren eritziak dira nagusi. Medikalizatu egin nahi dituzte eroetxeak. Eroetxe berri eta handiagoak sortu ziren horrela XX. mendearen hasieran.

Ondoren, eta mende honetan zandako «aurrerakuntzak» bi hitzetan aipatzearen, alemandarren psikiatriaren degenerazioa ahaztu ezinezkoa da: eutanasia erabiliko dute nazien garaian; gas kamarak errentzat asmatu zituzten lehenik.

Horren aurrean antipsikiatriaren mugimendu guzia aipa daiteke. Bere

alde teorikoan bereziki. Praktikan Italian eman diren esperientziak daude.

Batetik psikiatriaren interpretazio ideologiko bat bezala begiratzen da adimen gaixotasuna eta gizabakoaren erotasuna baino gehiago gizartearen beraren erotasunari be-

giratzen hasten zaio «ero»en sortzaile bezala.

Bestetik eroaren gizarteratzea lortu nahi da eroetxeak itxi eta deusezteko helburua garbi edukita.

Izango dugu beta aurrerantzean azken berrikuntza hauek lasaiago ikutzeko.

Pasa den tenporadaren balantzea, bere burua 'jokalaria apurtzaile' tzat duen futbolari honen ahotan

"ROCKY" LIZERANZU: «AURTENGO ATHLETIC EZ DA IAZKOA BAINO TXARRAGOA»

«Piruetak egitea besteei uzten diegu; gure postukoen zeregina bestea da: ikuspegi orokorra gordetzea».

Lizeranzu, Athleticen barruan ez da bereziki nabarmentzen den jokalaria bat. Atzelari gisa daukan lana apala baldin bada ere, bere ekipoko oinarri sendoenetako bat. Aurten lortu du lehen aldiz Espainiako Selekziora joatea, horrek beretzat «Nobel Saria irabaztea bezalatsu» delarik. Bilbotarra jaiotzez, erdalduna, Athleticen kanterako ekipo guztietan jokatu du eta 26 urte dituela oraindik ere etorkizun interesgarria dauka aurrerantzean. Pasa den tenporadari buruzko balantzea eskatzearen hurbildu gintzaizkion.

ARGIA.— Jadanik tenporada amaituta dagoela, apur bat konta iezaguzu zelan ikusi duzun eta zein balantze egiten duzun.

LIZERANZU.— Jende askok eta askok aurtengo tenporada txarra bezala edo, ikusi dute, eta nik egia esan ez dut hainbeste ikusten. Ikusi beharra dago Ligaren lehen parte amaitu zenean zein postutan geunden eta amaitu denean zeinetan geratu garen. Alderdi horretatik, lehen fasean negatiboekin irten ginen eta nahiko postu txar batekin, azkenean goiko postuen

artean sartu garelarik. Gertatzen da ez dugula tenporada distiranterik egin, batez ere hasieran partidu gutxi irabazi genituelako, eta behin hasieratik hutsegiten hasten bazara, jendeak ez zaitu ikusten onenen artean, nahiz eta Ligaren bukaeran hirugarren edo lauugarren geratu. Geuri apur bat hori gertatu zaigu.

A.— Oraindik gogoan dugu pasa diren bi urteetan zelan izan zireten txapeldunak eta zelan ibili zireten jende guztiaren laudorioen artean. Aurten goan aurreko urteetan baino beherago

aritzea zeri dagokio.

L.— Aurten beherago ibili garela esateak ez du egiaren neurri osoa ematen. Izan ere, begibistakoa da aurten emaitza okerragoak lortu ditugula, eta horrek barruko kritikak egitera behartzen gaituela, baina kontutan hartu behar da ekipoa ia ia lehengo ekipo bera dela, eta nik esango nuke aurten emaitza okerragoak eskuratu duen ekipoa ez dela iaz txapeldun gertatu zena baino txarragoa. Horrekin hortik zehar dabilzan zurrumurru batzu ukatu nahi nituzke.

A.— Zuk diozunez ekipoa lehengo bera baldin bada, zer da aldatu dena?

L.— Gehien aldatu dena zera izan da: orain iadanik beste ekipoek eza gutzen gaituztela, eta ongi ezagutu gainera. Esate batera, txapeldun geratu ginen lehendabiziko urtean, kontrako ekipoek ez gintuzten orain bezain ongi ezagutzen, eta beraz geure gisara gustora jokatzeko aukera haundiagoak genituen. Orain, berriz, ez da

horrelakorik gertatzen. Bi urte segituta txapeldun geratu ondoren oso ongi estaudiatu gaituzte eta horren froga nabaria aurrean ikusi ahal izan dugu; Ligaren lehen partean hainbeste negatibo gureganatu bagenituen ez zen izan etxean partidurik galtzeagatik, ez irabazteagatik baino. Horrekin esan nahi dut San Mamesera ekipoak bost atzelarirekin etortzen ziren (bai bait zekiten Athletici bisitetan golik sartzea oso zaila dela) eta horrelakoetan golik sartzea benetan zaila. Etxean enpateak bilduz geratu ginen hasiera batetan atzean eta negatiboekin. Gure puntu indartsuak eta gure puntu ahulak hain ongi ezagutzen dituztenez, errazago zaie gure kontra emaitza positiboak lortzea.

Gero, noski, geure erreakzio-ahalmenak jokatu behar luke hor eta egia a pasa den tenporadan berandu samar erreakzionatu genuela, erreakzio horren islada bigarren bueltaren lorpen nabariak direlarik.

A.— Harrobi edo kanterarekin prolema-rik ba al dago?

L.— Egia da oraingo titular gehienak —Dani kenduta— belaunaldi beretsukoak garela (25-26 urte), eta guztiak kasik batera pasa ginela Athleticen jokatzera. Ordutik hona oso jende gutxi etorri zaigu beheko ekipoetatik, eta beharbada aipagarriena Salinas anaia izan da aurtengoari dagokionez. Hala eta guztiz ere, kanterak ongi funtzionatzeko jarraitzen duela iruditzen zait, Bilbao Athletic bigarren dibisioan dagoela, eta gainerako ekipoekin berdin. Asuntua, geurea bezain labekada ona gauzatzea litzateke beharbada. Kontutan hartu behar da, halere, guk Athleticen jokatzeko lortu genuenean orain baino errazagoa zela ekipo nagusira pasatzea. Gaurregun titulorra izateko, gure garaian baino askoz gehiago borrokatu behar da.

A.— Zelan ikusten duzu zeure buruan normalean jokatzeko duzun postuan?

L.— Begira, nik uste dut inportantea ez dela zuk zein postutan jokatu nahi zenukeen, zein postutarako proposa zaren baino. Alde horretatik, nik badakit nik neure postua betetzeko baldintza onak ditudala eta horretara egokitzen naiz. Ni kontzientea naiz ez naizela oso abila baliorekin. Pirueta politak eta, puntanago jokatzeko dutenentzat uzten ditugu. Geurea jokalaria apurtzaileak izatearena ongi betetzea da, eta horretarako dohaiak badiudala uste dut.

Lizeranzuk, Maradonari traba egiten zioneko partidu batetan; markaietan bereziki abila dugu "Rocky".

A.— Zertan datza «jokalaria apurtzailea» izatearen zera?

L.— Hori futbol hizkeraren termino bat da. Geuretzat jokalaria apurtzailea kontrarioen taktika erreparatu eta desgiteko bereziki erne egon behar duena da, markaien bidez eta erasoaldiak moztuz. Batik bat atentzio izugarria eskatzen du, kontzentrazioa eta nerbio gutxi. Partiduaren hasieratik egoeraren kontrola eta taktika-alda- ketak detektatzeko gauza izan behar duzu. Adi egotea oso inportantea da gure postuan.

A.— «Goiko»rekin batera osatzen duzun tandem Athleticen oinarri sendoenetako bat dela dudarik ez dago. Batzutan Athleticen alderdi onena bere defentsa dela ere entzun izan da...

L.— Hori mito faltsu bat da, eta beraz ez da egia. Egia da Goikorekin bereziki ongi konpontzen naizela eta konpenetrazio itzela daukagula elkarrekin, baina ekipoaren arrakasta

edota hutsegitea ezin da linea bakar baten bizkar utzi. Hor sinplifikazio haundiegia egiten dira, eta badi- rudi jendea ez dela konturatzen aurrelari- erasoetan hutsegiten badute erdilarie- k behar bezala apoiatzen ez dituzte- lako izan ohi dela gehienetan, eta azken fi- nean erasoaldi on baten giltzarrietako bat defentsa on bat edukitzea da. Ber- din atezainarekin... atzelari- ek nabar- menki hutsegiten badute ezer gutxi egin dezake atezainak.

A.— Azkeneko galdera, «Rocky». Datorren tenporadari begira, litekeena dela ikusten duzu iazko arraskatara itzultzea?

L.— Litekeena da, noski. Ekipoa oraindik gaztea da, eta behetik ele- mendu on berri pare bat helduz gero, aire berri bat eman diezaiokegu eki- poari eta agian hori izan daiteke arra- kasta berriaren giltzarria.

J.L.

Monzonek, De Gaullek,
Garaikoetxeak, Aita Sanduak...
bere makilak erabili izan dituzte

Aintziart Bergara, lau gizalditako tradizioa jaso duen makilagilea

Larresoron gaude. Ipar Euskal Herriko herri xarmant bezain luzea, isila bezain alaia. Aintziart Bergara mintzo zaigu lapurtera ederrez. Lau gizaldi dira Bergara familia makilgintzan diharduela. Tradizio eta sona handiko familia da artisau lan honetan. Berrogeita hamar bat urteko gizon burusoil eta jakintsu baten aurrean gaude.

ARGIA.— Nondik datorkio Bergara familiari arte hau?

Aintziart Bergara.— Aintzinetako garaietan nere arbasoak Hegoaldeko Bergara izeneko herrian bizi izan ziren, lehendabiziko karlista gerratean hona, Iparraldeko Larresorora herbestera zirelarik. Garai hartan euskal makilak egiten zituen Lapurdiko familia baten norbaitekin ezkondu ziren, lanbide honetan buru belarri sartuz. Larresoron aspaldidanik egin izan dira makilak zeren Santiagoko Bideak zeharkaturik baita. Urte guztietako maiatzaren lehenbadiziko egunekin batera izugarritzko erromes jendetza

pasatzen zenez, anitz ziren makilaen beharrea aurkitzen zirenak.

A.— Noiz hasi zinen eta nola ikasi duzu euskal makilaak egiten?

A.B.— Nik uste dut jaio nintzenetik banekiela artisau lan honen gorabehera, nere familian tradizio haundia eduki baitu. Bai, txiki txikitatik ikasi nituen nere aitarengandik sekreto guztiak.

A.— Sekretoak? Hitz egin dezagun horretaz, mesedez.

A.B.— Beno, hasteko nik dakizkidan eta gizaldiz gizaldi transmititu izan diren sekretoak ezin diezazkizuet errebelatu, jakina. Dena den, ez dau-

Larresoron aspaldidanik egin izan dira makilak zeren Santiagoko Bideak zeharkaturik baita.

kat problemarik gauza batzuk argitze-ko.

A.— Ederki. Zerez egindako makilak lantzen dituzu?

A.B.— Mizpiraren egurraz baliatzen naiz. Egurra gaztea denean ebaki egiten dut etxera eraman eta hemen ahaztuta hamabost urtez lehortzen utzi.

A.— Hamabost urtez?

A.B.— Halaxe da. Gaur mozten ditudan mizperek denbora luze horretan zehar itxoin beharko dute nere eskuen fereka senti dezaten arte. Hau da benetazko euskal makilaek pairatu behar duten transizioa. Gaztea nintzela nere aitak bildutako mizpirak erabili izan nituen, berak bere aitarenak erabili zituen bezalaxe.

A.— Denok dakigunez, mizpirak segun eta noiz ebakitzen dituzun usteldu egiten dira, sua egiteko izan ezik deuseztarako balio ez dutelarik.

A.B.— Kontu haundia eduki behar da. Horretarako jakin behar da noiz

eta nola moztu. Nere sekretoa errebelatu ez dizuedan arren, ikas ezazue abendu eta urtarilaren arteko egunetan moztu behar direla, ilargia ahaztu gabe, ze, ilargiak dituen lau posizio horietarik ez dagokion batean dagoen tokitik kentzen baduzu bereak egin du.

A.— Eman dezagun zuk esandako epe luze hori pasa zaiola egurrari. Zer egiten duzu gero?

A.B.— Lehendabizi zuritu egiten dut, hau da, azala kentzen diot. Geroxeago zuzendu egiten dut zeren eta mizpira nahiko okerturik hazten da berez. Horretarako behar den berotasuna lortzen dudanean labea sartzen dut. Erabat zuzen dagoenean olioaz igurtzen dut biharamonarte.

A.— Eta gero kolorea emango dion argizaririk egokienaz bustiko duzu, ez da?

A.B.— Ezta pentsatu ere. Gezurra badirudi ere nik ez dut argizaririk erabiltzen. Natura oso jakintsua da eta zuk naturaren lege batzuk nola funtzionatzaren duten jakinaren gainean bazaude mirariak egiteko gai izan zaitzke. Ikus dezakezuenetz, —aurrean dituen ehun bat makila seinalatuz— denak kolore desberdinetakoak dira. Hau dela eta, berdintsuak diren bi makilak ez zaizkit inoiz ateratzen. Nola lortzen dudana hau argituko banezue nere familiaren altxor preziatuena bortxatuko nuke, beste batzuk honetaz baliatuko liratekeelarik.

A.— Egurraz aparte beste materialak ere lantzen dituzu makilak egitera-koan.

A.B.— Mizpira zuzen eta garbia dagoenean tornoan egiten ez den zizta edo burdinezko laban bat atxikitzen diot goiko aldean, makila hartzen den tokian, kirten batez estaltzen dudalarik. Estalki hau idi eta baso-iden adarrez egindako borobil batek horniturik dago. Goiko alde honi zilarrezko edo urrezko xafla bat jar dakioke, bezeroen gustoen arabera. Zilarren gainean motibo batzuk grabatzen ditut. Batzutan «lauburuak», bestetan bezeroaren familiaren «armarria» eta abar. Geroxeago horrek eskatutako esaldia edo esatera zaharra edo maitasunezko hitzak grabatzen ditut eskuz eta beti beti euskaraz nahiz eta bezeroa italiar izan. Nik egiten ditudan makilak euskal makilak dira goitik behera. Bukatzeko makilaren beheko aldeari latoizko pieza bat inguratzen diot, ibiltzerakoan gehien nozitzen duen tokia baita.

«Egurra gaztea denean ebaki eta etxera eraman eta hantxe ahaztuta hamabost urtez lehortzen utzi behar izaten dut».

A.— Nahiz eta zure makilak artisau lan baten ondorio izan, esan al genezake mendiz mendi ibiltzeko eginak direla?

A.B.— Goi menditarako ez dute baliio, pasiatzeko eta mendi xamurretarako batez ere dira erabilgarriak. Bestaldetik gertatzen dena zera da, gure izena hain ezaguna denez jendeak opariak egiteko enkargatzen dizkit eta jakina nik badakit etxe honetatik ateratzen diren makilaik gehienak apaingarri gisa erabiltzen direla.

A.— Negozio guztiak mugitzen dituen diruaz hitz egiteko ordua heldu zaigu.

A.B.— Ja ja ja ja ! —farre egiten durenerea ez da negozioa, odolean daramadan ondasun preziatua baizik. Begira, bi hilobari irakasten ari natzaie lanbide hau tradizioa nerekin moztu ez dadin. Haiek badakite baita ere ez direla aberastuko makilak egiten baina dagoeneko gozatu dute makila bat bukatzerakoan sentitzen den plazerra. Mundu honetan esperimenta daitekeen orgasmorik sanoena eta iraunkorrena da, benetan. Honek bultzatzen gaitu hurrengo makila egitera eta ez diruak. Horregatik eta soseki buruz hitz egin baino lehenago esango dizuet

oren anitz eta izerdi anitz pasa eta isuri ondorengo lan baten ondorio direla, erabat eskuz egiten ditut, inolako makinarik erabiltzen ez dudalarik. Zazpi ordutan eta ezer gutxi edo apaingarriarik gabekoek bi mila libera balio dute, apaingarriz beterik direnak lau eta bost mila liberatara irits daitezkeelarik.

A.— Nori saltzen dizkiozu?

A.B.— Nik neuk nahi dudanari. Argi geratu behar da askatasun osoz lan egiten duen horietako bat nauzuela. Hasteko euskaldunek daukate lehenetasuna eta gero arrotzak. Makila baten eske datorkidan lagun edo euskaldun honi hemendik hamabost egunetara itzul dadila esaten diot. Arrotza denari, berri, sei, zortzi edo urtebete pasatzean hitz egingo dugula ihardesten diot.

A.— Eskakizun asko al dituzu?

A.B.— Anitz eta anitz. Dena den, itoko ez nauen eskaerari erantzuten diot. Sosak barra barra irabazteko proposamen desitxurosoak egin dizkide, fabrika batean egindako makilak nik izenda ditzadan, esate betetarako. Ez, mila esker. Honestitate gehiago eduki behar dugu iruzurrez beterik dagoen mundu honetan. Jakin, badakit, leku zehatz batzuetan nere sinadura daramatzaten makilak salgai daudela. Nik egiten ditudan ez dira inon saltzen, nere etxean izan ezik.

A.— Zure aurrean makila bat jarriko banizu «Bergara» den ala ez esan al zeniezadake?

A.B.— Nere ikusmena iristen den mugan bertan jarriko bazenit ere bereiziko nuke nerea dena ez den gezurrezko horretatik. Emakume batek berak erditu izan dituen umeak ezaugarriak dituen eran nik ere erraztasun berberarekin antzematen ditut nireak.

A.— Lehen eta elkarrizketa hau hasi baino lehenago esan diguzu joan den asteen Monako-ko erregina hemen egon zela zurekin eta makila bat egin zeniezaion eskatu zizula. Zure makilak dituzten beste pertsonaia ezagunik?

A.B.— Aipatzen hasterakoan, Telesforo Monzon jaunak erabiltzen zituena «Aintziart Bergara» ziren. De Gaulle, Giscard d'Estaing, Juan XXIII, Garaikoetxea lehendakari ohia, Errusiako Zar batzuk, Frantziako biolinistari famatuena... Gero enteratu nintzen oraingo Aita Santuari Loiolaratzerakoan nik egindako makila opari egin ziotela...

SASTRE
AUZMENDI

**MODARI HOR KONPON
ALA AUZMENDIRI TXANPON**

VERGARA, 1-DONOSTIA

**DONOSTIAKO
ESTILOA**

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

271050 eta 270447

Pasa den igandean Igorren Bizkaiko Dantzarien Eguna izan zen. Bertan, Bizkaiko dantza-talde ugariak izan zuten zer eskainia, eta jendeak ere luze eta etengabe non gozatu, baina ustegabeko gonbidatuak (euriak, noski) festa goitik behera zapuztu zuen. Autobusetan Igorrera joan behar zuten hainbat talde autobusen huelgagatik beragatik ere bidaia egin barik geratu ziren, eta jendea ere ez zen uste bezain ugari bildu. Halere, indarrak gutxituta ere, dantzarien biltzarrek duten herri-sustraia eta ugaritasuna oraingoan ere aski frogatuak izan ziren.

berriak

Sabin

Gabriel Arestiren heriotzaren hamargarren urteurrenean.— Gabriel Aresti bilbotar poetaren heriotzaren hamargarren urteurrena ospatzen zela eta, bai Euskaltzaindiak eta bai “Mintza Barullo” izeneko elkarteak ekitaldi zenbait antolatu zituzten. Aipagarri benetan bigarrenak antolatutako ihardunaldiak “Bilbaotik Euskal Harrira” izenburupean. Mahai inguru eta hitzaldien bidez, Gabriel Arestiren figura eta lana aztertu eta dibulgatzen saiatu ziren hizlariak. Guztiz txalogarriak dira honelako ekintzak izen hutsa erreibindikatzea den errazkeria alde batera utziz, poetaren lana ezagutzeko urrats garrantzitsua izan bait da.

“1go Antzerki Independientearen Jaialdia” polemika eta desastrearen artean.— Donostian joan den astean ospatu zen “1go Antzerki Independientearen Jaialdia” guztiz eztabaidatu eta polemikoa, polemika ia guztia antolatzaileen erruen inguruan zentratu zelarik. Nahiz eta Euskal Herriko antzerki taldeen babesa izan ez jaialdiak, sekula baino gehiago hurbildu ziren antzerki taldetako partaideak emanaldi desberdinetara. Diru arazoak ugari izan ziren, hala nola atzerapen eta ekitaldiren kentzeak, batez ere hitzaldietan. Estatu mailako taldeekin batera, Euskal Herriko zenbait taldek beren lanak Donostian aurkezteko aukera izan zuten. Euskara izan zen polemika sortu zuen beste gai bat “Euskal Herriko antzerki egoera” aztertu nahi zuen mahai inguruan. Datorren urtean ospatzea oso zalantzan gelditu zen.

Edorta Jimenez mundakarrak irabazi “Etxebarrieta-Bergamin” saria.— “Egin” egunkariak aurtien lehen aldiz antolatu duen “Etxebarrieta-Bergamin” poesia lehiaketan Edorta Jimenez idazlea izan zen irabazle euskarazko modalitatean. Omar Navarro ezizenez argitar eman ohi ditu idazle honek bere lanak, jadanik poema liburu bat “Itsastxorien bindikapena” eta “Alkohola poemak” izeneko antologian kolaborazioak ezagutzera eman dituelarik. “Susa”, “Aizu” eta “ARGIA” aldizkaritan kolaboratu ohi du. “Egutegi experimental” izenburupean aurkeztu zuen bere poema bilduma, saria Amnistiaren Aldeko Batzordea eta “Susa” taldearen artean banatzeko asmoa agertu zuelarik.

“Araba Euskaraz-85” euripean.— Ekainaren 16an ospatu zen aurtengo “Araba Euskaraz” en edizioak eguraldi txarrari aurre egin behar izan zion, euriak eguna guztiz ilundu zuelarik. Arabako Lautadan, eta zehazkiago Agurainen ospatu zen “Araba Euskaraz” honek aurrekoekiko gorakada markatu behar bazuen ere, antolatzaile ziren Arabako Ikastolen Federazioa eta euskararen inguruko beste erakundeak galerarik gabe amaitzearekin konformatu behar izan ziren. Jendea hala ere, hurbildu zen milaka batzu ibili zirelarik Aguraingo zirkuitoan kilometroak eginez. Jendearen Arteen pertsonalitate ezagun batzu ikusi ahal izan ziren. Datorren urtekoan zorte hobea badago aurtengoaren bustidura lehortzeko balioko du behinik behin.

HABEren irakasleak greban

«Gure eskakizuna orain arteko ordu lektibo berberak izatea da»

Greban daude HABEn hilaren hamarrean hasita. Irakasleak eta idazkari batzuk ere bai. HABEk dauzkan lau euskaltegietako langileak dira greban sartu direnak. Asmoa: orain arteko lan baldintza berberak mantentzea. Ordu-lektibo gehiagorik ez izatea. Donostiako Easo kaleko euskaltegian egon gara gu langileen batzordekoekin.

A.— Greba honen aurretik izan zenituzten istilu batzuk udazkenean eta aurreakordio bat zinatu zenuten HABEren zuzendaritzarekin. Nola izan zen hori?

H.— Urriaren batean, zenbait gorabeheraren ondoren, aurreakordio bat sinatzera heldu ginen komitea eta zuzendaritza. Gure asmoa beti izan da irakaskuntza publikoarekin parekatzea. Gure erreibindikazioak hortik zihoazen. Esatebatera, sei ordutako lan-eguna, irakaskuntzan izaten direneko beste opor, erreziklajea, ordu-lektiboak beste prestatze ordu.

A.— Zer zioten beraiek?

H.— Beraiek errekonozitzen zuten hezkuntzaren esparru bat ginela, akademia bat nolabait. Lan orduetaz buruz asteen 35 ordu egingo zirela. Horretan geratu ginen. 35 ordu asteen jor-nada jarraituan.

A.— Zazpi ordu egunean beraz...

H.— Sei ordutako lan-eguna eskatzen genuen guk baina ez genuen hori lortu. Azkenean geratu ziren 1700 ordu urtean. Horiek 40 ordu ematen dizkitez asteen, baina desglosatu egin behar dituk. 1500 euskaltegian egitekoak dira eta besteak osagarritzakoak. Hortik ateratzen da

gaur egun lantokian 35 ordu egon beharra.

A.— Horietatik zenbat geratu ziren eskola-ordu edo ordu-lektibo bezala?

H.— Ordu lektiboen kopurua azken hiru ikasturte hauetako berbera izango zela geratu ginen. Horien azterketa eta kuantifikazioa Batzorde Mixto Parekide baten esku geratuko zela zioen aurreakordioak. Gaur egun ordea horretantxe dago arazoa.

«HABEren Zuzendaritza Batzordeak esan zuen gure puntuak onartuz gero areagotu egingo zela HABEren euskaltegien eta gainontzekoen arteko desoreka»

A.— Beste puntuetako bat oporrena zenuten ezta?

H.— Irakaskuntzan bezala bai Gabonetan eta bai Aste Santuan oporrak egiteko tratua geratu zen. Horretaz aparte Abuztua ere jai legezkoa denez. Guk uztailaren bigarren hamabostaldia ere opor bezala jartzea nahi genuen baina ez zen onartu.

A.— Soldatari buruz?

H.— Euskal Administrazioako Erdi Mailako Teknikariari dagozkion maila eta soldatari egokitu gintzaizkion HABEko irakasleak.

A.— Zenbat da hori?

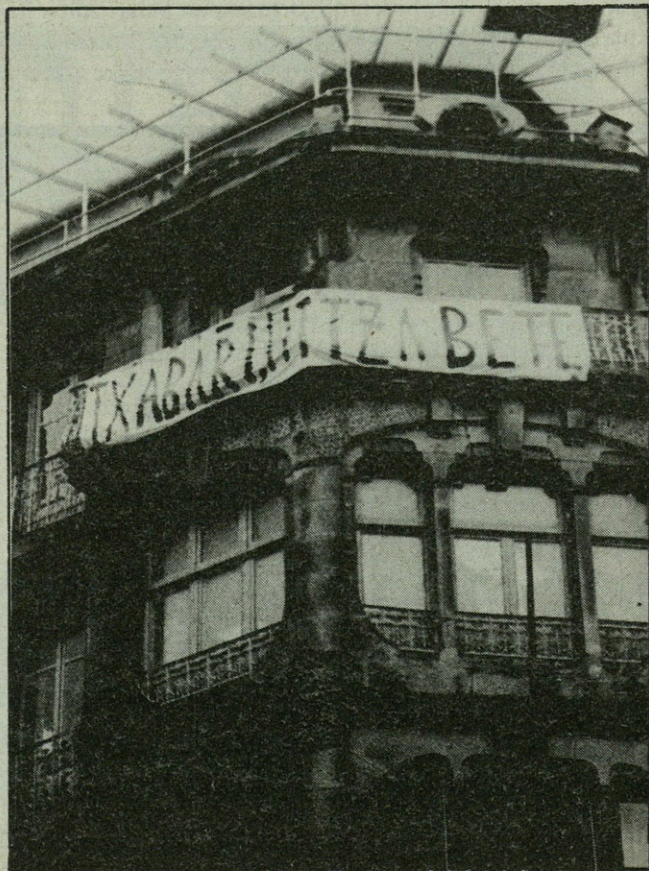
H.— Milioia eta bostehun mila urtean. Brutoan. Hilean

laurogeita hamabi bat mila pezeta.

A.— Beraz aurreakordio hori sinatu eta...

H.— Urriaren batean hori sinatu, hurrengo egunean lanean hasi eta lan-hitzarmena betetzen joango ginela. Horretan geratu ginen. Batzorde Parekide hori izendatu genuen ordu lektiboak aztertzeko eta kuantifikatzeko. Beste zenbait gai ere hitzein behar ziren eta bi bilera izan ditugu zuzendaritzakoekin.

Batzorde Parekide horrek ere beste bi bilera egin ditu. Lehenengoan dato bilketa bat egitekotan geratu ziren. Bigarrenera

komiteak prestatutako datuak eraman ziren. Zuzendaritzaren aldetik joandakoek ontzat eman zituzten datu horiek baina ez "nahiko"tzat. Beraiek beste filosofia bat proposatzen zuten ordu horiek kuantifikatzeko. Alde batetik esaten zuten baietz, azken hiru urte hauetan emandako ordu lektiboak zirela, baina bestetik aztertu beharra zegoela ea zergatik eman ziren ordu horiek.

A.— Zertan bukatu zen hori?

H.— Hortik akta bat atera zen. Awa horretan bakarrik esaten zen Batzorde Parekide horren lana amaituta zegoela eta konforme zeudela komitekoak aurkeztutako kuantifikazioarekin baina ez filosofiarekin. Horrek ez zuen ezer esaten. Ez guri ez zuzendaritzari ez zion balio.

Orduan, eskutitz baten bidez, berarekin hitzegiteko gogoia geneukala esan genion Txabarri. Batzorde Parekidea horretara iritsi zenez negoziatu behar genuela zuzendaritzak eta komiteak.

Bilera bat eskatu genion

«Guk ez dugu ez ordu gehiago ez gutxiago nahi. Orain arte bezala jarraitzea da gure eskakizuna»

maiatzaren lauerako eta hara joan ginen egun horretan. Txabarri esan zigun eskutitz bat zuzendu zigula eta ez zekiela zergatik ez zitzaigun iritsi, baina berehala bidaliko zigula beste bat. Iritsi zen eskutitza eta hor jartzen zuena zen Batzorde Zuzendaritzara txosten bat eraman zuela han onartzeko eta onartu zutela, eta Batzorde Zuzendaritzaren erabakia zela astean gutxienez 22 ordu lektibo izan behar genituela, eta gehienez 25.

Horren ondorioz grebara joatea erabaki genuen. Greba legala izateko eskaera egin genuen eta greban hasi baino hiruzpalau egun aurretik berarekin bildu ginen ea arazoa kon-

pontzerik bazegoen ikusteko. Galdera bakar bat egiten genion. Zera zen: ea orain arte bezala jarraituko genuen euskaltegietan. Bere erantzuna ezezkoa izan zen.

Zereginik ez zegoela ikusirik greban hasi ginen hilaren hamarrean.

A.— Orain arte bezala segitze horrek zer esan nahi du?

H.— Orain arte eman ditugun ordu lektibo berak ematen jarraitzea. Ez gehiago eta ez gutxiago.

A.— Zenbat ordu dira horiek?

H.— Orain arte bi baremo erabili dira euskaltegietan. Bata 18,75 ordutakoa eta bestea 16,66koa. Gure aldetik gainera ez dugu eskatzen baremorik bajaran baizik eta orain arte eman den altuena.

A.— Hori da justu justu greba honen arrazoirik nagusia...

H.— Hori eta ea behingoz lan-hitzarmena sinatzen den. Baina guk defendatzen dugun punturik nagusia horixe da: ordu lektibo berberak izatea.

A.— Zuzendaritzaren aldetik ze erantzun jaso duzue?

H.— Orain arte, eta prentsaren bidez, egunkarietan zabaldu zen Batzorde Zuzendaritzak erabaki zuela grebara jotzen bagenuen mehatxatzea. Hor bertan esaten zen guk eskatzen genuena onartzen bazuten HABEn ez dauden euskaltegiekiko daukagun desoreka handiagotu egingo zela. Eta hau ez da horrela. Guk eskatzen duguna da orain arte bezala jarraitzea. Desorekak eta desberdintasunak baldin badaude lehendik dauden berberak dira.

A.— Nolako izan da grebaren erantzuna?

H.— HABEk dauzkan lau euskaltegiatiko irakasle guziak gaude greban. Bestalde zenbait idazkari eta bulegotako batzuk ere sartu dira greban. Oihartzun dextentekoa uste dugu jaso duela komunikabideetan eta arazoa zabaldu da.

A.— Ikasleen aldetik nolako harrera jaso duzue?

H.— Ona. Bi komunikatu atera dituzte beraiek eta astean bitan edo hirutan etortzen dira greba nola doan ikusteko.

T. MANTEROLA

EUSKO JAURLARITZA GOBIERNO VASCO

EUSKARAZKO IRAKURLIBURUGINTZARAKO DIRULAGUNTZAK

Kultura eta Turismo Saila

1985.eko Ekainaren 12ko Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian (120. zenbakian) jakin arazten da euskarazko literatur lanentzako dirulaguntzen ematea erregulatzen duen Kultura eta Turismo Saileko 1985.eko Maiatzaren 9ko AGINDUA.

Liburu (gai) bakoitzarako bete beharreko azalpen-fitxa teknikoa Lurraldeko Kultura eta Turismo Ordezkaritzetan edota Eusko Jaurlaritzaren Kultura eta Turismo Saileko Euzkara-Arazoetarako Zuzendaritzan jaso daiteke, azken honetara bidali beharko delarik.

Eskabideak aurkezteko epea Uztailaren San ixten da.

Nahiz HABEk oztopoak jarri

AEK aurrera uda ikastaroekin

Ohizkoa denez, udak eskaintzen dituen erraztasunez baliatuz ikastaro trinkoak antolatu ditu aurtien ere AEK-k udalde osoan.

Ikastarook bi moietakoak dira: barne ikastaroak, herri euskaldunetan dauden base-rrietan ematen direnak, alegia, eta euskaltegietan ematen direnak, herritik irten ezin direnentzat.

Kanpo ikastaroetarako (euskaltegietan) maila guztiak antolatu dituzte: Oinarrizko euskara, Hobekuntza, Alfabetatzea eta EGA.

Barri ikastaroetan berriz ez dira maila guztiak izango. Aurreko urteetako esperientzia kontutan harturik Oinarrizko euskara (lehendabiziko urratsa salbu), Hobekuntza eta EGA izango dira bakarrik.

Aurtien ikastaro bereziak antolatu dira lehenengo aldiz EGArako. Ordu kopuruari dagokionez kanpo ikastaroetan 100 ikastordu beteko dira gutxienez eta 90 barruikastaroetan. Matrikula egiteko herrialde bakoitzeko AEKren bulegora jo behar da.

AEKren arduradunek esan digutenez ikastaroen helburu orokorra neguan ikasitakoa finkatu eta hobetzea da. Trinkotasunak eta barne ikastaroetan hamabost egunez euskara hutsez egiteak aukera ezin hobea eskaintzen dute horretarako. Oso ondo aprobetxatu ahal da udara ikasleari atsegin zaion jendearte berri baten jolas, atsedeen eta festa giroan, urte osoan ikasten aritu den euskara hobegotzeko, finkatzeko eta arinagotzeko.

Oztopoak eta oztopoak

Hala ere, eta HABEren oztopo jartze politika dela medio

bada kezka ugari: «*Helduak euskalduntzeko aurrera daramagun prozesoa gero eta handiagoak dira HABEk ezartzen dizkigun oztopo eta trabak, zeintzuk AEKren lana erraztu eta bultzatu barik galerazi eta zailagotu baino ez duten egiten. Oraingoan jokatibide hau, udako ikastaroak antolatzeke HABEk jarri dizkigun oztopo burokratikoetan eta dirulaguntzaren murriztean gauzatu da*».

Oztopo hauek banan bana zeintzuk diren argi eta garbi adierazi digute: «*Bateik, udako ikastaroak uztaila, abuztua eta irailean egiten baditugu ere, uztailaren 12an entregatu behar ditugu HABEn ikastaroetara joango diren ikasle guztien fitxak. Epe horretatik kanpo matrikulatzen diren ikasleek ez dute inolako subentziorik jasoko. Normalean irailean, kasurako, joango den jendeak abuztuan egiten du matrikula. Askorentzat ezina suertatzen da hilabete barru euskara ikastaro bat egiteko posibilitaterik izango duenentz jakitea. Beraz, zentzugabekeria hutua deritzogu uztailaren hasieran udako edozein hilabeteetan euskara AEKn ikasiko duten ikasle guztien fitxak eskatzeari*».

Saiatu omen dira arazo hau konpontzen baina HABEk bere horretan jarraitzen duela diote. «*Gure eskakizuna zera da: tramite burokratiko hauek orain arte egin ditugun bezala egitea, hots, uztailako fitxak uztailan, abuztukoak abuztuan eta irailekoak irailean. Lehen esan bezala, HABEk ez du hori ontzat hartu eta ez dugu konponbiderik lortu. Hori dela eta urgentziak deialdi bat egin beharrean gaude uda honetan AEKn ikasiko duten guztiak uztailaren 10 baino lehen matrikula egin dezaten*».

Bestalde zera esan digute, ekainean eta irailean egiten dituzten ikastaroengatik ez dutela inolako dirulaguntzarik jasotzen. Orain arte ikastaro guztiak subentzionatuak izan dituzte, horrela ikasleak ordaindutako matrikula kosto erreala baino txikiagoa izan delarik. «*Zenbait hilabetetan HABEk orain arte eman digun subentzioa kentzen badigu oso handia izango da pairatuko dugun kalte ekonomikoa. Ezina da matrikularen prezioa garestitzea. Beraz, diru publikotik datorkigun subentzioa desagertuz gero AEKren fondo murriztetatik ordaindu beharko dugu ikastaroaren kosto erreala*».

osoa. Gure egoera ekonomikoa nahiko larria denez izugarritzeko kaltea izango da hori AEKrentzat».

Helduek ere euskara ikasi nahi

Orain arte aipatutako guztiak gobernua euskararekiko, eta kasu honetan helduen euskalduntzearekiko, daraman politikari irrazionalaren ondorio dela eta marko horretan kokatu behar dela dio E. «*Argi dago gobernuari ez zaitzake interesatzen helduen mundua eta ahalgintza egingo dituen AEK desagerrarazteko. Argigarriak dira ekainaren 7an AEK eta gobernua artean egindako bileran Kultur-Sailburu den Luis Mari Bandresen esan zituenak: bere usteetan gure belaunaldia euskararentzat "generación perdida" da, frakasoa oso handia da helduen munduan eta etorkizuna haurrengan dago, Bandresen ustea eskola da inportanteena eta horixe egin behar da esfortzua, helduentzat ez da "monstruo" bursortuko ez duelako merezi eta ez duelako etorkizunik*».

AEKkoen ustez berriz izugarritzeko eragina daukate helduen eskola indartzeko. «*Umeak euskalduntzeko oso garrantzitsua, nahitaezkoa ez esateagatik, gurasoak eta umeak inguratzen dituen nagusien mundua euskaldun izatea*».

Guziau dela eta dei bat egiten dute gure hizkuntza nazionala ikasi nahi duten guztiak lehenbait lehen matrikula daitezen AEKn. «*Helduak ere euskara ikasi eta egin nahi dugu*».

Prest ditu AEKk udako ikastaro trinkoak. HABEk, ekaineko eta iraileko ikastaroak ez subentzionatzeaz gain, uztailaren 12rako eskatu ditu uztailako eta abuztuko ikasleen fitxak. AEKk dei bat egiten du honen bidez udako ikastarotan parte hartu nahi dutenak matrikula daitezen uztailaren 10a baino lehen.

«Ekarle» dantza taldearen azken emanaldia Gotainen

Berrehun eta berrogeitamar pertsonak

oparoki txalotu zuten

ballet biak

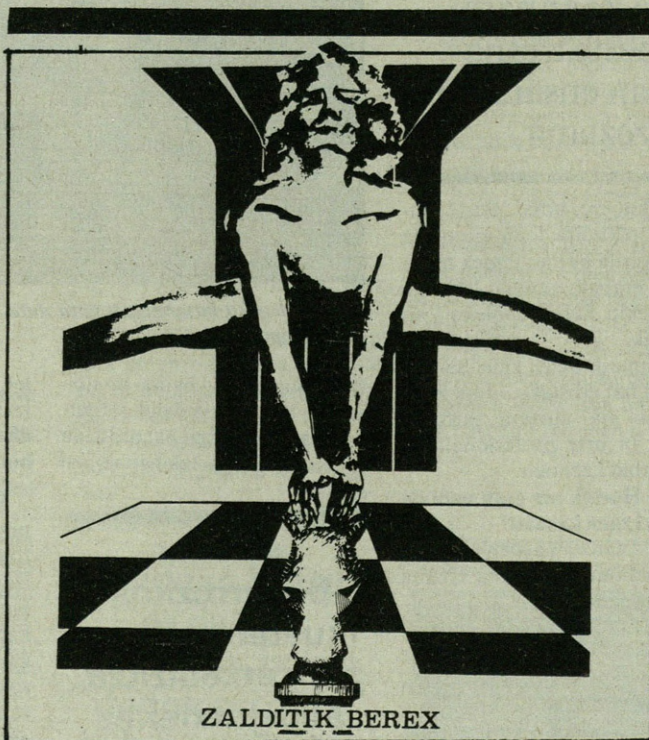
Has gaitzen «Ekarle» taldea presentatuz. Mizel Theret da talde horren burua, bihotza eta izpiritua, 1984ez geroztik hamar dantzarik osatzen dutela gorpua. Mizel Theret arras sinpatikoa da, eta ideiaz bete. Zorigaitzez bi ordu baino gehiago iragan zituen duxtapean, eta ezin genuen berarekin elkarriketarik egin. «Ekarle»koen xedea da dantza tradizionalako oinarriak begiratzuz, moldatuz, zabalduz, hedatuz euskal herriari zer bait berriren ematea. Noski, folklorea ez den beste zer bait...

«Eguzki hauskara» eta «Zalditik berex»

Oraingoan, «Eguzki hauskara» berkonpondua erakutsi zituzten Gotainen. Lehen aldia ikusi genuelarik, Uztaritzen, pasan urtean, pixkat luzea eta pizua agertu zitzaigun. Gernikaren suntsitzearen eta hirugarren gerla mundial hurbilaren sinbologia gehiegi nabarmen zen. Ziberuan; laburturik, sinbolo horiek itorik aurkitu ziren, ez baitzen batere gaizkiago. Pascal Gaigneren musikak giro apokaliptiko bat sortzen zuen, dantzarien gestuek finkoki (baziren ordea zango plegatu batzu, eta urrats ez hain segurtatuak, baina taldean denak ez dira profesionalak) marrazten zituzten konfliktuak lora arazten dituzten angustiak.

Bigarren «ballet»a, «Zalditik berex», Bokalen «La veste» ikuskizunean jaio zen ideiarekin emendaketa zen. Ziberoko zamaizainaren zaldiaren dantza tresna baliatzen zuten, hamar dantzariak, eta tresna horren inguruan ambiente bitxia kreaku zituzten. Sensualitate frango, bizitasun asko ere bai. Ordea, betiko mito zaharrak erabili zituzten: ilargia, gaua, heriotza,

Folkloretik kanpo dagoen dantza alorraren azterketa ez diteke gure menekoa. Talde askok, eta bereziki «Ekarle»koek, ezjakintasun hori baliatzen dute, ederrak baina ardura dudazkoak diren ikusgarrien eskaintzeko. Gotainen, Uhaitza kultur batasunak antolaturik, «Ekarle»k bi «ballet» aurkeztu zituzkiguten, azken aldikoz nik uste...

paganotasuna, birjinitatea, etab... orohar zibilizazioaren eta basatasunaren arteko borroka etengabeak argira ematen dituen gudak ziren «ballet» horren lokarriak. Nola egin zezaketen bestela,

herri-alde zapalduetako artistek, beren libertatea lehengo akelarre. «Zalditik berex» ballet on bat da, hondarrean, hobeto litzateke dantzariak gehiago dantzatzeko balute, tema ximple nahiz sakon batzuren

aitzakiz arituko balira. Teknika aldetik, beti gauza bera, kasik perfektzioa, gorago aipatu salbuespenekin... Jakina, gu (edo ni) ez gara dantzaren alorra aztertzeke gai...

Normalean baino ordu t'erdi gehiago duxtapean

Koreografiak denak, Mizel Theretenak ziren: bide ireki asko, bururaino eraman ideia on gutti halere. Musika aldiz Pascal Gaignena, itsaso eta haize, herri honetan hain klasikoak diren soinula guntzaleak... Gotainen bildu berrehun eta berrogeitamar jendeek nasaiki, oparoki txalotu zuten, Iparraldean, eta menturaz hegoaldean, begiratzeko ohiturarik ez den ikusgarri modu hau...

Azkenean, Mizel Thereten eta bere dantzarien indarra haxe da: kritikari kontu gehiegi ez emanez, beren ildotik segitzea, beti gauza hobek eskaizten saiatzea, egun batez perfektiora iristeko esperantza ez galtzea. Eta ororen gainetik, publiko afizionatu baten edukitzea... «Ekarle» taldearen «ballet»ek beren alde pedagogikoaz biluztuko direlarik orduan, folkloretik eta pedantismotik kanpo dagoen dantza kreatibo batetaz mintzatzen ahalko gara...

Zoritarrez, ez ginen berarekin, diot Mizel Theretekin, gai horietaz denetaz zuzenki solastatu: usaian ordu erdi bat baizik ez du ematen duxtapean. Gotainen bi ordu baino gehiago... Bizarre, bizarre!

Jarraipena datorren urtean.

Itxaro BORDA

Hilabete barru estreinatuko dute « Bost axola (gabe) » antzezlan

Sebastopoleko Titiriteroak, trapezioko langileak

Beren izenari amore emanez zenbati urte batetik bestera ibili ondoren, Altzoko Urkidi baserrian kokatu dute Sebastopoleko Titiriteroek beren etxebizitza eta lantegia. Ganbara trapezio, alanbre eta beste tresna estrainoz bete dute, bertan ensaiatzeko dute hurrengo antzezlan.

ARGIA.— Sebastopoleko Titiriteroak duela lau edo bost urte hasi ziren lanean, laburtuko zenukete zuen orainarteko historia?

Sebastopoleko Titiriteroak.— Santander eta Asturias aldera bizikletaz buelta bat eman nahi zuen koadrila batean du sorrera taldeak. Ez geneukan dirurik, eta panpin batzurekin joan eta kalean antzerkia eginez dirua ateratzea pentsatu genuen. Hamar bat lagun ibili ginen hilabetez inguru haietan, egunean ordubeteko bi emanaldi eginez. Han ibili ginen jendeak antzerki munduan jarraitu du, bat «Zingili Zangala» taldean dago, beste bat «Tanttaka»n, eta horrela.

Haietatik lau edo bost geratu ginen, eta seriotan hartu genuen asuntua Zorroagako Unibertsitateko Antzerki Lantegia sortuz, beste lantegiekin batera. Garai hartan denetarik egiten genuen, baratza landu, unibertsitatea barrutik eta kanpotik aldatu, margotuz-eta; eta

antzerkia ere, noski. Beste lantegiak pikutara joan ziren eta guk, apirila hartan taldea muntatzea erabaki genuen lehengo izenarekin, Sebastopoleko Titiriteroak.

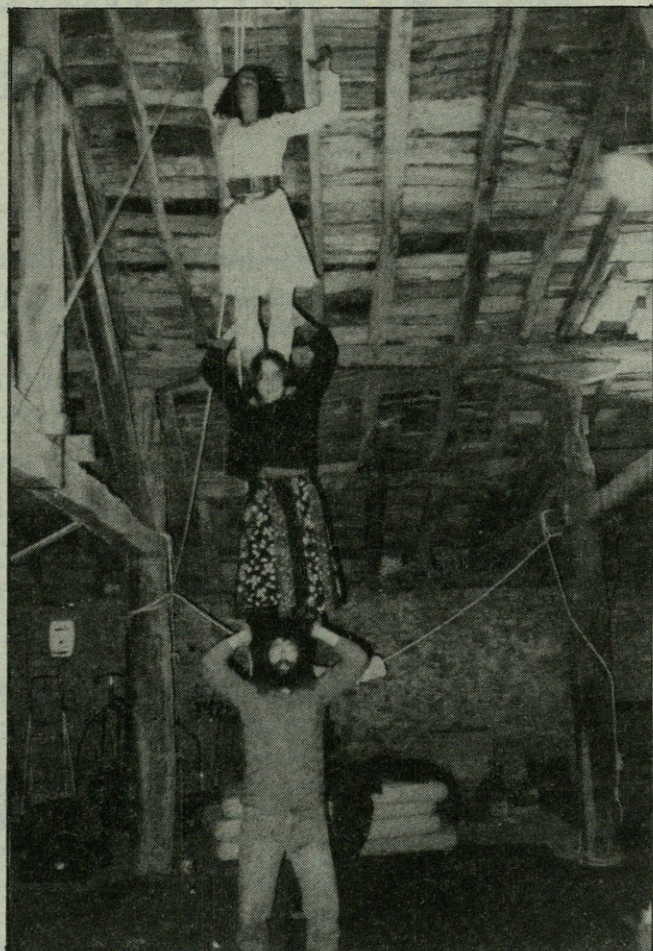
Emanaldi batzu egin eta furgoneta bat erosteko adina lortu genuen eta aurrera jarraitu. Duela bi urte profesionalizatzea erabaki genuen.

A.— Horrek zer esan nahi du zehazki zuen kasuan?

S.T.— Gure kasuan, horrek esan nahi du ordu piloa sartzea erabaki genuela.

A.— Eta antzerkia egitetik bizitzea?

S.T.— Bai, bizitzea bai, baina gehiena ordu piloa sartzea zen, zeren eta taldeak bere egitura berezia zeukan, gehienak Donostiatik kanpo bizi bait ziren eta oso garestia zen denon etxebizitza eta jatekoa ordaintzea. Orduan horiek taldetik ateratzen zuten jatekoa eta etxebizitza, eta Donostian gurasoei bizi ginenok ez genuen ezer ateratzen. Uztailaz geroztik sol-

Beren Altzoko baserrian topatu dute, azkenean, lasai entsaiatzeko toki aproposa.

data fijoak dugu, baina ez noa esatera lotsagarria delako. Egutero egutero zortzi bat ordu lan egiten dugu, astelehenak jai eginez.

«Behar beharrezkoa ikusten genuen gure etxebizitza, edo gutxienez gure lokala, hiritik edo herritik kanpo egotea»

A.— Zuen arazo garrantzitsua bat, beste talde askorena bezala,

lokale egoki bat ez izatearena izan da urte askotan. Orain badirudi finkatu zaretela baserri honetan.

S.T.— Abuztuan alokatu genuen baserria, baina berez aza-roan sartu ginen. Baina bai, beti izan ditugu arazoak lokalarekin. Intxaurrendoko auzo elkartearen lokalean aritu ginen garai batean, baina, noski, auzokoek protesta egin zuten goizaldeko ordubitan txaranga entzuten zelako, ordu piloa sartu behar bait da, eta edozein momentutan ensaioa egin behar izaten da musika-tresnekin. Orduan, guk behar beharrezkoa ikusten genuen gure etxebizitza, edo gutxienez gure lokala, hiritik edo herritik kanpo egotea. Hemen behiak ez dira kexu eta auzoko baserritarrek

esan digute beraientzat oso polita dela musika entzutea inguru hauetan. Eguraldi ona egiten duenean hemen ibiltzen gara gora eta behera txarangarekin, zankoeekin eta monozikloarekin behelako baserriraino jeitsiz.

A.— Beraz, itxura denez oreka bat lortu duzue?

S.T.— Bai, oreka bat lortu dugu, eta jendeak onartu egin gaitu, herritako jaietara deitzen gaituzte eta. Horrek ekonomikoki ere estabilizazio bat dakar, eta hori oso garrantzitsua da, bestela baserria nahiko garestia bait da. Bestalde, lokala edukitzeak beste lan txiki batzu egiteko aukera eman digu. Orduerdiko ikuskizun txiki batzu egin ditugu, «Ai, Nikaragua» izenekoak adibidez.

A.— Sebastopoleko Titiriteroek beti egin duzue kaleko antzerkia.

S.T.— Bai, baina orain sortzen ari garen espektakulu berria, «Bost axola (gabe)» izenekoak, barrurako ere izango da. Kanpoan eta barruan proposamen desberdinez egingo dugu. Baina gure orainarteko estiloan jarraituko dugu, musika-tresna herrikoiak landuz eta.

«Egin ditugun hirurehun bat emanaldietatik, bi edo hiru besterik ez ditugu egin antzokitan»

A.— Kale antzerkia egiteko orduan, edo antzerki moeta hori hautatzerakoan ze arrazoi izan zenuten kontuan?

S.T.— Taldeko batek esan zuen behin kaleko antzerkia egiten dugula jendea kalean dagoelako. Hori poesia aldetik nahiko polita da, baina ez dakit zerikusirik duen errealitatearekin. Bestalde, ez gaituzte deitzen antzokitan egiteko, lau edo bost urte hauetan hirurehun bat emanaldi egin dugu, eta esajeratu gabe, bi edo hiru besterik ez ditugu egin antzokitan. Lehen egin genuen obra, «Txintxo herensugea», barruan egin zitekeen prolemerik gabe; baina barruan egiteko deitzen ez gintuztenez, pentsatu genuen ka-

leak ematen dituen posibilitateak hobeto aprobetxatzea. Eta hori gero eta gehiago egin dugu, «Ni artista izango naiz» horretan, eta azken muntaian, «Nire bihotzeko azukre koxkorra» izenekoan, lau eszenatoki jartzen genituen eta umeak alde batetik bestera eramaten genituen, umeak ere protagonista bihurtzen ditugu, obra guztiona izaten da.

A.— Beraz, zuen nahia izateaz gain, kale antzerkia egitera behartu zaituztete nolabait.

S.T.— Bai, begira, gu beti diru aldetik nahiko gaizki ibili izan gara, baina beti diru nahian; orduan, guri antzerkia interesatzen zaigu mugida bat delako eta gure bizitzarako nahiko interesgarria delako hone-lako antzerkia egitea. Baina giroak ere honelako antzerkia egitea eskatzen digu. Jendeak antzerki beharra du.

A.— Zuk diozu jendeak antzerki beharra duela, baina bestalde antzerkiaren egoera nahiko txarra da; nola esplikatzen duzue hori? **S.T.—** Jendeak edozein gauza egiteko ohitura behar du, antzerkira joateko ere ohitura behar da, eta ohitura gutxi dago. Hemen ohitura hori sortu behar da eta denok dakigu nork egin behar duen lan hori. Antzerkia egitea garestia da, emanaldiak egitea garestia da laguntzarik ez badago. Eta nire ustez kulturak laguntzak behar ditu derrigorrez, boluntarismoa puntu batetaraino iristen bait da. Diputazioek eta Jaurlaritzak eman behar dute, arazoa nola eman da, baina nik uste dut ez dela konpontzeko zaila, gogoia izanez gero. Ezinezkoa dena da talde batek emanaldi bat egin eta gainera dirua galtzea.

«Taldekobatzuk ez dakite euskaraz, baina denok ari gara ikasten; guk ehuneko larogei emanaldi euskaraz egiten dugu»

A.— Beste gai bat antzerki-gintza elebidunarena litzateke, zuek euskaraz eta gazteleraz egiten duzue.

S.T.— Guretzat hori oso gai garrantzitsua da. Guk gero eta gehiago euskaraz egiten dugu. Normalean emanaldiak euskaraz egitea eskatzen digute. Taldeko batzuk ez dakite euskaraz, baina denok ari gara ikasten. Guk ehuneko larogei emanaldi euskaraz egiten dugu. Baina diru asuntua dela eta gazteleraz egiten dugun ehuneko hoge hori beharrezkoa zaigu.

A.— Baina badira antzerki talde profesionalak euskara hutsean egiten dutenak. Zuek posible ikusten duzue hori?

S.T.— Bai, eta horretara goaz. Gu talde merkea gara, hau da, gutxi kobratzen dugu emanaldiko gure zirkuitoa auzo-elkarteena delako. Beraz, emanaldi guztiak zaizkigu beharrezko. Aukera bat da gehiago kobratzea, baina orduan zirkuito horretako antolatzaileek ezingo lukete ordaindu...

A.— Orain obra berriarekin ari zarete, zertaz doa gutxi gora behera istorio berri hori?

S.T.— Biski, Mosko eta Maroto dira gure obra berriaren pertsonaia nagusiak. Istorioa lo daudelarik hasten da, esnatzerakoan agure bat agertzen zaie, eta honi iseka eta burlaka hasten dira hiru lagunak. Agureak beldurti batzu direla eta ez direla seinalatzen dien kaiola horretan sartzerara ausartzen. Hirutako bat sartu eta agureak desagertarazten du. Agureak alde egin eta orduan hasten da abentura, agurearen bila abiatzen bait dira ikusleen laguntzarekin.

Titiriteroek, tailerrak ere muntatzen dituzte haurrentzat.

«Gure obretan azaltzen da planeta honi buruz dugun pentsakera, nahi izanez gero hori irakur daiteke...»

A.— Lehen esan duzue barruan egiteko moduan muntatuko duzuela.

S.T.— Bai, barrurako ohizkoak diren eskemak aldatu nahi ditugu, zerbait berezia egin. Umeak eserita ez egotea lortu nahi dugu, ez aurrera begira, baizik eta gora, behera, ezkerretara, eskubitara, eszenatoki gainera igotzea eta abar. Komunikazio bat lortu nahi dugu. Aurreko lanean ere umeak tabernetara, etxetara eta sartzen ziren bihotzaren bila, honetan ere hori lortu nahi dugu. Pedagogi mailan ikusiz zera ulertarazi nahi diegu haurrei, guztiok elkarturik posible dela arazoak konpontzea. Nire ustez, nahiz eta gutxi, gure obretan azaltzen da planeta honi buruz dugun pentsakera, nahi izanez gero hori irakur daiteke...

A.— Horrezaz gain beste projekturik ba al duzue?

S.T.— Bai, tailerrak muntatzen ditugu horretarako deituz gero. Bi orduz haurrei titiritero izatea zer den erakusten diegu, eta gustatzen zaie. Malabarak, zankotan ibiltzen, monozikloan ibiltzen eta abar erakusten diegu, eta laister gure trapezioan ibiltzeko aukera ere eskeiniko dugu.

A.— Arriskurik gabe?

S.T.— Noski, noski, arriskurik gabe.

M.A

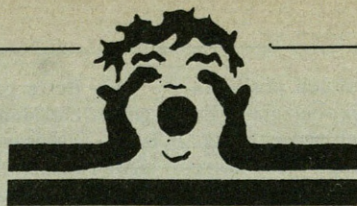
antzerkia

● **“Herio Dantza”erretiratu-ko omen.**-- benetan zorte txarra izan dute “Antzerti”koek Strindbergen “Herio Dantza” aukeratzekoan. Estreinaldia eta lehen emanaldiak oso ongi atera ez bazitzaizkien, gerora bai dekoratuekin eta bai argiekin izan zituzten arazoak. Emanaldietara benetan jende gutxi joan omen zaie, eta joandakoak erdialdera aldegiten omen zuten. Orain gure belarrietara iritsi den berria behin betirako erretiratu egingo dutela obra izan da. Sikiera autokritikarako ahalmenik balute, baina ez. obra honek ere bete behar zuen papera beteko zuen dagoeneko. Oso esperientzia interesgarria izan da.

zinema

● **Gernikako bonbaketari buruzko filmea, agian.**-- Datorren urtean Gernikako bonbaketaren 50. urteurrena betetzen da eta data hori kontutan hartuta Eusko Jaurlaritzak horren inguruko filme bat errodatzeko aukera aztertzen ari omen da. Horretarako, “Frontera Films”etik baztertu berri den Angel Amigori enkargatu omen zaio gisa horretako fikziozko luze-metraiia bat egiteko baldintzak eta posibilitateak. Halako girotze historiko batetan kokatu beharrak projektua izugarri garestituko lukeela dirudi, baina honelako proiektu diganteak izan dira azken aldian Amigoren atentzioa gehien okupatu dutenak.

● **“Betiereko sua” eta “Tasio”, Moscuro.**-- Izugarrizko desastre ekonomikoa gertatu omen da komertzialki Jose Angel Rebolledok egindako “Betiereko sua” edota “Fuego eterno” izeneko filmea. Bere presupostu haundia kontutan hartuta (143 milioi) eusko zinemako beste filmeen artean ez du urrutitik ere lortu espero zen arrakasta. Halere, duela gutxi filme horren produktoreentzat berri on bat jakin dugu: “Betiereko sua” Moscuro Zinemaldira joango omen da, lehiaketaren barruan parte hartzera; sobietar zinemaldi horretan ere egongo omen da “Tasio”, Montxo Armendarizena, baina lehiaketatik at.

TXU
TXU
MU
TXU
KA

liburuak

● **Pablo Sastreren “Kon-tuak”, erditzear.**-- Honez gero kalean hiru nobela dituen Pablo Sastrek aurtengo uda baino lehen laugarren narrazio-liburua kaleratuko omen du. Oraingoan, berriaz, ez da nobela izango, ipuin-bilduma baizik. Duela gutxi argitaratu zuen ipuin bat “Susa”n eta hori izango da beste hainbatekin batera liburua osatuko dutenak. “Kon-tuak” izango da liburuaren izenburua eta “Elkar”ek argitaratuko du.

● **Miguel Delibesen ituzlpen bat, “Baroja” argitalpenek eskainia.**-- Duela gutxi ekitaldi argitaldarian hasia zaigun “La primitiva casa Baroja”k, aurrera darrai bere ekinean eta hurrengo txanda beste itzulpen bati egokituko omen zaio: Miguel Delibesen “Gaztela Zaharreko bidaiak eta istorioak” edo antzeko izenbururen batez kaleratu dena. Itzultzailea Patxi Apalategi da, udal itzultzaile bezala esperientzia haundiduna, eta liburu honekin batera bere lehen literatur inkurtsioa burutu duena.

diskoak

● **Niko Etxart-ekin batera, “Minxoriak” ere grabazio-estudioa.**-- Niko Etxart xubertor kantariak aurtan ere bere diskografiaren azkeneko urratsa eskainiko digu aurtan, eta hori berez berri ona bada ere, usadioz Nikorekin batera aritzen diren “Minxoriak” berbeneroek ere beste disko bat egiteko proiektuarekin bueltaka omen dabilta. Nikoren eman-kortasunaren frog nabaria, aurtan ere. Disko biak “Elkar”ek grabatu eta produtzituko ditu.

● **“Jo ta kie”k, ere iraupen luzekoari eustiko.**-- Duela gutxi iruñear “Soñua” diskoetxearen eskutik lau talderen arteko lan kolektiboa eman zen argitara, eta duela gutxi horietako baten Lp-a martxan zegoela iragarri genuen. “Kortatu”rena alegia. Oraingoan bilduma-disko horretan ere lau kanta dituen “Jo ta kie” taldeak ere proiektu berari ekingo omen dio, hots, iraupen luzekoa grabatzeari, horretarako errepertorioa dagoeneko gogorki prestatzen ari ei direlarik. Gogora dezagun “Jo ta kie”koek euskaraz dihardutela.

euskaigintza

● **Berri-ajentziari buruzko esamesak.**-- EEK Luis Mari bandresen paktatutako berri-ajentzia azkenean zelakoa izango den, egia esan, inork gutxi daki. Nahiko argi dago beste teletipo batzuren itzulpen soila egitera dedikatuko dela ajentzia hau, erreportaia propioen bidea baztertu egingo delarik. Bestalde, hoge milioitako presupostuak, hasierako inbertsio haundiegietarako aukerarik ematen ez dutenez, litekeena da ajentzia hori dagoeneko martxan dagoen beste zerbaiten egoitzan kokatuko asmoa edukitzea (ETBn edo Euskadi Irratian). Baina badiogu, oraingoaz asunto hau berdegi dago Eusko Jaurlaritzako agintarien artean, eta beraz esamesak norma-lean baino esamesagoak dira.

OINARRIZKO EUSKARAZKO
ALDIZKARIA

aizu!

Bi (2) bidaia **dohain**
lau (4) pertsonarentzat!

HARPIDEDUNEN ARTEKO ZOKKETA

IZAN ZAITEZ AIZUren
HARPIDEDUN

AIZUk oporraldia antolatzen eta
pagatzen lagundu nahi dizue eta
horretarako BI BIDAIA BI oparitzeko
prest dago, bat GREZIARA eta beste bat
KORZEGARA, bakoitza bi pertsonentzat.
Ekainaren 21ean, arratsaldeko 7etan,
zozketa egingo dugu AIZU!ren egoitzan
harpidedun guztien artean. Oraindik
ez bazara harpidedun, ez utzi gerorako.
Bete ezazu ondokoa eta bidali AIZUra
lehenbaitlehen.

Harpidedun izan nahi dut

Izen Abizenak

Tinoa

Helbidea

Probintzia

Hema

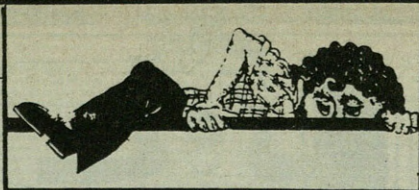
Banku/ Aurrezku Kutxa

Sukurtsala

Kontu zenbakua

Izenpea (Firma)

AIZU
Astarloa kalea, 2-3. esk.
Tfnoa.: (94) 424 14 80
BILBO 48001

MOZKOR UMORETSUA

Desesperaturik bizi zen Pakita bere senar mozkorrekin. Ia egunero sekulako zepelinekin etxeratzon zitzaion senarra. Hura ez zela familiaren abelera eta gaitza erroetatik moztea erabaki zuen. Bazuen konfidantzazko mediku bat, txikitako laguna, eta bere kasua kontatu zion.

Eraman omen zuen Manuel mediku lagun horrengana eta errejimen bat agindu omen zuen, xuxen betetzen bazuen alkoholaren beharra gaintitzen lagunduko ziona. Baina, bai zera!, ez zegoen Manuel horretarako. Nola egin muzin soziedadean prestatzen zituzen kaxuelkada goxoei...! Eta kaxuelkadekin txakolina, eta ardoa, eta kopak eta...

Mejorarik ez zela eta berriro jo zuen sendagile lagunarengana.

— Hau konponduko duen kritsoriak ez dagoela uste dut. Ezin dut burutu gizon honekin.

— Bidal ezazu neregana eta oraingoan bai konponduko dudala poliki.

Bialdu du Manuel, eta han doa medikuarengara, orduarako doenerdi bat koparekin ondo bixituta.

— Eup! Zer berri paraje hauetan?

— Hator, eta eseri hadi hor, alproja alena. Oraingoan lortu behar diagu hi gehiago ez mozkortzea.

— Kostako zaizu, ardoa beti ere hain goxoa badago.

— Ea bada. Ikusten al dituk har hauek? —har nazkagarri batzuk ziren, eta urez betetako baso batera bota zituen— Konturatzen al haiz zein ederki bizi diren uretan?

— Bai, gustora dabiltzala esan liteke.

— Orain ardoarekin egingo diagu proba —eta baso bete ardotala botatzen ditu; harrak berehala seko, akabatuta geratzen dira—. Zer iruditzen zaik?

— Oso garbi dago: ardozaleok sekula ez dugu tripetan harrik edukiko.

BI MOZKOR TRENBIKETIK

Melokotoi itzela zeramaten bi lagun haiek. Ez hori bakarrik, trenbidetik zihozten, etxera bidean-edo, goizaldean arrastaka.

— Konturatu al haiz, Joakin, zein luzea den eskilara hau?

— Bai motell, ez zirudik sekula bukatatu behar duenik. Eta hori gutxi baltz, barandilak ere zera baino bajua goak dizkik.

— Dena dela, hi lasai. Hor zertorrek-eta azsentsorea.

EUSKARA IKASTEN

Udara guztietan ikastoletako haur asko udalekuetara eramaten dituzte, ea han han bederen euskara pittin bat praktikatzon duten. Hirietako mutiko eta neskatok galantik bota ohi dute. Joan den urtean entzun genuen hura bezala:

— Ea, Txomin, nola esaten da «puerta» euskaraz?

— Atea.

— Oso ongi! Eta «puerto», nola da?

— Hori erreza da: ateo.

EROAREN MALEZIA

Eroetxeetan denetako obsesio eta maniak ikusten omen dira. Bata Napoleon dela, bestea obra bateko kata-paz dela, beste musikoa dela... Kontxitak berriz egun osoa orduaren galdezka iharduteko mania omen zuen.

«Koxka»n proposatutako denborapasen soluzioa

URREZKO KATEA OSTATUA ORDAINTZEKO:

Bakarra irekiko da, kontutan izanik mutur batetik hasi eta hirugarrena izan beharko duela. Horrela hiru zati geratzen zaizkigu, bat katemaila bakarrekoa, bestea bikoa eta azkenik, laukoa. Aurreneko egunean bidaiariak katemaila bakarra emango du. Bigarren, bikoa, baina ostalariak bakarra itzuliko dio. Hirugarrenean berriro katemaila soltearekin ordaintzen du. Laugarrenean, lau katemailaz osatutako zatia utziko du eta beste biak itzultzen dizkio ostalariak.

BELTZ GUZTIAK URETARA:

Zuriak Z batez ezagutuko ditugu eta beltzak B batez.

ZZZZBBBBBZZZZZZBZZBZZBBBZZBZZB

DAMEROA:

Zuk fereka dezazuna
nik dizut xurgatzen;
hats bihur badadi
haize naiz bilakatzen.

(J.K. Igerabide,
«Notre Dameko
oihartzunak»).

— Zer ordu da?

— Ez al duzu aurreko ormake ordularia ikusten? —erantzun zion bere maniarekin kokoteraino zegoen beste aberiatu batek.

— Eta ongi al dago ordulari hori?

— Nola egongo da, bada, ondo? Ondo balegoa ez zuten honuntza ekarriko.

SEKO ANIMALIA

— Hi bezalako astorik ez diat eza-gutu.

— Zer duzu orain, aita, zer egin dizut gaur?

— Non galdu duk nik utzitako sonbreroa?

— Eta zer uste duzu, jan egin dudala?

— Ez nindukek harrituko, lastozkoa huen eta.

ERRENKA

Kojoka iritsi da gure aitona gizariajo sendagileagana. Min haundiak di-tuela eta erremediorik bat eman behar diola.

— Besterik ez bada operatu. Ni edo-zertarako prest nago.

— Operatu... Errez esaten duzu. Konturatu behar duzu urteen ajea dela.

— Nola urteen ajea? Beste hanka ere adin berekoa da eta begira...

Balendin ENBEITA

SEASKA MAITASUNA

Maitakeria azala dugu
maitasuna da bihotza
Margolariak margotu ez dun
berdin gabeko baratza.
Maitakeria hilkorra dugu
Maitasuna da bizitza
Herriarentzat lore berri bat
Itxaropenen zuhaitza.

Txoriak baizen maitea zaitut
pozezko Udaberria
Maitatzen zaitut mendi azpian
pil-pil zauden iturria
Baina bihotzak eskatuten du
maiteen irriparrria
Berak bakarrik asetu leike
Maitasunen egarria.

Zelai ta baratza, estigai bila,
erleak lorei musuka
Maite esnale ditugun lorak
iparraizetan besarka
Nere maiteaz oroituztean
ene bihotza gainezka
Berak bakarrik hornitu leike
bion arteko seaska.

Horra seaska, maitasunaren
lehénengo amets goxua
Sorlekuaren babes samurra
lora berrien pausua.
Zuk laztandu ta hasi zenuen
geroaren gurasua
maitasun bidez eroateko
Herri baten arazua.

Seaskatxoa, bilin ia balan
poliki dabil jostari
Lo lo bihotza diotso amak
Jaio berri den haurrari
Eta haurtxoa lotara doa
aingerutxoén gesnari
indar berri bat damotsolarik
herri baten geroari.

Sukaldetxoan seaska zahar bat
aspaldian ixilduta
Lora berrien irriparrria
zelangoa den ahaztuta
Atsegin hutsen zaletasunak
ez al zagoz baztertuta?
Berriz abestu «lo lo bihotza»
bestela gagoz galduta.

Atsegin hutsez bizi nahi dugu
maitekeriei besarka
Maitasunezko bizitza dugun
seaskatxotik igeska
Maitasunaren sendagai zaren
lora berrien seaska
Gaztediari kendu eiozu
haurtxoek damotzen kezka.

Seaskatxoén irri samurra
diruz ezin lei erosi
eta euskaldun anai arrebak
kontuan gaitezen jausi
Gure herriaren biharko ona
gura badugu ikusi
seaskatxoan euskal giroan
haurrak bildur gabe hazi.

BABES ZIBILA

1983.ko abuztuaren 25-26ko uholdeek, agerian eta nabari jarri zuten, gisa horretako ez-behar handietarako Estatu honen antolamendupeko prestakuntzek zenbaterainoko hutsuneak zituzten. Gertaera negargarri haren inguruan, eguneroko bizitzan euskaldunon zerbitzu zibila ez den beste zerbait helburu dutenek ere, zabalki- eskuhartu zuten eta agian egun batzutan bederen, beren ohizko izena zerbait zuritzea lortu ere bai.

1.977ra arte, Gobernari Zibilak eta berek izendatutako alkateak ziren alor honen arduradunak, gainontzeko indar armatu guztien partaidetzarekin. Euskal Herrian eta Herri bezala antolamendu ofizialik ez izan arren, DYA, eta Odol-Emaileak bezalako gorputz borondatetsuak sortu ziren eta bestek sortutako Gurutze Gorria bezalakoetan eskuhartzen ere, ez ginen azkenak izan, berorien kudeaketa herritartzen joan zen heinean.

AUTONOMI Estatutua zela eta, hiru probintzietan bederen, Ertzaintza sortu zen eta gaur oraindik (sei urte geroago) bere hedadura mugatua bada ere, eskualde batzutan, hedatu behar duena hedatuta dagoela esan daiteke, hala nola Gipuzkoako Goierriin, Deba Garaian, etab.

Orain arte gertatu diren ezbehar handietan (Uholdeetan, Oiz mendiko istripuan, etab.) mota eta kolore guztietako Erakunde eta Gorputzek eskuhartu dute eta lehian partaidetzan baino gehiago, esango nuke nik.

Ertzaintza kaleratzearekin, gisa horretako eskumen guztiak beraien esku izango zirela agindu zitzaigun eta zerbait sinesten ere hasiak geunden Trafikoko gorputz-aldaketa ikusita (oraindik ere gidabaimen-azterketa eta beste nola dauden garbi ez badago ere eta euskaldunok euskaraz zerbitzeko biderik ageri ez bada ere).

ORAIN ordea, eta azkenaldian bereziki, Babes Zibila delakoa ari zaigu pizten eta dirudienez ez Ertzaintzaren eskutik, Gobernu Zibiletatik eta beren esku dauden indar armatuen eginkizunen alorretik baizik. Izan ere, bestela ez luke esplikaziorik, azkenaldi honetan eta Ertzaintza hedatu behar duena hedatuta dagoen eskualdeetan, Goardi Zibilak Udalez-Udal Babes Zibilaren izenean biltzen ari diren informazioa biltzeak, hala nola:

— Butano-instalazioen berri; biltze-
giak eta pertsonala. Banaketa-bi-
tarteak.

— CAMPSak dituen instalazioen
informazioa; pertsonala eta ahalbi-
deak.

— Gasolindegia partikularren da-
tuak (zibilak): kokalekua, ahalmena
eta pertsonala.

— Herrietako ur-hornikuntzako
instalazioen planoak, eta xehetasu-
nak.

— Telebistako instalazio eta erre-
pikagailuen informazioa.

— Herri- edo Eskualde-mailako
Irrati-Emisoreen instalazio eta ante-
nen kokalekuak eta datuak.

— Irratizaletuen instalazioak,
emitilekuak, kokalekuak eta potent-
ziak.

MURUMENDI

— Tailer mekaniko garrantzitsue-
nen informazioa: pertsonala eta
ahalbideak.

— Ikastetxe Estataletako ahalme-
nak eta har lezaketen jendetza.

— Udal hiltegiak edo pribatuak,
beren egoera eta ahalmena.

— Elikadura-hornikuntzarako ka-
teak eta beren ahalmenak.

— Esne-hornikuntzak, egoera eta
ahalmenak.

— Ogitegiak: instalazioak eta
ahalmenak.

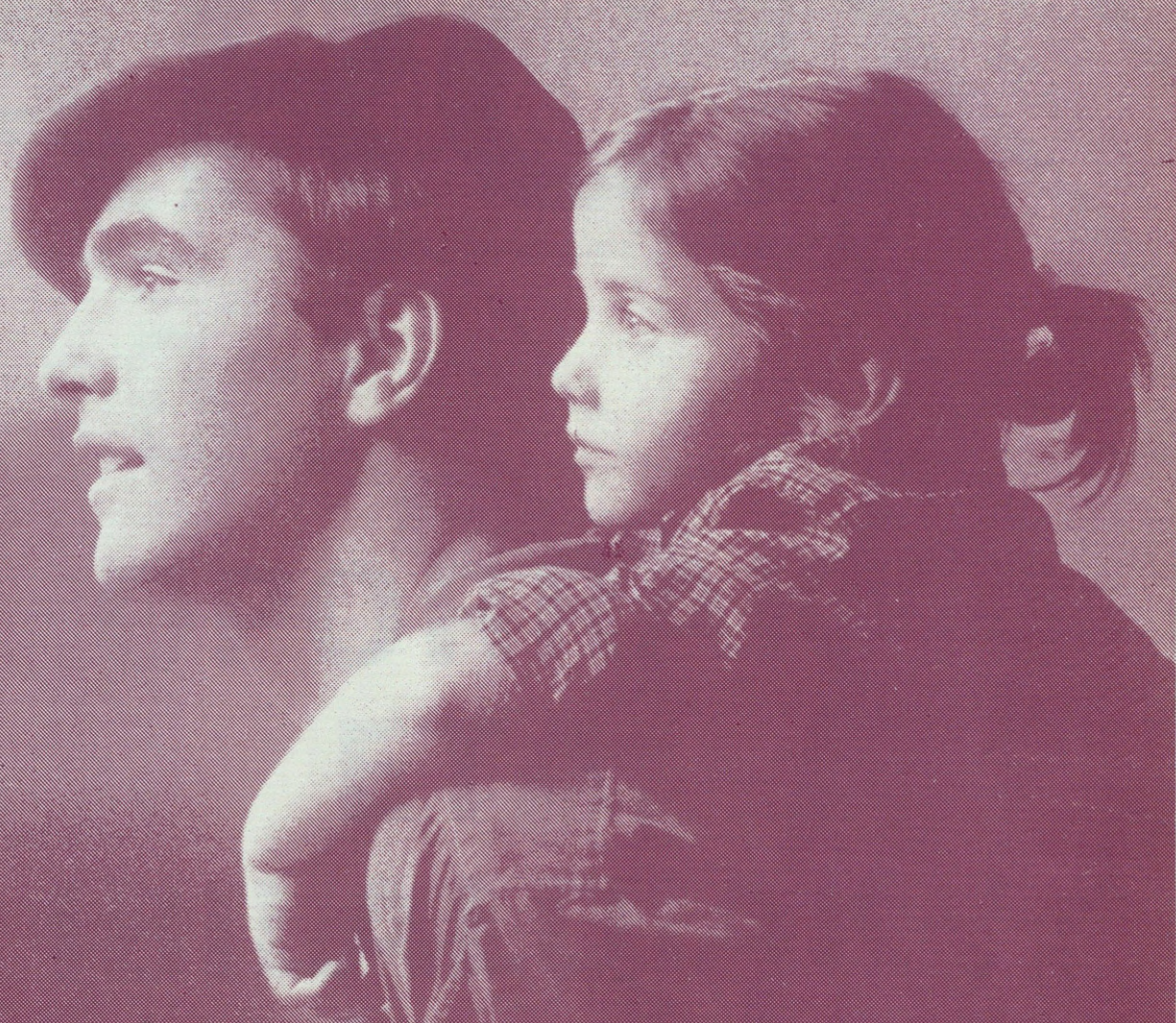
— Hilerrak: kokalekuak, ahal-
men maximoak.

— Ehorzketa-zerbitzuak: kokale-
kuak eta ahalmenak.

— Etabar, etabar,...

Eta informazio hau guztia txintik
atera gabe zerbitzen zaie.

LOGIKAZ eta esana zaigunare-
kin, guzti hau Ertzaintzak
egin behar lukeela dirudi,
baina ez, hain zuzen ere alderantziz
doa gauza. Zergatik? Zein helburu-
rekin? Babes Zibilaren izenean «Zi-
bilen babes» betiko izan dezagun?
Ala, beste zerbait okerragorik bale-
karte ere, leudekeen ahalbideak
neurtzen ari ote dira? Estatutua ira-
kurri eta hau ikusteak, zer pentsatu
ugari sortzen du noski.

GAZTEA. BIZIA. ZIURRA.

25 urte Elkar Lanean

CAJA LABORAL

Plan de Ahorro para la Jubilación.

La Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa presenta el PLAN DE AHORRO PARA LA JUBILACION. La forma más sencilla de preparar, mes a mes, un futuro feliz. Porque el PLAN PARA LA JUBILACION ofrece interesantes ventajas. Y ninguna complicación. Es el modo de asegurarse esos años de tranquilidad que todos deseamos. Cada persona decide cuánto dinero quiere ahorrar al mes, el número de años que desea hacerlo y el modo en que quiere recuperar el capital constituido, una vez finalizado el Plan. Además, se puede suscribir un Plan de Ahorro con desgravación fiscal. Y obtener, de modo gratuito, un seguro de vida. Todo esto con la tranquilidad que da el pensar que su dinero está administrado y garantizado por la Caja de Guipúzcoa. Venga a cualquier sucursal de la Caja y le informaremos, personalmente, sobre el Plan de Ahorro que mejor responda a sus necesidades y expectativas. Vaya preparando desde ahora su Jubilación. Poco a poco, conseguirá mucho.

Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak ERRETIORAKO AURREZKI-PLANA eskaintzen du. Hau da hilez-hile etorkizun zoriontsuago bat prestatuz joateko modurik errazena.

ERRETIORAKO PLANAK abantaila interesgarriak eskaintzen dituelako. Eta inolako konplikaziorik ez. Geroko lasaitasun-urte horiek aseguratzeko modua da, horixe bait da guztiok nahi duguna.

Bakoitzak erabakitzen du hilean zenbat diru aurreratu, zenbat urtetan aurreratu, joan eta, Plana bukatzean, metatutako kapitala nola berreskuratu.

Aurrezki-Plan baten harpidetza ere egin daiteke zergarinketa fiskalarekin. Eta, honela, bizi-aseguru bat lortu dohan.

Eta guzti hau zure dirua Gipuzkoako Kutxak administratzen eta bermatzen duela pentsatzeak ematen duen lasaitasunarekin. Zatoz Kutxako edozein sukurtsaletara eta bertan pertsonalki esango dizugu zure beharrian eta igurikapenei ondoen erantzuten dien Aurrezki-Plana zein den. Oraintxe bertan has zaitez zure Erretiroa prestatzen. Piskanaka-piskanaka, asko lortuko duzu.

POCO A POCO CONSIGA MUCHO.

Empiece hoy

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GUIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA